

Framtida verksamhetsvolym i rättskedjan

Bedömning avseende perioden 2020–2023

En rapport från:
Brottsförebyggande rådet
Polismyndigheten
Åklagarmyndigheten
Sveriges Domstolar
Kriminalvården

De medverkande myndigheternas webbplatser:

www.bra.se

www.polisen.se

www.aklagare.se

www.dom.se

www.kriminalvarden.se

Publicerad: 2020-02-28

ISBN 978-91-86903-99-2

Beställningsnummer: 7139

Kriminalvården
601 80 Norrköping

urn:nbn:se:bra-884

Innehåll

1	Förord	5
2	Sammanfattning	6
2.1	Under 2017–2018 ökade flödet i rättskedjan	6
2.2	Bedömningar för perioden 2020–2023	6
2.2.1	Polismyndigheten	7
2.2.2	Åklagarmyndigheten	7
2.2.3	Sveriges Domstolar	8
2.2.4	Kriminalvården.....	8
3	Inledning	9
3.1	Uppdraget	9
3.2	Återblick: kort historik	9
3.3	Disposition.....	9
4	Utveckling av prognosuppdraget	10
4.1	Påverkansfaktorer vid bedömningar av framtida verksamhetsvolymerna	11
4.1.1	Tidigare erfarenheter av att analysera påverkansfaktorer inom ramen för prognosarbete	12
4.1.2	Utmaningar att ta hänsyn till.....	13
4.1.3	Det framtida arbetet med påverkansfaktorer.....	13
4.2	Satsningen på polisen som påverkansfaktor	14
4.3	Straffskärpningar som påverkansfaktor	15
4.3.1	Hur straffskärpningar har utvecklats över tid	15
4.3.2	Uppföljning av effekter av straffskärpningar	15
4.4	Samband mellan volymutveckling och resursbehov i rättskedjan	16
4.5	Framtida utvecklingsområden	17
5	Flöden och volymer i rättskedjan	19
5.1	Flödena inom myndigheterna	20
5.1.1	Polismyndigheten	20
5.1.2	Åklagarmyndigheten	21
5.1.3	Sveriges Domstolar	21
5.1.4	Kriminalvården.....	22
5.1.5	De centrala volymerna.....	23
5.1.6	Utvecklingen i rättskedjan	23
6	Polismyndigheten	26
6.1	Bakgrund	26
6.2	Påverkansfaktorer	26
6.2.1	Polismyndighetens plan för tillväxt 2024 och strategiska verksamhetsplan 2020–2024.....	26
6.2.2	Operation Rimfrost.....	27
6.2.3	Prioriteringen av särskilt utsatta brottsoffer.....	27
6.2.4	Försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål	28
6.2.5	Ärende- och brottssamordning	28
6.3	Metod.....	28
6.3.1	Metod för inflödesprognos	29
6.3.2	Metod för utflödesprognos	29
6.4	Prognos över inflödet.....	31
6.5	Prognos över utflödet.....	32
7	Åklagarmyndigheten	34
7.1	Bakgrund	34
7.2	Påverkansfaktorer	34
7.3	Metod.....	34
7.3.1	Trunkerade brottsmisstankar	34
7.3.2	Beräkningsmodell – inflödesprognos	35
7.3.3	Beräkningsmodell – utflödesprognos	35
7.4	Prognos över inflödet.....	35
7.5	Prognos över utflödet.....	37

8	Sveriges Domstolar	40
8.1	Bakgrund	40
8.4	Prognos över inflödet.....	42
8.4.1	Prognos över inflödet	42
8.5	Prognos över utflödet.....	43
8.5.1	Prognos över det totala antalet avgjorda brottmål	43
8.5.2	Prognos över antalet brottmål som avgörs genom dom	44
9	Kriminalvården	46
9.1	Bakgrund	46
9.2	Påverkansfaktorer	46
9.2.1	Straffskärpningar	47
9.2.2	Ny lag om villkorlig frigivning.....	47
9.2.3	Tidigare led i rättskedjans genomströmningstider	47
9.2.4	Brottsbekämpande myndigheters prioriteringar och produktion.....	48
9.2.5	Påbörjad IÖV.....	48
9.2.6	Ökade flöden i särskilda utslussningsåtgärder	48
9.3	Metod.....	48
9.4	Prognos över inflödet.....	49
9.5	Prognos över medelantal klienter	50
10	Uppföljning av tidigare prognoser	53
10.1	Sammantagen bild	53
10.2	Polismyndigheten	55
10.3	Åklagarmyndigheten	55
10.4	Sveriges Domstolar.....	56
10.5	Kriminalvården	58
11	Källförteckning	61
12	Bilaga 1 – Polismyndighetens indelning i 10 brottskategorier	62
13	Bilaga 2 – Metodbilaga	64
13.1	Prognosernas framtagning	64
13.2	Datamaterial.....	64
13.3	Hur en statistisk modell identifieras	64
13.3.1	Förklaringsgrad (R ²)	65
13.3.2	Procentuell medelabsolutavvikelse (MAPE)	65
13.3.3	Akaikes informationskriterium (AIC)	65
13.3.4	Residualdiagnostik	65
13.4	Prognosmodeller	66
13.4.1	Konstant modell	66
13.4.2	Medelvärdesmodell	66
13.4.3	Linjär modell	66
13.4.4	Modeller med exponentiell utjämning	66
13.4.5	Glidande medelvärden	67
13.4.6	Säsongsbaserade ARIMA-modeller	67
13.4.7	Modeller som tar hänsyn till oberoende faktorer	67
13.4.8	Intervall som beaktar osäkerhet	67

1 Förord

Sedan 2008 samarbetar Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården, på regeringens uppdrag, med att ta fram prognoser över framtida verksamhetsvolymerna. Brottsförebyggande rådet (Brå) är en resurs i arbetet och har bl.a. i uppdrag att bistå med metodstöd.

Syftet med uppdraget är att ta fram ett myndighetsgemensamt underlag över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas, vilket också ska bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

Under 2019 har regeringen utökat detta uppdrag, vilket i huvudsak innebär ett ökat fokus på hur interna och externa faktorer kan komma att påverka verksamhetsvolymerna i rättskedjan, att uppdraget nu omfattar vad förändringar i verksamhetsvolymerna framgent kan innebära för myndigheternas resursbehov och ett breddat tidsperspektiv som ska omfatta både kortsiktiga och långsiktiga bedömningar av verksamhetsvolymernas utveckling. Hur bedömningarna gjorts ska redovisas på ett tydligare sätt och en analys av tidigare lämnade bedömningar i förhållande till det faktiska utfallet, med en analys av orsakerna till eventuella avvikelser, ska göras.

I denna rapport redovisar myndigheterna 2019 års prognoser som omfattar perioden 2020–2023. Prognoserna gäller volymer av ärenden in till och ut från Polismyndigheten, antalet brottsmisstankar i Åklagarmyndigheten och antalet brottmål i de allmänna domstolarna samt antalet dömda personer i olika påföljder och verksamheter i Kriminalvården. Det arbetssätt som används innebär att myndigheterna har ett nära samarbete, men själva tar ansvar för prognoserna över den egna verksamheten.

Utöver prognoser beskrivs även det centrala flödet genom rättskedjan. I rapporten redogörs för in- och utflödet hos respektive myndighet, men även för hur flödet ser ut och påverkas inom en myndighet. Syftet med detta är att läsaren lättare ska kunna följa och förstå flödet genom rättskedjan. En stor fördel med myndighetssamarbetet är att det skapar ett forum för att gemensamt och löpande följa och analysera förändringar som påverkar myndigheternas verksamhet.

Utifrån förändringarna i prognosuppdraget tar rapporten också upp förutsättningar för att bedöma och väga in påverkansfaktorer och lyfter särskilt fram två utvalda faktorer. Det lämnas också en beskrivning över hur myndigheterna gemensamt ämnar utveckla sitt arbete för att möta det nya uppdraget under 2020.

Arbetsgruppen bestod under året av Ylva Evers, Ludvig Olsson och Anders Palmdahl från Polismyndigheten, Hanna Angervåg, Vanja Hultkrantz och Ellen Aule från Åklagarmyndigheten, Jan Lindgren och Pontus Thor från Domstolsverket, Clara Larsson, Simon Jonsson, Dan Andersson och Svante Engelbrektsson från Kriminalvården samt Victor Ståhl och Erik Grevholm från Brottsförebyggande rådet.

Februari 2020

Anders Thornberg
Rikspolischef
Polismyndigheten

Petra Lundh
Riksåklagare
Åklagarmyndigheten

Martin Holmgren
Generaldirektör
Domstolsverket

Stefan Strömberg
T.f. Generaldirektör
Kriminalvården

Kristina Svartz
Generaldirektör
Brottsförebyggande rådet

2 Sammanfattning

I oktober 2019 fick myndigheterna ett regeringsuppdrag avseende bedömning av de framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan under perioden 2020–2023. Syftet med uppdraget är att myndigheterna ska ta fram ett så välgrundat underlag som möjligt över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas och vad detta kan innebära för myndigheternas resursbehov. Uppdraget ska också bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

I det tidigare prognosarbetet har prognoser i huvudsak gjorts utifrån statistiska analyser av tidsserier och andra datamaterial. Det nya regeringsuppdraget innebär dock ett större fokus på kvalitativa bedömningar. I och med att det varit kort om tid att ställa om arbetet med framtida verksamhetsvolymerna har det inte varit möjligt att genomföra en sådan förändring i årets rapport. För att på lämpligt sätt implementera de förändringar som det nya uppdraget innebär har ett utvecklingsarbete initierats. Kommande rapporter kommer därför på ett bättre sätt vara anpassade till det nya uppdraget.

Rapporten innehåller beskrivningar, analyser och prognoser av in- och utflödet hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar liksom inflödet vad gäller kriminalvårdspåföljder, medelantalet häktade, fängelseklienter och klienter i frivård. I rapporten görs även en uppföljning av tidigare prognoser, där prognoserna jämförs med faktiska utfall.

2.1 Under 2017–2018 ökade flödet i rättskedjan

Mellan 2004 och 2009 ökade utflödet från Polismyndigheten, något som påverkade volymerna hos Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar men inte Kriminalvården. Inflödet av kriminalvårdspåföljder var under perioden relativt oförändrat.

Efter att ha nått en topp åren 2009–2010 vände utvecklingen, och volymerna började minska. Minskningen var relativt likartad för alla leden i rättskedjan och varade fram till 2016.

Under de senaste två åren har Polismyndighetens utflöde ökat, vilket även märks i ökade volymer i resten av rättskedjan, om än med viss tidsfördröjning, där vissa volymer ökade redan 2017 medan andra ökade först under 2018. Ökningen består i huvudsak av trafik- och narkotikabrott, medan andra brottskategorier endast ökade marginellt, var oförändrade eller minskade. Ökningen av Polismyndighetens utflöde under perioden 2017 och 2018 kan således ha påverkats av fler så kallade ingripandebrott avseende narkotika- och trafikbrott.

2.2 Bedömningar för perioden 2020–2023

På fyra års sikt prognostiseras ärenden som redovisas till åklagare (Polismyndigheten) att öka med 9 procent, antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut (Åklagarmyndigheten) att öka med 8 procent, antalet brottmål som är avgjorda genom dom (Sveriges Domstolar) att öka med 61 procent och medelantalet klienter i Kriminalvården att öka med 17 procent.

Den särskilt höga ökningstakten i domstolsledet kan huvudsakligen förklaras med ändrade arbets sätt. I vissa områden har nämligen snabbförfarande i brottmål tillämpats på försök. Prognoserna för Sveriges Domstolar grundar sig på att snabbförfarandet införs i hela landet under prognosperioden. Detta kan få stora effekter på antalet brottmål i domstolarna, förutsatt att det ger liknande resultat i hela landet som i försöksområdena. Andra delar av rättskedjan bedöms inte påverkas i lika stor utsträckning.

I tabellerna nedan beskrivs prognoserna för varje huvudvolym i rättskedjan. I tabellerna visas prognossiffror, årlig förändring, procentuell årlig förändring respektive ackumulerad förändring i procent 2019–2023.

2.2.1 Polismyndigheten

Tabell 1. Prognos över antalet inkomna ärenden 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	1 222 154	1 217 860	1 239 275	1 245 700	1 253 200	1 261 200	1 269 800
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023				0,5 %	1,1 %	1,8 %	2,5 %
Förändring i antal	- 6 349	- 4 294	21 415	6 425	7 500	8 000	8 600
Förändring i procent	- 0,5 %	- 0,4 %	1,8 %	0,5 %	0,6 %	0,6 %	0,7 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

Tabell 2. Prognos över antalet ärenden redovisade till åklagare 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	149 276	154 858	156 002	159 700	162 700	166 000	169 400
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023				2,4 %	4,3 %	6,4 %	8,6 %
Förändring i antal	4 408	5 582	1 144	3 698	3 000	3 300	3 400
Förändring i procent	3,0 %	3,7 %	0,7 %	2,4 %	1,9 %	2,0 %	2,0 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

2.2.2 Åklagarmyndigheten

Tabell 3. Prognos över antalet inkomna brottsmisstankar 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	422 452	437 226	436 717	451 000	460 400	468 800	477 000
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023				3 %	5 %	7 %	9 %
Förändring i antal	13 708	14 774	- 509	14 300	9 400	8 400	8 200
Förändring i procent	3 %	3 %	0 %	3 %	2 %	2 %	2 %

Det bedömda utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

Tabell 4. Prognos över antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	168 249	179 542	180 379	182 700	186 900	191 400	195 700
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023				1 %	4 %	6 %	8 %
Förändring i antal	- 3 700	11 293	837	2 300	4 200	4 500	4 300
Förändring i procent	- 2 %	7 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %

Det bedömda utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

2.2.3 Sveriges Domstolar

Tabell 5. Prognos över antalet inkomna brottmål 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	89 007	95 736	102 540	111 000	121 300	136 300	146 200
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							43 %
Förändring i antal	6 507	6 729	6 804	8 400	10 400	15 000	9 900
Förändring i procent	8 %	8 %	7 %	8 %	9 %	12 %	7 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

Tabell 6. Prognos över antalet avgjorda brottmål genom dom 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Utfall/prognos	56 004	59 367	62 255	68 700	77 800	90 500	100 000
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							61 %
Förändring i antal	1 087	3 363	2 888	6 400	9 200	12 700	9 500
Förändring i procent	2 %	6 %	5 %	10 %	13 %	16 %	11 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

2.2.4 Kriminalvården

Tabell 7. Prognos av medelantalet klienter i Kriminalvården 2020–2023 och faktiska värden för 2017–2019

Kategori	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Häktade	1 502	1 695	1 869	1 960	2 050	2 130	2 210
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							18 %
Förändring i antal		193	174	90	90	80	80
Förändring i procent		13 %	10 %	5 %	5 %	4 %	4 %
Övriga i häkte	129	135	131	130	130	130	130
Fängelseklienter	4 187	4 357	4 704	5 180	5 550	5 810	6 060
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							29 %
Förändring i antal		170	347	480	370	260	250
Förändring i procent		4 %	8 %	10 %	7 %	5 %	4 %
Frivård	9 908	9 934	10 198	10 530	10 810	11 130	11 430
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							12 %
Förändring i antal		26	264	330	280	320	300
Förändring i procent		0 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
Totalt	15 726	16 121	16 903	17 800	18 540	19 200	19 830
Akkumulerad förändring i procent 2019–2023							17 %
Förändring i antal		395	782	900	740	660	630
Förändring i procent		3 %	5 %	5 %	4 %	4 %	3 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste tiotal

3 Inledning

3.1 Uppdraget

Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården har fått i uppdrag av regeringen att, med stöd av Brottsförebyggande rådet, bedöma framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan.¹

Syftet med uppdraget är att myndigheterna ska ta fram ett så välgrundat underlag som möjligt över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas och vad detta kan innebära för myndigheternas resursbehov. Uppdraget ska också bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

I genomförandet av uppdraget ska såväl myndighetsinterna som externa faktorer som kan påverka verksamhetsvolymerna identifieras och analyseras. Av redovisningen ska det tydligt framgå vilka bedömningar som har gjorts, hur bedömningarna har genomförts och vilka utfall som förväntas.

3.2 Återblick: kort historik

Arbetet med verksamhetsvolymerna i rättskedjan har pågått sedan 2008. Över tid har såväl arbetsätt som prognosmodeller förändrats. Metoderna har utvecklats, och de statistiska prognoserna har fått en mer framträdande roll medan olika påverkansfaktorers inverkan på prognoserna behandlas mer i form av resonemang. Prognosmodellerna har blivit mer kvalificerade, dataunderlagen mer detaljerade och tidsserierna längre. Externa experter har granskat vissa av rapporterna och kommit med synpunkter och goda råd. Över tid har även arbete gjorts för att klargöra sambanden mellan de olika myndighetsvolymerna. Sammantaget har ovanstående åtgärder gjort att kvaliteten har ökat.

För att öka och förstärka rättskedjerspektivet i prognosarbetet och utveckla den gemensamma förmågan att löpande följa och förklara förändringar i myndigheternas resultat, har myndigheterna gjort gemensamma löpande avstämningar under åren. Resultaten redovisas därefter inom respektive myndighet för att ge en aktuell bild av den rådande utvecklingen. Sammanfattningsvis har prognosarbetet, genom en lärandeprocess, utvecklats. Varje myndighet visualiserar sedan 2014 även prognosernas osäkerhet genom osäkerhetsintervall.²

Årets arbete har utifrån ett nytt uppdrag fokuserat mer på att identifiera och bedöma faktorer som kan komma att påverka myndigheternas verksamhetsvolymerna. Ett helt nytt kapitel, kapitel 4, har lagts till, där några utvalda påverkansfaktorer lyfts fram. Dessutom lyfter varje myndighet i sitt myndighetsavsnitt fram myndighetsspecifika påverkansfaktorer. Kapitel 4 innehåller också en redovisning av de erfarenheter som hittills finns av att dra slutsatser om påverkansfaktorer kopplat till verksamhetsvolymerna. Utifrån dessa erfarenheter diskuteras sedan såväl svårigheter som möjligheter gällande inkludering av påverkansfaktorer i prognosarbetet.

3.3 Disposition

Kapitel 4 beskriver det utvecklande prognosarbetet där myndighetsövergripande påverkansfaktorer tas upp. Kapitel 5 beskriver flödet i rättskedjan, dels för hela rättskedjan, dels per myndighet. Kapitel 6–9 presenterar myndigheternas prognoser och innehåller avsnitt om metod och prognoser. I ett avslutande kapitel, kapitel 7, följs tidigare prognoser upp.

¹ Regeringsbeslut Ju2019/01057/KRIM

² Vilken typ av osäkerhetsintervall som används kan skilja sig åt mellan myndigheterna. Läs mer i bilaga 2.

4 Utveckling av prognosuppdraget

Under hösten 2019 fick Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket, Kriminalvården och Brottsförebyggande rådet ett regeringsuppdrag avseende bedömning av de framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan. Detta uppdrag är utvidgat i förhållande till tidigare års regeringsuppdrag som avser prognoser i rättskedjan.

Förändringen i uppdraget innebär i huvudsak

- ett ökat fokus på hur interna och externa faktorer kan komma att påverka verksamhetsvolymerna i rättskedjan
- att syftet med uppdraget har utökats till att omfatta vad förändringar i verksamhetsvolymerna framgent kan innebära för myndigheternas resursbehov samt att uppdraget också ska bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet
- ett utökat tidsperspektiv som kan omfatta såväl kortsiktiga som långsiktiga bedömningar av verksamhetsvolymernas utveckling
- en tydligare redovisning av hur bedömningarna gjorts, samt
- en analys av tidigare lämnade bedömningar i förhållande till det faktiska utfallet, med en analys av orsakerna till eventuella avvikelser.

Årets rapport har samma struktur som tidigare års rapporter avseende tillvägagångssättet för prognosberäkningar och rapportinnehåll. I detta kapitel återfinns dock en beskrivning av de utvecklingsinsatser som identifierats för att i framtida rapporter kunna besvara den utvecklade uppdragsbeskrivningen på ett lämpligt sätt.

Större förväntningar på analyser av påverkansfaktorer i det förnyade uppdraget

I det förnyade uppdraget från regeringen betonas analysen av påverkansfaktorer:

I genomförandet av uppdraget ska såväl myndighetsinterna som externa faktorer som kan påverka verksamhetsvolymerna identifieras och analyseras. I detta ingår bl.a. att analysera hur reformer inom rättsväsendet, så som satsningen på Polismyndigheten, kan komma att påverka övriga myndigheter samt vilken påverkan straffrättsliga reformer kan ha på verksamhetsvolymerna i rättskedjan.³

Det blir en uppgift för myndigheterna att i kommande rapporter, med början i nästa redovisning, lyfta fram påverkansfaktorer som kan användas i det framtida prognosarbetet, undersöka olika möjligheter att beskriva brottmålsprocessens centrala delar utifrån ett rättskedjeperspektiv samt att utreda verksamhetsvolymernas koppling till resursbehoven.

Redan i föreliggande redovisning finns det dock anledning att lyfta fram de erfarenheter som hittills finns av att dra slutsatser om påverkansfaktorer kopplat till verksamhetsvolymerna. Utifrån dessa erfarenheter diskuteras sedan såväl svårigheter som möjligheter gällande inkludering av påverkansfaktorer i prognosarbetet.

Ökad förståelse för rättskedjeperspektivet

I det förnyade uppdraget betonas även att

Syftet med uppdraget är att myndigheterna ska ta fram ett så välgrundat underlag som möjligt över hur verksamhetsvolymerna i brottmålsprocessens centrala delar förväntas utvecklas och vad detta kan innebära för myndigheternas resursbehov. Uppdraget ska också bidra till en ökad förståelse för hur myndigheterna i rättskedjan utgör delar av en större helhet.

Arbetet med brottmål från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten till de allmänna domstolarna och vidare till Kriminalvården involverar många moment med många komplicerade förgreningar och återkopplingar. Dessa är också olika i olika typer av ärenden. Samlingsnamnet rättskedjan är en abstraktion som övergripande fångar att detta skulle handla om en kedja av moment

³ Regeringsbeslut Ju2019/01057/KRIM

från en början till ett avslut. Samtidigt finns ingen överenskommen konkretisering av vad rättskedjan är och hur den kan åskådliggöras i termer av verksamhetsvolym. Det finns heller ingen samlad dokumentation över hur verksamhetsvolym i tidigare led samvarierar med volym i senare led.

I samarbetet har myndigheterna under alla år haft sikte på både tanken om en rättskedja och på samvariation i de statistiska dataserier som analyserats. Men statistiken har endast gett en grov bild av något som kan liknas vid en rättskedja och samvariation har vissa gånger noterats, andra gånger inte. Därför behöver det utredas vilka förutsättningarna är att med sifferserier illustrera och analysera en rättskedja. Sambandet mellan påverkansfaktorer, verksamhetsvolym och resursbehov måste också klargöras för att kunna bedöma huruvida den framtida utvecklingen av verksamhetsvolymerna kan påverka myndigheternas behov av resurser.

Utifrån detta avser myndigheterna att:

- Göra en genomgång och bedöma förutsättningarna för att arbeta med analyser av påverkansfaktorer och deras betydelse för de framtida verksamhetsvolymerna och då överväga metoder som Delfi-metoden och scenarioanalys.
- Utredda möjligheten att presentera verksamhetsvolymerna som ett flöde genom en rättskedja samt kopplingen mellan dessa verksamhetsvolym och enskilda myndigheters resursbehov.
- Utredda möjligheterna att införa gemensamma mått för flöden inom och mellan myndigheterna i rättskedjan, där huvudalternativet är enheten individ.
- Utredda möjligheterna att identifiera den volym som normalt passerar genom hela rättskedjan. En viktning av brott utifrån straffskalor och normal påföljdspraxis kan vara ett sätt. Här kan också återfallsfrekvens vara en intressant parameter.
- Utredda möjligheten att beskriva rättskedjans komplexitet. Går det att närmare granska vilka vägar olika ärenden, beroende på deras karaktär, tar i kedjan? Är det möjligt att på ett bättre sätt prognostisera olika delar av det totala ärendeflödet? Är det lämpligt att, som hittills, ha Polismyndighetens inflöde som utgångspunkt för prognoserna eller är det mer fördelaktigt att ta utgångspunkt från slutet av kedjan i form av inflödet till Kriminalvården?
- Utredda en ny, gemensam, kategoriseringen av brottstyper. Till grund för kategoriseringen skulle antingen en vedertagen ”viktningssmetod” som Crime harm index kunna användas, alternativet blir att annars att försöka ta fram en ny viktningmodell baserad på bedömd resurspåverkan för rättskedjan.

I den utsträckning ovanstående utredningar indikerar att förslagen är relevanta och realiserbara, är målet att dessa kan börja implementeras under 2020. Eventuellt kan en prioritering mellan genomförbara förslag behöva göras. Förslagen går också delvis in i varandra.

Redan till denna rapport har myndigheterna dock påbörjat en diskussion kring möjligheten att inkludera påverkansfaktorer i framtida bedömningar av verksamhetsvolym i rättskedjan. Exempelvis så tar både Polismyndigheten och Domstolsverket till viss del hänsyn till identifierade påverkansfaktorer i sina prognoser. Detta kapitel innehåller en genomgång av tidigare erfarenheter av att analysera påverkansfaktorer inom ramen för det myndighetsgemensamma prognosarbetet, samt översiktliga beskrivningar av två i samtiden stora påverkansfaktorer för rättskedjan. Faktorer som främst bedöms påverka verksamhetsvolymerna för enskilda myndigheter redovisas i stället tillsammans med respektive myndighets prognoser. Vidare berörs förutsättningar beträffande samband mellan verksamhetsvolym och resursbehov i rättskedjan i denna rapport.

4.1 Påverkansfaktorer vid bedömningar av framtida verksamhetsvolym

I prognossammanhang talas det ofta om drivkrafter eller påverkansfaktorer och vad de har för inflytande på prognosresultaten. I den numera mångåriga svenska verksamheten att göra prognoser över framtida verksamhetsvolym i rättskedjan, används påverkansfaktorer som ett samlingsbegrepp för krafter som kan påverka verksamhetsvolym.

I begreppet inkluderas inre pågående, eller kommande, utvecklingstendenser i rättsväsendet, som nya arbetssätt, ekonomiläge (t.ex. resurser) eller kompetensförsörjning. I begreppet inkluderas också yttre faktorer som gällande, respektive troligen kommande, lagstiftning, samt ytterligare

samhällsfaktorer. Vanliga exempel på det senare är brottsutvecklingen, men även den ekonomiska utvecklingen samt demografiska förhållanden som befolkningsutvecklingen.

4.1.1 Tidigare erfarenheter av att analysera påverkansfaktorer inom ramen för prognosarbetet

När myndigheterna i rättsväsendet inför 2009 för första gången fick i uppdrag av regeringen att tillsammans arbeta fram prognoser över de framtida verksamhetsvolymerna i ett rättskedjeperspektiv, hade myndigheterna begränsad kompetens för uppgiften. Eftersom det inte fanns några tidigare gemensamma erfarenheter eller någon inhemsk förlaga att utgå från, blev uppgiften att snabbt ta fram ett sätt att tillsammans arbeta med prognoser genom rättskedjan.

Tidigt uppstod förväntningar på att inte bara göra kvantitativa prognoser, utan att även bedöma och väga in betydelsen av inre och yttre påverkansfaktorer. Detta skulle ske genom att via bedömningar sammanlänka statistiken med dels andra statistiska underlag, dels med rent kvalitativa bedömningar om påverkansfaktorer. I nämnda situation utvecklade myndigheterna ett analytiskt ramverk som i botten bestod av statistiska projektioner av kvantitativa tidsserier. Ovanpå det lades bedömningar av påverkansfaktorer vilket i många fall ledde till att prognoserna justerades uppåt och nedåt.⁴

Forskning och erfarenheter från andra länder pekade på svårigheter med att väga in påverkansfaktorer, särskilt sådana baserade på bedömningar snarare än på kvantitativa analyser

För att öka kunskapen och möjligheterna att förbättra det gemensamma prognosarbetet gjordes utblickar om erfarenheter av prognosarbete från andra länder och från forskningen, via skrivna produkter men också seminarier, möten och studiebesök.⁵ På flera håll runt om världen hade prognosprojekt med uppgiften att prognostisera volymer i delar av rättskedjan initierats, oftast med fokus på kriminalvård, som dock avvecklats efter en tid. En vanligt framförd orsak i branschen till att initiativen tenderat att läggas ned var att prognoserna inte blev så träffsäkra och användbara som man förväntat sig. Den samlade inhämtningen av kunskap och praktiska erfarenheter gjorde att de samarbetande svenska myndigheterna landade i en bedömning att det var förenat med risker att ge annat än begränsat utrymme åt påverkansfaktorer i prognosarbetet. Grunden för bedömningen och själva bedömningen redovisades i bilaga 1 i redovisningen av 2011 års uppdrag. Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedja Centrala prognoser för perioden 2012 – 2015.

Bedömningarna innebar att inslagen av analyser av påverkansfaktorer minskades

I linje med detta lade myndigheterna om analysarbetet och blev mer försiktiga med att låta analyser av påverkansfaktorer ligga till grund för justeringar av de kvantitativa projektionerna. Arbetet med att identifiera uppsättningar av särskilt relevanta påverkansfaktorer för var och en av myndigheterna fortsatte. Myndigheterna bedömde också om, hur mycket och när faktorerna kunde tänkas ha påverkan på verksamhetsvolymerna. Det gjordes statistiska analyser av omvärldsfaktorer inverkan på inflödet av brottsärenden, framför allt beträffande den samhällsekonomiska utvecklingen respektive ungdomskullarnas storlek.

Inom ramen för prognosarbetet tog dock myndigheterna allt mer sällan, och till slut bara undantagsvis, steget att också låta bedömningarna ligga till grund för justeringar av de lagda prognoserna. Skälet var alltså att de erfarenheter som vanns under de första åren tydde på att det var för osäkert. Det saknades underlag som var starka nog för att tjäna som grund till att justeringar gjorde prognoserna mer träffsäkra och upplysande än utan justeringar. Det bedömdes i stället vara säkrare att vila tyngre på de trubbiga, men mindre riskabla, statistiska projektionerna in i framtiden.

⁴ Se myndigheternas redovisningar till regeringen av uppdragen för 2010, 2011 och 2012.

⁵ Se exempelvis Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedjan. Centrala prognoser för perioden 2012–2015, bilaga 1. Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedjan. Centrala prognoser för perioden 2015–2018, sid 14.

4.1.2 Utmaningar att ta hänsyn till

Kausalanalys är i vissa avseenden svårare än prediktion

När analyser av påverkansfaktorer läggs till bedömningen av framtida verksamhetsvolym är bedömningen inte längre begränsad till prediktion, utan utvidgas till kausalanalys. Kausalanalyser ställer ofta krav på fler och svårare analyser än analyser inriktade på prediktion eftersom det i vissa avseenden kan vara svårare att förklara varför något hänt (kausalitet), än att förutse att något ska hända (prediktion).⁶ Det är en utmaning att med tillräcklig säkerhet kunna fastställa att en påverkansfaktor har en viss effekt på en verksamhetsvolym. Det innebär bl.a. att såväl kausalitet i sig, såväl som kausalitetens kraft och när den verkar måste kunna fastställas. Detta inkluderar också att det samtidigt måste gå att kontrollera för alla andra tänkbara påverkansfaktorer. För att kunna göra det krävs tillgång till bra data och starka metodupplägg, vilket inte alltid är inom räckhåll.

Svårigheterna med att fastställa kausala samband, eller att få fram andra starka analyser att luta sig mot, innebär risker för att dra felaktiga slutsatser. En viktig aspekt är att det faktiska antalet faktorer som påverkar nivån på en verksamhetsvolym är okänt, men potentiellt mycket stort. Att då välja ut en, eller några, faktorer för analys kan leda till fel slutsatser om framtiden, eftersom det finns uppenbara risker för att en påverkansfaktor inkluderas i analysen endast för att den har uppmärksamats tidigare och för att det finns något slags analysunderlag. I själva verket kanske just denna faktor inte är viktigare än andra faktorer, inklusive faktorer som är svåra att identifiera.

Påverkansanalyser kan medföra att effekter räknas två gånger

Det finns också en risk att genom analyser av påverkansfaktorer göra misstaget att addera effekter som redan ligger inbakade i dataserierna över verksamhetsvolymerna, så att de räknas två gånger. Detta är närmast regelmässigt risken när det handlar om analyser av tendenser som redan är i gång och verkar. Ett exempel kan vara en ökad internationalisering av brottsligheten och brottsbekämpningen. Den eventuella effekten från denna påverkansfaktor kommer i så fall att vara inbakad i en rent statistisk projektion på de historiska mätvärdena om verksamhetsvolymerna, förutsatt att påverkan kommer att fortsätta vara av ungefär samma slag och ha ungefär samma kraft som tidigare. En extra justering av prognosen utifrån någon form av bedömning skulle med denna logik i normalfallet försämra prognosen genom att överdriva påverkans-effekten, till följd av att den då vägs in en gång för mycket och utifrån ett osäkrare underlag än den automatiska historiska erfarenheten i grundserien.

Risk för otillbörlig hänsyn

En ytterligare risk är att myndigheterna bortser från, eller sorterar bort, faktorer som skulle bidra till minskande verksamhetsvolym och minskad arbetsbörda, till förmån för faktorer som framstår som hotfulla och skulle kräva resurser för att kunna hanteras. Denna risk hänger samman med att det kan finnas ett starkt tryck på myndigheter att klara av utmaningar och att myndigheternas ledningar påtagit sig att klara uppgifterna. Det kan leda till en obenägenhet att lyfta fram framtidsbilder som inte överensstämmer med förväntningar, åtaganden och ambitioner. Detta är begripliga och närmast oundvikliga krafter och felkällor när myndigheter ska göra prognoser över sina egna verksamheter, men också något som påverkar prognosernas legitimitet och förmåga att verkligen kunna utgöra kunskapsunderlag.

4.1.3 Det framtida arbetet med påverkansfaktorer

Med bakgrund i det som beskrivits ovan kommer myndigheterna i rättskedjan att på nytt ta sig an möjligheten att inkludera påverkansfaktorer vid bedömningen av framtida verksamhetsvolym i rättskedjan. Med avstamp i det förnyade uppdraget och i Statskontorets översyn av prognosuppdraget, där man bl.a. föreslog ett större inslag av analyser av "...interna och externa faktorer som påverkar respektive myndighets verksamhetsanalyser."⁷, kommer myndigheterna tillsammans att göra en förnyad genomgång och bedömning av förutsättningarna för att arbeta med analyser av

⁶ Björkman 1983. Tre metodologiska teman – teoretiska utgångspunkter, mätfel och mätkontroller, multivariat analys. Sociologiska institutionen, Stockholms universitet. Frankfort-Nachmias, C.& Nachmias, D. 2008. *Research methods in social sciences*. Worth Publishers.

⁷ Statskontoret 2019:4. Myndigheternas prognoser över flödet i brottmålsprocessen, sid 9.

påverkansfaktorer och efter bästa förmåga hitta möjligheter att göra och använda sådana analyser över olika faktorerens betydelse för verksamhetsvolymen.

Ett tillvägagångssätt som kommer att övervägas är den så kallade Delfi-metoden, som är en metod för att med expertbedömningar bedöma och väga in eventuella effekter från påverkansfaktorer. En annan möjlighet att överväga är enskilda statistiska analyser av möjlig inverkan från påverkansfaktorer. Dessutom kommer förutsättningarna för att teckna alternativa framtidsbilder med scenariometoder att övervägas.⁸

4.2 Satsningen på polisen som påverkansfaktor

I modern tid har den öppna polisen återkommande reformerats och bl.a. har antalet polismyndigheter stegvis minskats för att i en sista reform bli en samlad myndighet 2015. Med start i mitten av 00-talet har det också gjorts satsningar för att öka kapaciteten att bedriva polisverksamhet genom att öka antalet poliser och anställda totalt. För närvarande pågår en omfattande satsning, där myndigheten tilldelas resursökningar för att växa med ca 10 000 anställda från 2016 till 2024.⁹ Resursökningen kan beskrivas med anslagsförändringen under perioden 2019–2021. För 2021 har myndigheten aviserats ett anslag på 30 431 miljoner kronor, vilket är 17 procent högre än myndighetens anslag för 2019.

Den satsning som nu görs på Polismyndigheten är så stor att den med stor sannolikhet kommer att ha effekter. Däremot är det inte självklart vilken inverkan blir just på ärendevolymer. I stor utsträckning kommer det att bero på vilka verksamheter och vilka områden som kommer att prioriteras genom personalförstärkningar.

Polismyndighetens huvudsakliga prioriteringar framgår av Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024.¹⁰ I denna finns det långsiktiga mål för Polismyndigheten. Två av dessa är:

- framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring
- stark lokal närvaro.

För varje långsiktigt mål finns det också delmål formulerade. För framgångsrik brottsbekämpning och uppkläring gäller följande delmål:

- färre medborgare utsätts för brott och fler brott klaras upp
- ökad uppkläring av brott mot särskilt utsatta brottsoffer
- förbättrad gränspolisiär verksamhet och förstärkt förmåga för bekämpning av internationell brottslighet
- terrorism och våldsbejakande extremism bekämpas
- stärkt krisberedskap som hanterar allvarliga händelser, kriser eller krig.

För stark lokal närvaro gäller följande delmål:

- ökad polisiär närvaro i lokalsamhället
- utvecklade medborgarmöten och förbättrad service utifrån medborgarnas behov
- inga nya utsatta områden och reducering av befintliga.

Med utgångspunkt i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan ska polisregioner och nationella avdelningar utforma egna strategiska inriktningar. I dessa beskrivs hur myndighetens gemensamma målsättningar på bästa sätt ska uppnås. Delmålen omhändertas i de strategiska inriktningarna med utgångspunkt från lokal lägesbild, verksamhetsanalys, behovsanalys och polisregionens eller avdelningens specifika utvecklingsbehov.

Ett antal olika aktiviteter kommer således att genomföras av polisregioner och nationella avdelningar i syfte att uppnå delmålen och därmed bidra till de långsiktiga målen. Att bedöma vilken effekt dessa aktiviteter kommer att resultera i, uttryckt i verksamhetsvolymen, är dock komplice-

⁸ Lindstone & Turoff 1975. The Delphi Method: Techniques and Applications. Addison-Wesley.

⁹ Beräknat fr.o.m. januari 2016.

¹⁰ Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024, PM 2019:41.

rat. Detta beroende på att den framtida utvecklingen beror på en mängd kända och okända faktorer som rör sig i olika riktningar med olika kraft, exempelvis med vilken resurs som aktiviteterna genomförs och när i tid de kommer att genomföras. Om utredningsresursen exempelvis ökar för att utreda mer komplicerade brott i förhållande till utredning av enklare brott kan den totala ärendeproduktionen minska. Det är dock troligt att en ökad polisiär resurs i den yttre verksamheten kommer att leda till fler ingripandebrott, främst narkotika- och trafikbrott, och därmed också en ökad mängd ärenden redovisade till åklagare i dessa brottskategorier. Polisens tillväxt kan också få andra positiva effekter som inte nödvändigtvis får en påverkan på antalet ärenden som redovisas till åklagare. Som exempel kan nämnas ökad trygghet, förbättrad kundnöjdhet och förbättrad kvalitet i verksamheten.

4.3 Straffskärpningar som påverkansfaktor

4.3.1 Hur straffskärpningar har utvecklats över tid

En tydlig trend i den kriminalpolitiska nutiden, som går väl i linje med den omfattande satsningen på Polismyndigheten, är straffskärpningar. I den löpande förvaltningen av straffrätten ingår återkommande översyner av enskilda och lite bredare delar som ibland, om än sällan, leder till avkriminaliseringar eller straffreduceringar men desto mer frekvent till nykriminaliseringar och straffskärpningar. Under de senaste tio åren har dock tempot för och omfattningen av straffskärpningar ökat, vilket innebär att detta numera kan sägas utgöra en etablerad trend med betydelse för, bl.a., verksamhetsvolymerna i rättskedjan.

Främst träffar straffskärpningarna verksamhetsvolymerna vad gäller verkställigheter av påföljder i Kriminalvården, eftersom strafftiden i kombination med antalet straffade personer är det som bildar själva klientvolymen på anstalt. Men strafftidsökningar kan också innebära att vissa brott prioriteras upp i det brottsutredande arbetet av polisen och åklagarna, samt till att det blir fler häktningsbeslut i domstolarna och därmed fler häktade att ta hand om för Kriminalvården. Till exempel så genomförde Polismyndigheten en omfattande utbildningsinsats i samband med straffskärpningen för vapenbrott 2018. Syftet med utbildningsinsatsen var att kunna tillämpa de nya straffbestämmelserna på rätt sätt. Detta illustrerar hur en straffskärpning också påverkar de prioriteringar som görs gällande brottskategorier och arbetssätt.

Under perioden med tilltagande straffskärpningar har det framför allt handlat om skärpningar av enskilda typer, eller i alla fall smalare fält, av lagöverträdelser, som när graden synnerligen allvarligt för enskilda brottstyper lagts till, eller när straffen för exempelvis fridskränkingsbrott och terrorbrott skärpts. Det har också förekommit reformer som har tagit lite bredare sikte, som skärpningarna av straffen för allvarliga våldsbrott. Sammantaget är det dock inte frågan om en enda stor och generell straffskärpning som är koncentrerad i tiden, utan om många mer begränsade straffskärpningar som är utspridda över tid.

4.3.2 Uppföljning av effekter av straffskärpningar

Ytterligare en omständighet är att lagstiftningsförändringar som syftar till straffskärpningar, i olika utsträckning sedan leder till att de eftersträvade förändringarna av strafftiderna verkligen kommer till stånd. Att justera i straffrätten är ingen mekanisk verksamhet utan en grannlaga uppgift som behöver göras med väl avvägda lagstiftningstekniska lösningar.

En utvärdering av 2010 års straffskärpning av allvarliga våldsbrott visade exempelvis att lagändringarna fick effekter på strafftiderna, men inte fullt ut och inte i alla avseenden (Brå-rapport 2014:6). Ett annat exempel är att regeringens skärpning av straffet för mord genom omformuleringar av bestämmelserna, inte fick avsedd verkan. Här har regeringen hänvisat till att Högsta domstolen i en prövning uttalade att omformuleringen inte förändrade rättsläget.¹¹ Så istället för en reell skärpning av straffen, så förblev praxis oförändrad.

Av de straffskärpningar som trätt i kraft under senare år är det några som mer än andra kan tänkas få betydelse för de kommande årens verksamhetsvolym. Påverkan på verksamhetsvolymerna gäller då främst verkställighetstider i anstalt, men kan i vissa delar också påverka prioriteringar i inte minst den brottsutredande verksamheten samt häktningsvolymerna. Men det måste

¹¹Lagrådsremiss. Straffet för mord 2019

beaktas att det nu handlar om tidiga och osäkra indikationer, inte bedömningar som vilar på kvalificerade analysunderlag.

Hur perspektiv på straffskärpningar kan omhändertas i prognosuppdraget

Det faktum att vi nu har att göra med en trend med många enskilda och i huvudsak lite smalare straffskärpningar som genomförs utspritt över tid, samt att det i förväg inte är känt i vilken utsträckning de enskilda förändringarna får avsedd effekt, innebär utmaningar för den som vill bedöma förändringarnas påverkan på de framtida verksamhetsvolymerna i rättsväsendet.

En möjlig analytisk hållning i en sådan situation är att utnyttja det faktum att den generella trenden redan kan ha haft inflytande på de verksamhetsvolymerna det ska göras prognoser på, och att det inflytandet då förs vidare in i framtiden om man gör rena statistiska framskrivningar på volymerna. Hållningen bygger då indirekt på ett antagande att den okända, men statistiskt införlivade, kraften i senare års effekter av straffskärpningarna får bilda utgångspunkten även för effekterna under de närmast kommande åren, om det inte finns något säkrare underlag om de framtida effekterna och för att undvika risken för att effekterna räknas två gånger (först i den rena framskrivningen och sedan genom en justering ovanpå framskrivningen).

4.4 Samband mellan volymutveckling och resursbehov i rättskedjan

Av uppdraget till rättskedjans myndigheter att bedöma framtida verksamhetsvolymerna i rättskedjan framgår att i den utsträckning som utvecklingen av verksamhetsvolymerna bedöms påverka myndigheternas framtida resursbehov så ska dessa samband redovisas.

Vidare beskrivs i uppdraget att resursbehoven påverkas av flera faktorer, bl.a. hur många och vilka typer av brott som kommer till rättsväsendets kännedom samt hur dessa brott hanteras. Likväl görs bedömningen att välgrundade, gemensamma analyser av hur myndigheternas verksamhetsvolymerna kommer att utvecklas är nödvändiga för att regeringen ska kunna bedöma resursbehovet för respektive myndighet och rättskedjan som helhet. Det finns därför anledning att komplementera sambandet mellan volymutveckling och resursbehov.

Kostnaderna för rättskedjans myndigheter kan grovt sett delas in i personalkostnader, lokalkostnader och driftkostnader. Hur fördelningen mellan dessa kostnadsslag ser ut varierar mellan de olika myndigheterna. För Kriminalvårdens del utgjordes t.ex. under 2019 drygt 60 procent av personalkostnader och knappt 20 procent vardera av lokalkostnader respektive övriga driftkostnader. Olika faktorer utgör drivkrafter för hur respektive kostnadsslag utvecklas, och sambandet mellan volymutveckling och resursbehov inom respektive kostnadsslag ser därmed olika ut. Två exempel som illustrerar detta kan ges.

Det ena exemplet gäller en prioritering av arbete mot organiserad brottslighet och internationell brottslighet. Att utreda och driva förundersökningar kring dessa brott är förknippat med omfattande resursbehov hos Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten, likaså är därtill kopplade domstolsprocesser mycket resurskrävande för Sveriges Domstolar. En prioritering av arbetet mot dessa brottstyper är därmed resursdrivande. Samtidigt kan verksamhetsvolymerna i rättskedjan paradoxalt nog gå ned, kopplat till en prioritering av komplexa brott. Om något finns alltså här vad som kan beskrivas som ett negativt samband mellan volymutveckling och resursbehov, givet att faktorn prioriteringar läggs till i ekvationen.

Det andra exemplet rör vilket utgångsläge som respektive myndighet i rättskedjan har. För Kriminalvårdens del bedöms lokalkostnaderna öka kraftigt framgent, oaktat vilken utveckling av verksamhetsvolymerna som sker. Detta beror till viss del på att en stor del av fastighetsbeståndet har ett kritiskt underhållsbehov, vilket medför att ett antal platser behöver ersättas som beräknas förloras på grund av kraftigt eftersatt underhåll. En annan orsak är nuvarande hyresmodell, som innebär att Kriminalvården via hyran betalar hyresvärdens höga om- och tillbyggnadskostnader. Sammantaget finns, för Kriminalvårdens del, således ett betydande ökat resursbehov kopplat redan till att underhålla det nu befintliga platsantalet på både kort och lång sikt. Motsvarande avvägningar gällande lokalkostnader råder hos samtliga myndigheter i rättskedjan.

Sammanfattningsvis är det troligt att det finns ett visst samband mellan framtida verksamhetsvolymerna och framtida resursbehov. Sambandet är dock varken enkelt eller – betraktat som isolerad faktor – entydigt. Detta behöver beaktas när resultatet av det myndighetsgemensamma arbetet

med att bedöma framtida verksamhetsvolymerna hanteras inom ramen för myndighetsstyrningen – både den finansiella och den verksamhetsmässiga. Det är inte tillräckligt att enbart eller i huvudsak använda bedömd volymutveckling som underlag för att bedöma framtida resursbehov.

4.5 Framtida utvecklingsområden

De centrala delarna av rättskedjan består av Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, de allmänna domstolarna och Kriminalvården. Rättskedjeperspektivet ger intryck av att ärenden hanteras i ett jämnt flöde mellan myndigheterna, där varje länk behandlar sina frågor innan nästa länk i kedjan tar över. En del ärenden hanteras på detta sätt men för en stor del av ärendena, framför allt de mer resurskrävande, är processen mer komplicerad. Flera åtgärder sker parallellt hos flera myndigheter. Exempelvis kan en förundersökning om brott väcka frågor om t.ex. häktning, kvarstad och hemliga tvångsmedel som i olika delar involverar samtliga myndigheter, redan i ett inledande skede. Polismyndigheten är utredande myndighet, åklagare vid Åklagarmyndigheten är förundersökningsledare och en domstol fattar vissa beslut även under förundersökningen, t.ex. om häktning när den misstänkte är intagen i Kriminalvården. Myndigheterna påverkas således av varandras arbete och är i handläggningen av ärenden fortlöpande beroende av varandra för att genomföra sina respektive uppdrag.

Utgångspunkten i det prognosarbete som hittills har bedrivits har varit att myndigheterna i rättskedjan självständigt producerat prognoser över sina respektive verksamhetsvolymerna. Ett nära samarbete i den myndighetsgemensamma arbetsgruppen, med fokus på in- och utflöden mellan myndigheterna, har bidragit till en ökad förståelse för, och i vissa situationer anpassningar av myndigheternas prognoser. De mått som har utgjort underlag vid prognosberäkningarna har varit de mått som de olika myndigheterna huvudsakligen använder i sin interna verksamhetsuppföljning. Detta innebär att Polismyndigheten har baserat sina prognoser på ärenden, Åklagarmyndigheten har använt brottsmisstankar, Domstolsverket har utgått från brottmål medan Kriminalvården presenterat prognoser för klientvolymerna i häkte, anstalt och frivård. Ur ett rättskedjeperspektiv är det inte lätt att följa flödet mellan myndigheterna, eftersom måtten beskriver verksamheten med olika volymer. Att i stället använda ett eller ett fåtal mått med enhetliga måttenheter skulle öka förmågan att följa flödena av ärenden genom rättskedjan.

En annan möjlig väg är att försöka finna och prognostisera en central del av ärenden, alternativt individer, som passerar genom hela kedjan. Om detta vore möjligt, skulle det kunna resultera i en mer fokuserad redovisning av ärendeflödena ur ett rättskedjeperspektiv. Andra fördelar med en sådan prognosmodell kan vara möjligheten till bättre prognoser som underlag, framför allt för Kriminalvårdens planering för framtida tillgång på fängelse- och häktesplatser men även för resursbehov till frivården. Denna typ av modell skulle också kunna belysa och tydliggöra innehållet i den verksamhetsvolym som berör hela rättskedjan. Detta innebär dock att viktiga delar för Polismyndighetens, Åklagarmyndighetens och domstolarnas verksamhetsvolymerna exkluderas från redovisningen. För att undvika detta problem skulle prognosen över de centrala delarna kunna vara ett komplement till prognosen över det totala ärendeflödet i rättskedjan.

Utifrån den komplexitet gällande flödena genom rättskedjan som beskrivs ovan, finns också anledning att, om möjligt, ge en mer differentierad bild av verksamheten i rättskedjan som beskriver de olika delarna inom och mellan myndigheterna.

En central del i prognosarbetet har också varit att gruppera de brotts handlingar som utreds och lagförs, genom någon form av brottskategorisering. Även i detta sammanhang har myndigheterna självständigt grupperat informationen och huvudsakligen utgått från den gruppering som återfinns i respektive myndighets interna verksamhetsuppföljning. De olika grupperingar som används i prognosrapporten gör det svårt att härleda förändringar ur ett rättskedjeperspektiv. Att frångå detta tillvägagångssätt och sträva mot en gemensam brottskategorisering, skulle öka förmågan att följa brotts specifika flöden genom rättskedjan.

Det kan också finnas skäl att analysera om det går att utnyttja det faktum att det finns brottstyper som generellt är mer omfattande och komplicerade att utreda än andra brott och därför är särskilt resurskrävande att handlägga. Om antalet brottsmisstankar och ärenden ökar avseende sådana

brottstyper påverkar det arbetsbelastningen och resursbehoven, särskilt om man ser till hela rättskedjan.

Flera av de utvecklingsaktiviteter som arbetsgruppen har identifierat kräver inte bara metodutveckling utan även IT-stöd. För att lyckas med dessa aktiviteter behöver således samtliga myndigheter ha möjlighet att prioritera och samordna ett relevant IT-stöd. Dessutom är det av vikt att denna prioritering och samordning sker i närtid för att få med de föreslagna utvecklingsinsatserna i kommande rapporter.

5 Flöden och volymer i rättskedjan

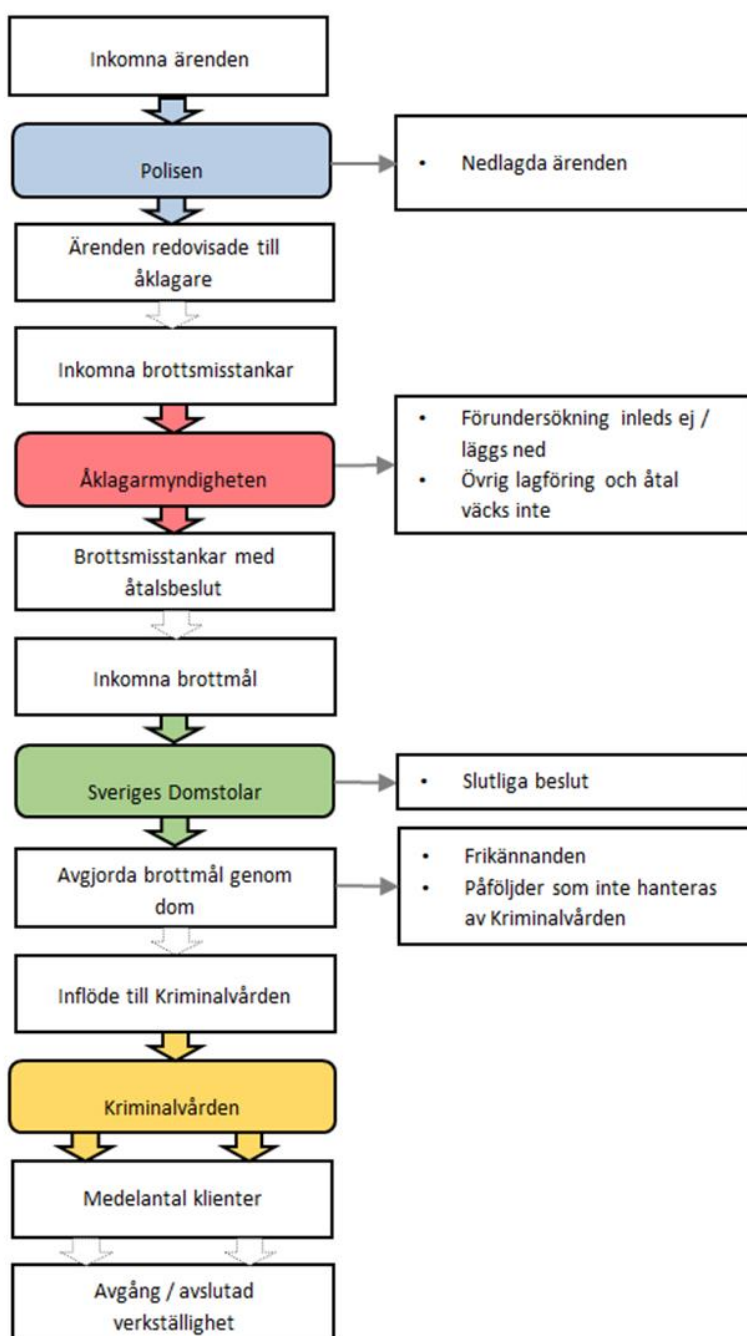
Regeringen efterfrågar en bedömning av utvecklingen av verksamhetsvolymer i brottmålsprocessens centrala delar. I detta kapitel beskrivs flöden av de verksamhetsvolymer som de enskilda myndigheterna bedömer vara centrala.

Måtten som används beror på vad som finns tillgängligt hos myndigheterna och vad som används i resultatredovisningar, verksamhetsstyrning och liknande. Polismyndigheten redovisar ärenden,

Åklagarmyndigheten brottsmisstankar och Domstolsverket brottmål, och de delas upp på inkomna volymer till respektive myndighet och volymer som förs över till nästa myndighet i rättskedjan.

Som sista instans får Kriminalvården ett inflöde som resulterar i olika kriminalvårdspåföljder (se figur 1).

Figur 1. Flödet i brottmålsprocessens centrala delar.

I denna rapport är uppdraget att spegla flödet av *centrala* volymer i rättskedjan, för att enklare kunna tolka och förstå underlaget. I praktiken är flödet mer komplext (se kapitel 4.6). Till exempel kan det handla om att ny information eller bevisning tillkommit i ett brottsärende. Om denna nya information (eller bevisning) ökar utsikterna för åtal kan polis eller åklagare återuppta tidigare nedlagda brott/brottsmisstankar.¹²

5.1 Flödena inom myndigheterna

Myndigheterna hanterar olika centrala volymer som antingen avslutas eller förs över till nästa led i rättskedjan. Inom myndigheterna finns det även så kallade balanser, det vill säga ärenden, brottsmisstankar och brottmål som inkommit till och registrerats vid myndigheten, men som inte under kalenderåret hunnit avslutas av den specifika myndigheten.¹³

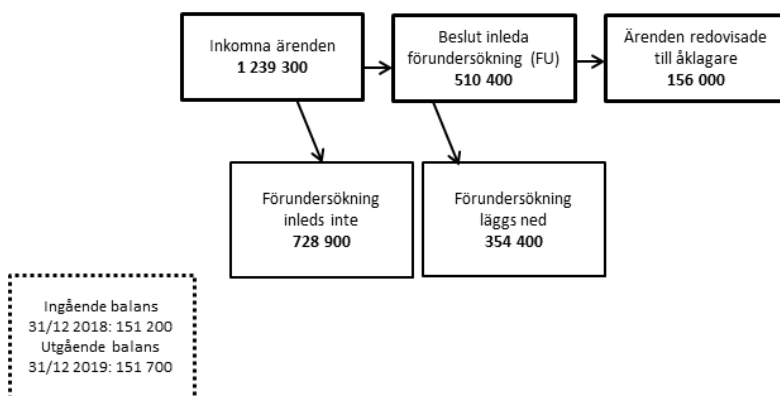
5.1.1 Polismyndigheten

Nedan beskrivs översiktligt, utifrån tillgänglig statistik, hanteringen av verksamhetsvolymerna inom Polismyndigheten och vilka beslut som fattas för de ärenden som inte går vidare till Åklagarmyndigheten.

Polismyndighetens verksamhetsvolym när det gäller arbetet med brottsutredningar består av polis-anmälningar som innehåller anmälda brott. Polismyndigheten använder antalet ärenden som mått på dessa volymer, där ett ärende kan innehålla ett eller flera brott. En stor majoritet av de inkomna ärendena innehåller endast ett brott. År 2019 uppgick antalet inkomna ärenden till 1 239 275.

Inflödet av ärenden till Polismyndigheten resulterar i beslut om att inleda eller inte inleda en förundersökning. Under 2019 inleddes förundersökning i knappt 42 procent av ärendena. Att förundersökning inte inleds i större omfattning kan förklaras av att en mycket stor mängd av ärendena innehåller brott som av olika skäl inte går att utreda eller är mycket svåra att utreda. I de ärenden där förundersökning inleddes så består de ärenden som redovisas till åklagare oftast av sådana ärenden som bedöms leda till att åklagaren beslutar att väcka åtal.¹⁴ I övriga ärenden läggs förundersökningen ned. Dessa delmängder framgår av figur 2. Först när ett ärende med inledd förundersökning har avslutas definieras det som ett utrett ärende. Medan förundersökningen pågår är det ett öppet ärende. Antalet öppna ärenden vid utgången av 2019, det vill säga den utgående balansen enligt figur 2, var 151 714, vilket är en ökning med 0,4 procent sedan utgången av 2018.

Figur 2. En översiktlig bild av flödet av ärenden inom Polismyndigheten 2019.

* Volymerna är inte identiska med redovisningen i Polismyndighetens prognos, där några brottkoder exkluderats.

¹² Brå (2019).

¹³ I flödesfigurerna används avrundade tal.

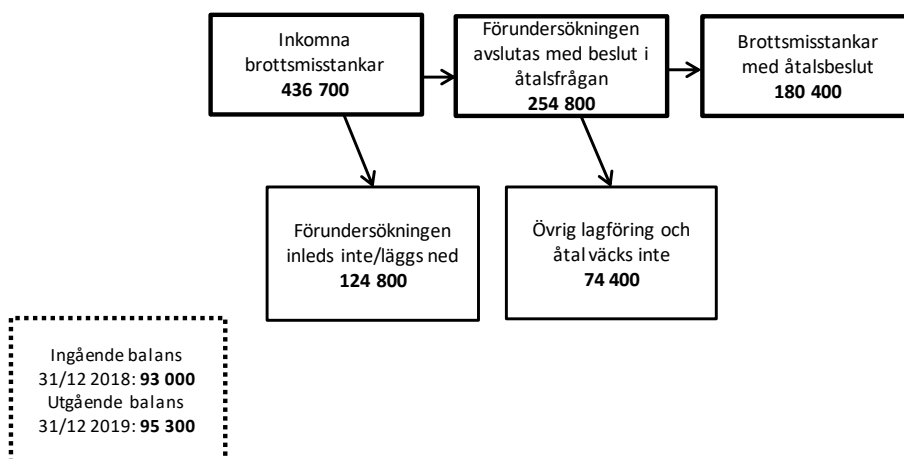
¹⁴ I ärenden redovisade till åklagare ingår också ärenden som redovisats med ett förenklat förfarande (RB 23:22). För dessa ärenden inleds inte förundersökning.

5.1.2 Åklagarmyndigheten

Åklagarens huvuduppgifter är att leda brottsutredningar, besluta i åtalsfrågan och föra talan i domstol. En brottsutredning äger rum inom ramen för en förundersökning. När förundersökningen är klar ska åklagaren ta ställning till om åtal ska väckas. Om åklagaren bedömer att det finns tillräckliga bevis för att den misstänkta personen har begått brottet är huvudregeln att åklagaren är skyldig att väcka åtal. Åklagaren väcker åtal genom att lämna in en stämningsansökan till domstolen.

I figur 3 beskrivs översiktligt storleken på de volymer inom rättskedjan som Åklagarmyndigheten hanterar. Under 2019 inkom 436 700 brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten. Ingående respektive utgående balans avser brottsmisstankar som var oavslutade vid årets början respektive årets slut. Övriga numeriska uppgifter avser beslutade brottsmisstankar under 2019, oberoende av vilket år dessa brottsmisstankar inkom till myndigheten. I denna översikt bild ingår inte brottsmisstankar med beslut av administrativ karaktär, t.ex. exkludering av dubletter eller beslut om att FU-ledning ska överlämnas till utredande myndighet. Övrig lagföring avser besluten strafföreläggande, åtalsunderlåtelse (inklusive straffvarning) och företagsbot. Som framgår har antalet balanserade brottsmisstankar ökat eftersom den utgående balansen är större än den ingående balansen. Det bör dock noteras att denna typ av balansstatistik påtagligt kan påverkas av ett fåtal ärenden med många brottsmisstankar. Totalt 180 400 brottsmisstankar fick åtalsbeslut under 2019 och gick därmed vidare i rättskedjan till Sveriges Domstolar.

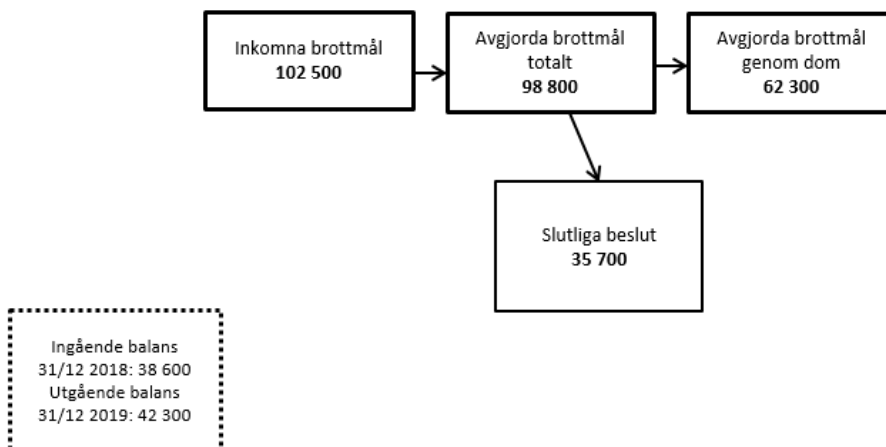
Figur 3. En översiktlig bild av flödet av brottsmisstankar inom Åklagarmyndigheten 2019.

5.1.3 Sveriges Domstolar

Inflödet till tingsrätterna, som avser verksamhet med anledning av brott, är inkomna brottmål. Dessa registreras i huvudsak genom att åtal väcks och därutöver av häktningsframställningar och ansökan om förordnande av offentlig försvarare och/eller målsägandebitråde. Det förekommer också enskilda åtal eller andra mål som inte har initierats av åklagare, men det rör sig om endast något hundratal fall per år. Stämningsansökningar och häktningsframställningar kommer således nästan uteslutande från Åklagarmyndigheten respektive Ekobrottsmyndigheten. Ansökan om offentlig försvarare och målsägandebitråde görs av den misstänkte eller brottsoffret. I praktiken kommer ansökan i de flesta fall via de två nämnda myndigheterna eller via Polismyndigheten. En ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebitråde kan bifallas eller avslås, och i båda fallen registreras ett brottmål då ansökan kommer in. En häktningsframställan innehåller ingen stämningsansökan (om åtal väcks kommer den in efterhand) men i princip alltid en ansökan om offentlig försvarare, om inte försvarare förordnats tidigare. Ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebitråde behöver inte ske samtidigt med ingivandet av en stämningsansökan, utan den kan inkomma innan eller efter att åtal väckts. Ett brottmål kan därmed innehålla allt från ingen till flera stämningsansökningar samt flera personer och flera brott. När ett brottmål registrerats hamnar det i balans i väntan på avgörande.

Figur 4. En översiktlig bild av flödet av brottmål 2019.

Tingsrätternas utflöde utgörs i huvudsak av domar och slutliga beslut. Det mått som används för att mäta utflödet är antalet avgjorda brottmål.¹⁵ Ett inkommet brottmål avgörs således alltid på ett eller annat sätt. Detta gör att inkomna och avgjorda brottmål följs åt väldigt tätt antalsmässigt, eftersom inget ”försvinner” på vägen. Hur brottmålen avgörs och vilket utfallet blir styrs av vilken typ av mål det rör sig om, av hur tidigare led i rättskedjan hanterat ärendet (exempelvis om åtal väckts) och av rådande lagstiftning. År 2019 avslutades 63 procent av brottmålen, drygt 62 000 brottmål, genom dom. De mål som avgörs genom dom resulterar i en påföljd som hanteras av Kriminalvården alternativt en påföljd som inte hanteras av Kriminalvården eller i ett frikännande. Att ett brottmål avgörs genom slutligt beslut innebär i de flesta fall att det skrivs av. Dessa mål saknar i regel stämningsansökan, och målen har ofta registrerats utifrån en ansökan om offentlig försvarare eller målsägandebiträde som bifalls eller avslås. Målet registreras då som avgjort. Ett slutligt beslut kan också handla om avvisade mål och undanröjande av ordningsbot eller strafföreläggande.

5.1.4 Kriminalvården

Ett av Kriminalvårdens huvuduppdrag är att verkställa de av domstolarna utdömda påföljderna. Utöver det finns Kriminalvården med i tidigare delar av rättskedjan genom t.ex. häktesverksamhet, klienttransporter och frivårdens arbete med personutredningar inför dom.

Det är inte samtliga domslut i de avgjorda brottmålen från Sveriges Domstolar som påverkar Kriminalvårdens verksamhet. De domslut som blir aktuella för Kriminalvården är fängelse, skyddstillsyn och villkorlig dom med samhällstjänst. Inflödet till Kriminalvården under ett år utgörs av personer som påbörjat sin verkställighet utifrån dessa domslut.

Ett domslut med fängelsepåföljd innebär oftast att straffet avtjänas på anstalt, men en person som döms till fängelse i högst sex månader kan erbjudas, och sedan ansöka om att få avtjäna straffet under intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV), så kallad fotboja. Det är frivården som utreder om den sökandes personliga förhållanden är lämpliga för IÖV. År 2019 var inflödet till anstalt 9 200 klienter, och 1 600 klienter påbörjade IÖV.

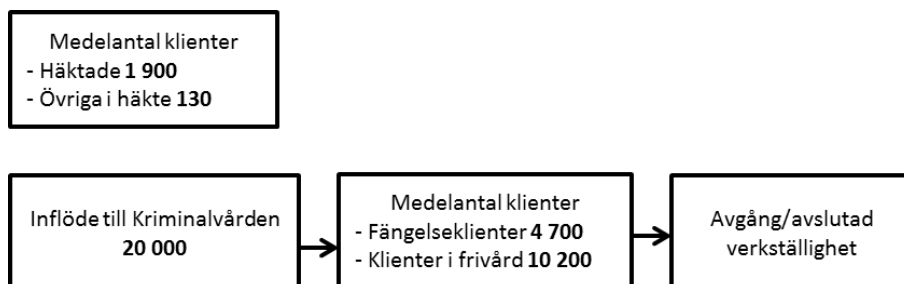
I domslut med påföljden villkorlig dom är det enbart villkorlig dom *med samhällstjänst* som administreras av Kriminalvården. Dessa domar gällde 3 000 klienter 2019. Kriminalvården ansvarar för att klienten får en plats för sin samhällstjänst och för att en arbetsplan upprättas, men klienten står inte under övervakning av Kriminalvården.

Personer som döms till skyddstillsyn får en prøvotid på tre år och övervakas av frivården under det första året, vilket innebär att regelbundna kontakter ska upprätthållas mellan klienten och fri-

¹⁵ **Ett avgjort brottmål** kan innehålla inget, ett eller flera **domslut**. Med domslut avses i lagföringsstatistiken en fällande dom mot en tilltalad i tingsrätten. Till detta kommer frikännanden och ogillade åtal. Domslut är den största posten vad avser lagföringsbeslut. De två övriga är godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse.

vården. Skyddstillsyn kan förenas med föreskrift om samhällstjänst eller särskild behandlingsplan, så kallad kontraktsvård. Under 2019 påbörjade 6 200 klienter skyddstillsyn.

Figur 5. En översiktlig bild av inflödet av klienter och medelantal klienter 2019 i Kriminalvården.

I stället för utflöde redovisar Kriminalvården medelantalet klienter i denna rapport. Medelantalet klienter i prognoserna kategoriseras som häktade, övriga i häkte, fängelseklienter och klienter i frivård. Medelantalet *häktade* är det genomsnittliga antalet personer som är skäligen eller på sannolika skäl misstänkta för brott, och 2019 var det 1 900 klienter. *Övriga i häkte* avser bl.a. gripna, anhållna och förvarstagna enligt utlänningslagen, vilket motsvarade 130 klienter 2019. De klienter som verkställer fängelsestraff i häkte, så kallade verkställighetsfall, utgör tillsammans med klienter som är inskrivna på anstalt gruppen fängelseklienter i prognoserna. Medelantalet fängelseklienter 2019 var 4 700 varav 140 klienter var verkställighetsfall.

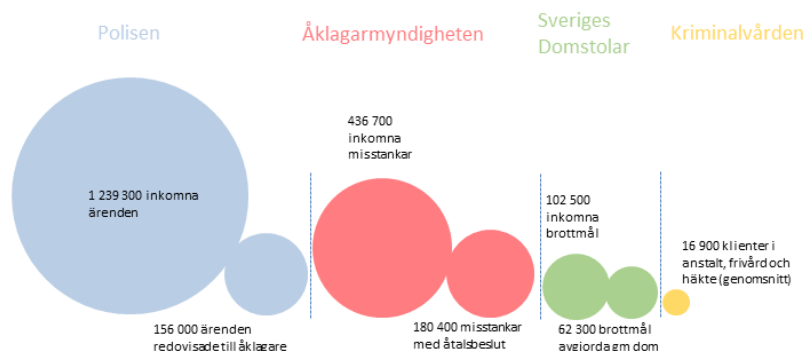
Medelantalet klienter i frivård utgörs av klienter med skyddstillsyn, klienter med villkorlig dom med samhällstjänst, klienter som avtjänar fängelsestraff med IÖV, villkorligt frigivna med övervakning, klienter med utökad frigång och klienter i halvvägshus. År 2019 var det 10 200 klienter.

Som ett sista led i flödet genom Kriminalvården finns avgång eller avslutad verkställighet, vilket innebär att en klient lämnar Kriminalvårdens verksamhet.

5.1.5 De centrala volymerna

De fyra myndigheterna hanterar olika stora verksamhetsvolymerna där volymerna är störst i början av rättskedjan och minst i slutet. Inflödet till en specifik myndighet är också större än dess utflöde, något som gäller för var och en av myndigheterna (se figur 6). Förhållandena mellan myndigheternas volymer bör tolkas med försiktighet, eftersom måtten inte mäter i samma enheter. Till exempel är det inte lämpligt att jämföra ett ärende hos Polismyndigheten med en brottsmisstank hos Åklagarmyndigheten, eller ett brottmål vid Sveriges Domstolar med en klient i kriminalvårdspåföljd.

Figur 6. Ärendevolymer i rättskedjan 2019.

5.1.6 Utvecklingen i rättskedjan

Polismyndighetens inflöde av ärenden genereras av anmälningar från privatpersoner och andra aktörer i samhället samt från den egna verksamheten. För övriga myndigheter inkommer en volym från tidigare led i rättskedjan som antingen kan föras över till nästa led eller avslutas hos

myndigheten. Men för att få en övergripande bild av hur volymförhållandena i rättskedjan har utvecklats under de senaste 15 åren fokuseras nu på utflödet från respektive myndighet. Först beskrivs utvecklingen 2004–2009 och sedan utvecklingen 2010–2019.

Utvecklingen 2004-2009

Under perioden 2004 fram till 2009 ökade flödet av verksamhetsvolymerna i rättskedjan. Speciellt ökade inflödet till Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar, medan inflödet till Kriminalvården bara ökade svagt.

I förra prognosrapporten¹⁶ diskuterades några olika förklaringar till att inflödet till kriminalvården bara ökade svagt. Den kanske viktigaste förklaringen var att bötesbrott ökade, det vill säga sådana brott som inte påverkar kriminalvården. Handläggningen av dessa brott avslutas nämligen ofta i form av ett bötesstraff; antingen utfärdat av polis, åklagare eller domstol.

En annan bidragande förklaring, men inte lika betydelsefull, handlar om andra påföljder, sådana som inte Kriminalvården verkställer. Kriminalvården hanterar bl.a. inte olika ungdomspåföljder och rättspsykiatrisk vård. Dessa andra påföljder ökade svagt i andel av alla domar.¹⁷

Utvecklingen 2010-2019

Efter att volymerna ökat fram till åren 2009–2010 vände utvecklingen, och volymerna började minska. Minskningen var relativt likartad för alla instanser i rättskedjan och varade fram till 2016 (se figur 7).

I detta sammanhang är polisens utflöde särskilt intressant i och med att de levererar ett utflöde av verksamhetsvolymerna till nästa instans i rättskedjan. I en tidigare prognosrapport¹⁸ resonerade Polismyndigheten kring sitt minskade utflöde. Polismyndigheten lyfte fram att deras minskande utflöde av ärenden under perioden hängde samman med förändrad sammansättning av brottskategorier i ärendevolumerna, att brottskategorier som relativt ofta redovisas vidare till åklagare minskade, liksom att användningen av förundersökningsbegränsningar och förenklade utredningsförfaranden ökade.

Efter minskningen fram till 2016 blev det förändrad utveckling under 2017–2019. Utflödet från Polismyndigheten och domstolarna ökade från och med 2017, vilket kan ha påverkat flödet i rättskedjan. Flödena ökade i alla led i rättskedjan, om än med viss tidsfördröjning. Vissa verksamhetsvolymerna ökade redan 2017 medan andra ökade först under 2018.

Under de senaste tre åren har Polismyndighetens utflöde ökat. Framför allt handlar det om att ingripandebrott avseende narkotika- och trafikbrott (se kapitel 6). Även volymerna hos Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar har ökat, men bara Kriminalvården i mindre grad. De ökade volymerna avseende narkotika- och trafikbrott har resulterat i olika bötesstraff; såväl ordningsböter hos polisen, strafförelägganden hos åklagare och böter i domstol har ökat.

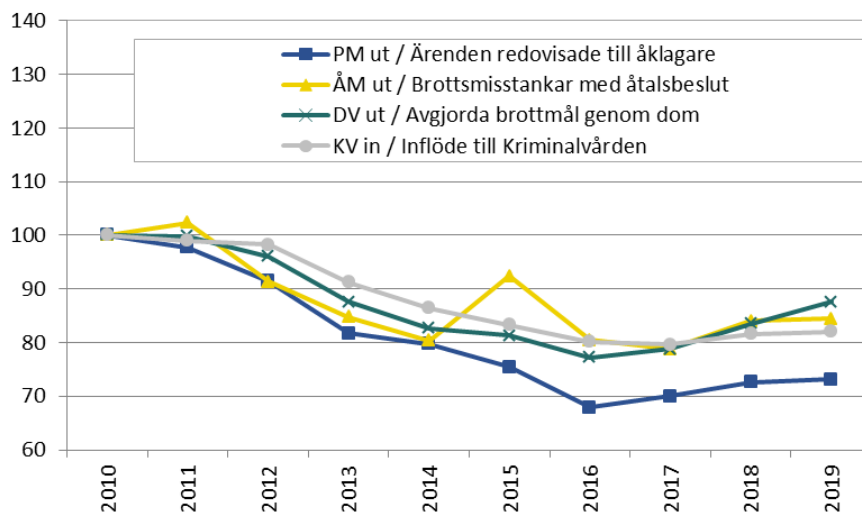
¹⁶ Brå, Kriminalvården, Polismyndigheten, Sveriges domstolar och Åklagarmyndigheten (2019).

¹⁷ I förra prognosrapporten diskuteras förklaringar mer utförligt, se Brå, Kriminalvården, Polismyndigheten, Sveriges domstolar och Åklagarmyndigheten (2019).

¹⁸ Brå, Kriminalvården, Polismyndigheten, Sveriges domstolar och Åklagarmyndigheten (2019).

Figur 7. Utflöde från Polismyndigheten (PM), Åklagarmyndigheten (ÅM) och tingsrätterna (DV) samt inflöde och medelantal i kriminalvårdspåföljder (KV), perioden 2010–2019. Indexerade värden där 2010 = 100.

6 Polismyndigheten

6.1 Bakgrund

Polismyndigheten är den första länken i rättskedjan. Inflödet till Polismyndigheten (inkomna ärenden) bearbetas på olika sätt för att sedan bl.a. resultera i ett utflöde (ärenden redovisade till åklagare) som levereras till nästa länk i rättskedjan, Åklagarmyndigheten. Inflödet består till största del av ärenden som anmäls av målsägare. Därtill kommer så kallade ingripandebrott, som t.ex. utgörs av *trafik- och narkotikabrott*, där det är Polismyndighetens egna aktiviteter som huvudsakligen påverkar inflödets omfattning.

6.2 Påverkansfaktorer

Pågående arbete som påverkar eller kan komma att påverka ärendeflödena inom polisen men också övriga myndigheter inom rättskedjan är bl.a.:

- Polismyndighetens plan för tillväxt 2024 och Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024
- operation Rimfrost
- prioriteringen av särskilt utsatta brottsoffer
- försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål
- ärende- och brottsamordning

Prognoserna bygger på det historiska utfallet och tar, med undantag för brottskategorierna narkotika- och trafikbrott, inte hänsyn till eventuella framtida händelser. För övriga brottskategorier är alltså inte ovan beskrivna påverkansfaktorer inräknade i de redovisade prognosutfallet men kan komma att påverka utfallet under prognosperioden.

I vilken utsträckning och på vilket sätt dessa, och/eller andra påverkansfaktorer, framöver kommer att inkluderas i prognoserna och hur prognoserna då påverkas av detta, kommer att omhändertas i det utvecklingsarbete som beskrivs i kapitel 4. Orsaken till att påverkansfaktorerna redan nu inkluderas i bedömningarna av narkotika- och trafikbrott är att sambanden mellan en ökad polisiär resurs i yttre tjänst samt ett ökat antal inkomna ärenden och fler ärenden redovisade till åklagare är mycket tydligt.

6.2.1 Polismyndighetens plan för tillväxt 2024 och strategiska verksamhetsplan 2020–2024

De prioriterade områdena i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan för 2020–2024¹⁹ som bedöms ha antalsmässigt störst påverkan på in- och utflödet är arbetet med att minska förekomsten av narkotikahandel på offentliga platser och på internet samt ett ökat fokus på trafiksäkerhetsarbetet.

Polismyndighetens arbete inom narkotikaområdet ska, enligt strategin för narkotikabekämpning²⁰, vidareutvecklas utifrån ett helhetsperspektiv. Arbetet ska bedrivas brett och i flera dimensioner, från nationellt brottsutredande arbete mot gränsöverskridande grov organiserad brottslighet till lokalt brottsförebyggande arbete.

Kontroller och ingripanden i vägtrafikmiljön är ett framgångsrikt arbetssätt. Högst prioriterat är det arbete som syftar till att sänka medelhastigheten och att öka andelen nyktra förare. Syftet är att polisen ska bidra till att minska antalet döda och allvarligt skadade i vägtrafikmiljön. Genom ett aktivt arbete längs vägnätet förebyggs, förhindras och upptäcks brott. Att ingripa mot trafikbrott innebär också en stor möjlighet att upptäcka även annan kriminalitet.

Ambitionen att Polismyndigheten ska växa och vid utgången av 2024 vara drygt 38 000 polisan-

Inflödet förväntas öka från 1 239 275 till 1 269 800 inkomna ärenden mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 2,5 procent.

Utfloendet förväntas öka från 156 002 till 169 400 ärenden redovisade till åklagare mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 8,6 procent.

¹⁹ Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024, PM 2019:41.

²⁰ Polismyndighetens strategi för narkotikabekämpning, PM 2019:15.

ställda är en förutsättning för att de prioriteringar som görs i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan ska kunna förverkligas. Satsningen på polisen behandlas även i kapitel 4.

Andra områden som prioriteras högt under de kommande åren är bekämpningen av den grova organiserade brottsligheten (se bl.a. operation Rimfrost nedan) och brott mot särskilt utsatta brottsoffer. Dessa behandlas närmare nedan.

6.2.2 Operation Rimfrost

Under hösten 2019 beslutade Polismyndigheten att inleda en s.k. nationell särskild händelse mot den organiserade brottsligheten som utmynnar i mord med skjutvapen och användningen av explosivämnen som vapen. Denna särskilda händelse, som döpts till operation Rimfrost, innebär en större polisär närvaro i vissa områden där kriminella nätverk är särskilt aktiva. Bakgrunden till operation Rimfrost är att antalet skjutningar och sprängningar ökat under senare tid. Målen för Rimfrost är att

- minska skjutningar och sprängningar i kriminella miljöer
- reducera antalet personer i kriminella nätverk genom lagföring och avhopparverksamhet
- öka beslagen av vapen och sprängämnen
- öka tryggheten hos allmänheten.

Insatsen har tre utpekade prioriterade områden: Utredning och lagföring, brottsförebyggande arbete och upprätthållande av ordning och säkerhet. Inom ramen för denna aktivitet sker nära samverkan mellan exempelvis polisregioner, nationellt forensiskt centrum och nationella operativa avdelningen. Dessutom sker samverkan mellan myndigheter t.ex. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Tullverket.

Vilket utfall, uttryckt i verksamhetsvolym, som Rimfrost kommer att generera är för tidigt att bedöma. Om målen uppnås kommer dock på kort sikt fler personer att lagföras för grova brott, t.ex. grova vålds- och narkotikabrott. Särskilt tydlig kan effekten bli inom Kriminalvården om ett antal långa fängelsestraff utdöms. Omprioriteringen av resurser från annan polisverksamhet kan dock innebära en risk för färre uppkärade brott sammantaget. På lång sikt kan Rimfrost medföra att verksamhetsvolymerna minskar, både av att antalet skjutningar och sprängningar minskar och av effekterna av ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. Både att bedöma effekterna av operation Rimfrost på verksamhetsvolymerna och när i tiden dessa infaller är osäkert.

6.2.3 Prioriteringen av särskilt utsatta brottsoffer

Särskilt utsatta brottsoffer är samlingsnamnet för målsäganden inom brottskodsgrupperna brott i nära relation, våldtäkt, våld mot barn och sexualbrott mot barn.²¹ Detta är ett prioriterat område i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan för 2020–2024. Målet är en ökad uppkläring av brott mot särskilt utsatta brottsoffer.

Polismyndigheten har därför beslutat att genomföra en satsning som omfattar tre samverkande åtgärder:

- användning av metodstödet ”bästa arbetsättet”
- tidig bevissäkring
- resursförstärkning.

I satsningen tillförs samtliga polisregioner och nationella operativa avdelningen resurser för att under 2020 förstärka brottsområdet särskilt utsatta brottsoffer med ca 350 årsarbetskrafter totalt till en kostnad om ca 300 miljoner kronor årligen.

Arbetet med särskilt utsatta brottsoffer kommer främst att kunna ha konsekvenser för brottskategorin våldsbrott.

Under de senaste åren har antalet inkomna ärenden avseende särskilt utsatta brottsoffer ökat samtidigt som de anmälda våldsbrotten totalt har stått relativt stilla. Detta innebär att de våldsbrott som inte sker mot särskilt utsatta brottsoffer har minskat. Av det totala antalet inkomna ärenden

²¹ En översyn av brottskodsgrupperna pågår tillsammans med Åklagarmyndigheten.

utgörs knappt 5 procent av brott mot särskilt utsatta brottsoffer. För ärenden redovisade till åklagare ligger denna andel på drygt 5 procent. De utgör alltså en relativt liten andel av det totala ärendeflödet. I förhållande till brottskategorin våldsbrott utgör dock ärendeflödet för särskilt utsatta brottsoffer en betydligt större andel – för inkomna ärenden knappt 47 procent och för ärenden redovisade till åklagare 44 procent.

Satsningen avseende särskilt utsatta brottsoffer kommer möjligen att leda till fler inkomna ärenden och högst troligt till fler ärenden redovisade till åklagare under perioden 2020–2023. Effekten bedöms dock inte bli omfattande för det totala ärendeflödet eftersom särskilt utsatta brottsoffer utgör en relativt liten del av totalen. Effekterna på andelen av ärendeflödet inom brottskategorin våldsbrott bedöms dock bli större.

6.2.4 Försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål

På uppdrag av regeringen pågår sedan 2018 en försöksverksamhet med ett *snabbförfarande i brottmål* i delar av polisregion Stockholm. Den omfattar brott där utredningen kan slutföras på kort tid, t.ex. stöld i butik, narkotikabrott, olovlig körning och rattfylleri. Målet är att lagföring ska kunna ske senast tio veckor efter brottsdatumet. Brås delutvärdering visar att erfarenheterna hittills har varit positiva, och försöket har lett till kortare genomströmningstider. Arbetet har präglats av delaktighet, engagemang och god samverkan mellan myndigheterna i rättskedjan.²² Kvaliteten i utredningarna har ökat och redovisade ärenden leder i större omfattning till fällande dom i tingsrätten. Det finns också exempel på domar där strängare straff dömts ut pga. att återfall i brottslighet har lagförts snabbt. Det finns i projektet ännu inte statistiskt säkerställda uppgifter angående en eventuell ökning av ärendeutflödet från polisen för aktuella ingripandebrott, t.ex. trafik- och narkotikabrott.

Sedan den 1 januari 2020 har försöksverksamheten utökats till hela polisregion Stockholm, och förberedelser pågår för försöksverksamhet i andra polisregioner som ska kunna inledas senast den 1 januari 2021. Om snabbförfarandet införs i större delen av landet kan en trolig effekt vara kortare genomströmningstider och fler ärenden som redovisas vidare i rättskedjan. Den 1 april 2020 ska Brå lämna en slututvärdering av försöksverksamheten.

6.2.5 Ärende- och brottsamordning

Polismyndigheten fokuserar, i samverkan med Åklagarmyndigheten, på att identifiera *brotsaktiva individer* i syfte att avbryta pågående brottslighet och öka lagföringen. Samtliga brottsutredningar mot en individ samordnas, utreds och redovisas samlat till Åklagarmyndigheten med målsättningen att den brotsaktiva inte ska ha några brottsmisstankar kvar i misstankeregistret.

Under 2020 kommer arbetet med ärende- och brottsamordningen²³ att intensifieras, vilket kan leda till en ökad redovisning av antalet ärenden till Åklagarmyndigheten och därmed en ökad upplösning. Utredningar om skjutningar och sprängningar relaterade till kriminella miljöer är prioriterade både när det gäller ärende- och brottsamordning.

En ökad samordning av ärenden medför även en ökning av antalet *förundersökningsbegränsade brottsmisstankar*. Det är framför allt trafik- och narkotikabrott, brott mot knivlagen och ringa stöld (f.d. snatteri) som förundersökningsbegränsas. Såsom beskrivits i tidigare prognosrapporter kan detta minska antalet ärenden redovisade till åklagare samtidigt som utredningsresurser frigörs till att utreda andra ärenden.²⁴

6.3 Metod

Vid prognosberäkningen har utgångspunkten varit en framskrivning av den historiska trenden. I

²² Brottsförebyggande rådet, Utvärdering av försöksverksamheten Snabbare lagföring, En delredovisning, mars 2019.

²³ Brottsamordning innefattar systematiska analyser av brottsligheten för att identifiera brottsmönster, tillvägagångssätt och jämförelser av spår i syfte att undersöka om det finns faktorer som kan tyda på seriebrottslighet eller andra samband.

²⁴ Se även Brås rapport 2018:4 *Förundersökningsbegränsning. Ambition och verklighet*, ang. förundersökningsbegränsningens påverkan på den totala personupplösningen. Brå uppskattar att personupplösningen minskar med omkring en procentenhet pga. beslut om förundersökningsbegränsning.

kapitel 5 och avsnitt 6.2 beskrivs faktorer som bedöms påverka de framtida verksamhetsvolymerna. Vissa av faktorerna kan vara fenomen som delvis har inträffat och därmed till viss del finns med i det historiska utfallet.

De data som används för prognoserna är statistiska uppgifter om inkomna ärenden (inflöde) och ärenden redovisade till åklagare (utflöde). Brottskategorierna utgörs, med ett fåtal undantag (se nedan), av den indelning som används i Polismyndighetens löpande verksamhetsuppföljning. Uppgifter om inkomna ärenden och ärenden redovisade till åklagare har tagits fram ur Polismyndighetens system för verksamhetsuppföljning (Vup). Tidsserien utgörs av helårsdata för perioden 2004–2019.

Precis som under de senaste åren har brottskoderna 3006 (smitning) och 3161 (övriga trafikbrott där fängelse ingår i straffskalan) utesluts ur trafikbrottskategorin i årets prognoser.²⁵ Under 2018 delades brottskod 3006 (smitning) upp i två nya brottskoder: 3007 (smitning från trafikolycka, med betydande materialskador, personskador (kräver sjukvård) eller dödligt utfall) och 3008 (smitning från trafikolycka, med inga eller lindriga materialskador eller lindriga personskador). Även dessa brottskoder har exkluderats i prognosberäkningarna. Brottskod 9001 (övriga brott mot specialstraffrätten där endast böter ingår i straffskalan), som normalt hör hemma i brottskategorin *övriga specialstraffrättsliga brott*, har placerats i brottskategorin *trafikbrott*.²⁶

I en elektronisk bilaga på www.bra.se finns dataunderlagen och en mer detaljerad redovisning av de statistiska modellerna tillgängliga.

6.3.1 Metod för inflödesprognos

Prognoserna avseende det framtida inflödet av ärenden till Polismyndigheten baseras på de tio brottskategorier som används inom polisens verksamhetsuppföljning. Inflödesprognosen utgår från den historiska utvecklingen för respektive brottskategori och baseras på trendframskrivning av det historiska utfallet. De förändringar inom brottskategorierna som kan identifieras under de senaste åren, efter polisens omorganisation 2015, utgör grunden för den framtida bedömningen av inflödet. För de flesta brottskategorier är den genomsnittliga förändringen av inflödesvolymen under perioden 2015–2019 utgångspunkten för den framtida bedömningen av utvecklingen. En linjär prognosmodell har använts för brottskategorierna *skadegörelsebrott* och *övriga brottsbalksbrott (BrB-brott)*. För brottskategorierna *tillgreppsbrott (exkl. i butik)* och *våldsbrott* bedöms den utveckling som skett under det senaste året fortsätta under prognosperioden. För trafikbrott har den genomsnittliga förändringen under perioden 2013–2019 använts för att prognostisera den framtida utvecklingen. För narkotika- och trafikbrott bedöms polisens tillväxt vara en förutsättning för att nå det prognostiserade inflödet.

Prognosen för polisens totala inflöde består av en summering av de separata prognoserna för de tio brottskategorierna. Rimlighetsbedömningar av prognosen har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten. Polisens beräkningsmodell för inflöde och utflöde beskrivs översiktligt i figur 8.

6.3.2 Metod för utflödesprognos

Antal ärenden som polisen redovisar till åklagare beror dels på hur stor ärendevolym som inkommer till polisen, dels i hur stor andel av de inkomna ärendena som förundersökning inleds, och dels hur stor andel av dessa ärenden som avslutningsvis redovisas till åklagare. Prognoserna avseende det framtida utflödet av ärenden från polisen baseras på de tio brottskategorier som används inom polisens verksamhetsuppföljning. Separat för dessa tio brottskategorier beräknas utflödesprognosen genom att den prognostiserade inflödesvolymen multipliceras med en uppskattning av den framtida andelen där förundersökning inleds och en uppskattning av den framtida andelen där ärenden redovisas till åklagare. Dessa framtida andelar har uppskattats med underlag

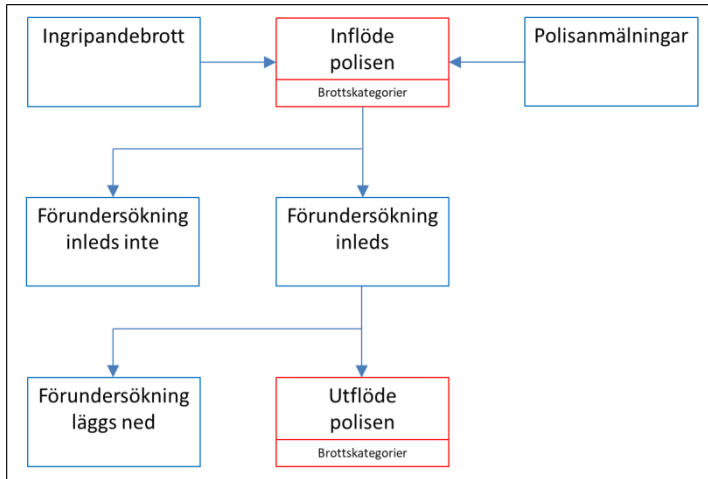
²⁵ Brottskoderna 3006, 3007, 3008 och 3161 har tagits bort ur trafikbrottskategorin på grund av förändrad registreringspraxis.

²⁶ I samband med att Polisens trafikdiarium (T-RAR) skulle stängas skedde i slutet av 2013 en förändring i hur trafikbrott registrerades. De trafikförseelser som tidigare registrerats med egna brottskoder (exempelvis hastighetsöverträdelse och bilbältesbrott) registrerades i stället under brottskod 9001. Dessa trafikbrott kan därmed inte särskiljas från övriga brott som registreras under brottskod 9001.

från historiskt utfall. Utflödesprognosen utgår således från inflödesprognosen som beskrivs i avsnitt 6.3.1.

Den totala prognosen för polisens utflöde består av en sammanslagning av de separata prognoserna för de tio brottskategorierna. Rimlighetsbedömningar av prognosen har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten. Polisens beräkningsmodell för inflöde och utflöde beskrivs översiktligt i figur 8.

Figur 8. Polisens beräkningsmodell för prognos av inflöde och utflöde.

6.4 Prognos över inflödet

Prognosen indikerar att antalet inkomna ärenden kommer att öka med 2,5 procent, från 1 239 275 till 1 269 800, mellan 2019 och 2023.

Tabell 8. Prognos över antal inkomna ärenden 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	129 629	125 677	124 870	125 834	126 800	127 800	128 800	129 800
Övriga brott mot person	86 211	89 261	87 527	89 664	90 400	91 200	92 000	92 800
Skadegörelsebrott	154 594	163 687	173 168	189 289	193 200	197 200	201 100	205 000
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	419 376	406 333	369 492	358 955	348 700	338 800	329 100	319 700
Narkotikabrott	50 123	55 395	60 412	66 013	69 100	72 400	75 800	79 400
Trafikbrott*	122 333	130 422	135 708	146 213	150 300	154 600	159 000	163 500
Tillgrepp i butik	45 297	42 184	38 800	40 267	39 400	38 500	37 600	36 800
Bedrägeribrott m.m.	157 968	146 554	165 499	156 116	160 200	164 400	168 800	173 200
Övriga brottsbalksbrott	38 680	39 836	40 052	41 582	41 900	42 300	42 700	43 000
Övr. specialstraffrättsliga brott	24 292	22 805	22 332	25 342	25 700	26 000	26 300	26 600
Totalsumma	1 228 503	1 222 154	1 217 860	1 239 275	1 245 700	1 253 200	1 261 200	1 269 800
Förändring i antal	- 34 301	- 6 349	- 4 294	21 415	6 425	7 500	8 000	8 600
Förändring i procent	- 2,7 %	- 0,5 %	- 0,4 %	1,8 %	0,5 %	0,6 %	0,6 %	0,7 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					6 425	13 925	21 925	30 525
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					0,5 %	1,1 %	1,8 %	2,5 %

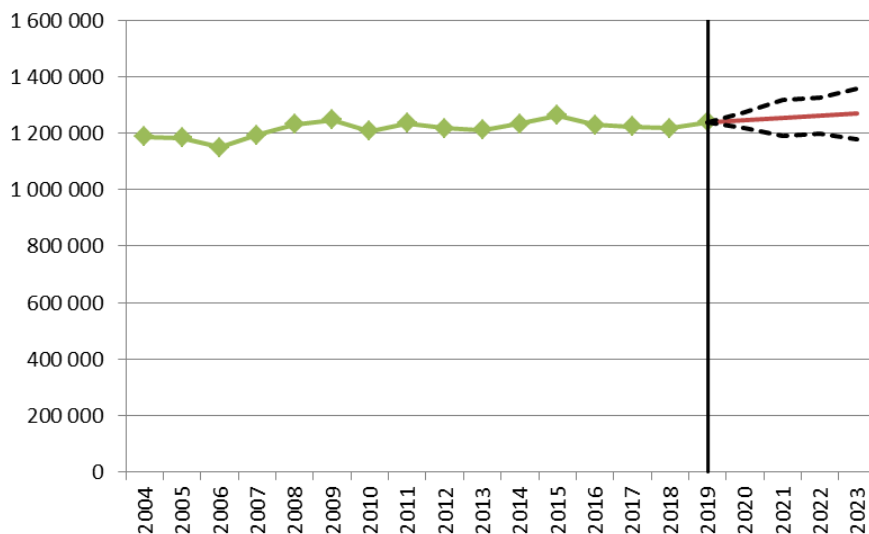
Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

*Inklusive brottskod 9001, som normalt ingår i brottskategorin *övriga specialstraffrättsliga brott*.

Trots att den sammanlagda prognosen endast visar en mindre ökning under perioden 2020–2023 finns det variationer mellan brottskategorierna. De brottskategorier som förväntas ha ett fortsatt minskat inflöde under perioden är *tillgreppsbrott (exkl. i butik)* och *tillgrepp i butik*. Båda dessa brottskategorier har under en längre period uppvisat en minskande trend. För övriga brottskategorier förväntas inflödet öka under prognosperioden.

De s.k. ingripandebrotten, främst narkotikabrott och delar av trafikbrotten, prognostiseras att fortsätta öka under perioden 2020–2023. Den prognostiserade ökningen bedöms främst bero på prioriteringar i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024 samt på arbetet med att få fler polisanställda i yttre tjänst, bl.a. med anledning av den förväntade tillväxten med ca 10 000 polisanställda till utgången av 2024 jämfört med ingången av 2016.

Figur 9. Antal inkomna ärenden 2004–2019 och prognos för 2020–2023 med osäkerhetsintervall.

Bedrägeribrotten har under en längre period uppvisat en ökande trend. Sedan 2015 har dock antalet inkomna ärenden minskat både 2017 och 2019 i förhållande till föregående år. Detta gör att prognosen fram t.o.m. 2023 är relativt osäker. Bedömningen är dock att den ökande trenden kommer att fortsätta även om antalet inkomna ärenden kan minska enskilda år.

Prognosen för brottskategorin *skadegörelsebrott* är den mest osäkra. Skadegörelsebrott är den brottskategori där inflödet varierar mest över tid. Detta beror till stor del på de anmälningsrutiner som används framför allt i storstadsregionerna. Ofta anmäls stora mängder skadegörelsebrott i ”klump” och kan då innehålla brott som begåtts under en längre tidsperiod.

6.5 Prognos över utflödet

Utflödet, det vill säga antalet ärenden redovisade till åklagare, prognostiseras öka under perioden 2019–2023. Prognosen indikerar att utflödet kommer att öka från 156 002 ärenden 2019 till 169 400 ärenden 2023, vilket motsvarar en ökning med 13 398 ärenden eller 8,6 procent.

En majoritet av brottskategorierna förväntas bidra till den volymökning som prognostiseras. Det är endast brottskategorierna *tillgreppsbrott (exkl. i butik)* och *tillgrepp i butik* som förväntas fortsätta minska. Denna minskning beror på det prognostiserade minskade inflödet i dessa båda brottskategorier. För resterande brottskategorier förväntas utflödet öka under perioden 2020–2023. De brottskategorier som antalsmässigt förväntas bidra mest till det ökande antalet ärenden redovisade till åklagare under prognosperioden är *narkotikabrott* och *trafikbrott*. Detta beror främst på den förväntade resursökningen inom Polismyndigheten samt de prioriteringar som beslutats i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024. Det kan dock konstateras att svårigheterna med att bedöma effekterna av denna satsning gör prognoserna av verksamhetsvolymerna osäkra.

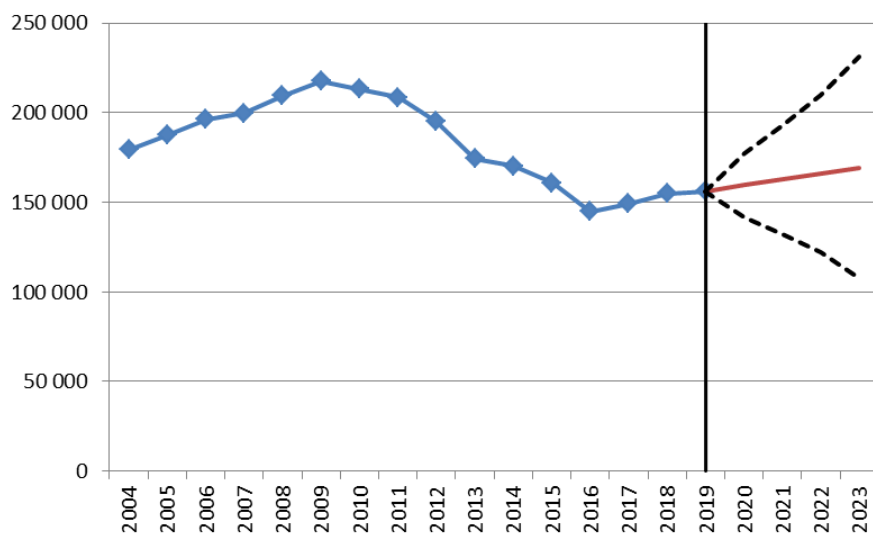
Tabell 9. Prognos över antalet redovisade ärenden till åklagare 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	19 051	18 528	18 594	18 729	20 100	20 200	20 400	20 500
Övriga brott mot person	4 391	4 655	5 303	5 096	5 300	5 300	5 400	5 400
Skadegörelsebrott	3 053	3 314	3 195	2 912	3 000	3 000	3 100	3 100
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	9 126	8 351	8 269	7 421	7 900	7 700	7 500	7 300
Narkotikabrott	28 930	32 111	35 260	37 859	39 200	41 000	42 900	45 000
Trafikbrott*	38 328	41 169	43 908	43 079	43 200	44 500	45 700	47 000
Tillgrepp i butik	22 078	20 361	18 775	17 458	16 700	16 300	15 900	15 500
Bedrägeribrott m.m.	8 345	8 979	9 355	10 436	10 900	11 200	11 500	11 800
Övriga brottsbalksbrott	4 461	4 641	4 990	5 356	5 400	5 400	5 400	5 500
Övr. specialstraffrättsliga brott	7 105	7 167	7 209	7 656	8 000	8 100	8 200	8 300
Totalsumma	144 868	149 276	154 858	156 002	159 700	162 700	166 000	169 400
Förändring i antal	- 16 119	4 408	5 582	1 144	3 698	3 000	3 300	3 400
Förändring i procent	- 10,0 %	3,0 %	3,7 %	0,7 %	2,4 %	1,9 %	2,0 %	2,0 %
Akkumulerad förändring i antal, jfr 2019					3 698	6 698	9 998	13 398
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					2,4 %	4,3 %	6,4 %	8,6 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

*Inklusive brottskod 9001, som normalt ingår i brottskategorin *övriga specialstraffrättsliga brott*.

Figur 10. Antal ärenden redovisade till åklagare 2004–2019 och prognos för 2020–2023 med osäkerhetsintervall.

7 Åklagarmyndigheten

7.1 Bakgrund

Åklagarmyndigheten är den andra länken i rättskedjan, där inflödet i form av inkomna brottsmisstankar bearbetas på olika sätt för att resultera i ett utflöde i form av brottsmisstankar med åtalsbeslut som levereras till nästa länk i rättskedjan, Sveriges Domstolar. Det viktigaste underlaget för Åklagarmyndighetens bedömning av den framtida verksamhetsvolymen är utvecklingen av inkomna brottsmisstankar. Inflödet av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten kommer till övervägande del från Polismyndigheten, medan en marginell del kommer från Tullverket och andra myndigheter, t.ex. Försäkringskassan och Kustbevakningen.

Alla brottsmisstankar som inkommer till Åklagarmyndigheten kommer, efter slutförd handläggning, att få ett avslutande beslut. Detta kan exempelvis vara ett beslut att inte leda förundersökning, ett beslut att lägga ned förundersökningen, ett åtalsbeslut eller ett beslut om att utfärda strafföreläggande. För att skapa en grund för Sveriges Domstolar att göra prognoser över sina verksamhetsvolymen redovisas i denna rapport enbart de brottsmisstankar som går vidare i rättskedjan, det vill säga brottsmisstankar med åtalsbeslut. Av de inkomna brottsmisstankarna är det ca 40 procent som avslutas med ett åtalsbeslut.

Prognosen indikerar att inflödet i form av antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka med 9 procent mellan 2019 och 2023, från 436 700 till 477 000 brottsmisstankar.

Prognosen indikerar att utflödet i form av antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka med 8 procent mellan 2019 och 2023, från 180 400 till 195 700 brottsmisstankar.

7.2 Påverkansfaktorer

Åklagare har till uppgift att handlägga de ärenden som Polismyndigheten och andra myndigheter överlämnar. Åklagare kan inte i någon större utsträckning påverka omfattningen av inflödet, utan det beror på samhällsutvecklingen och på hur de utredande myndigheterna arbetar. Åklagarmyndighetens volymer påverkas främst av Polismyndighetens produktivitet eftersom ca 98 procent av Åklagarmyndighetens inflöde av brottsmisstankar kommer från Polismyndigheten. De faktorer som påverkar Polismyndighetens verksamhetsvolymer kommer därmed även att ha stor betydelse för Åklagarmyndighetens inflöde. De påverkansfaktorer som Polismyndigheten nämner i avsnitt 6.2 kommer således även att påverka Åklagarmyndigheten. Den påverkansfaktor som bedöms ha störst inverkan på Åklagarmyndighetens inflöde är ärende- och brottsamordning (avsnitt 6.2.5). Här skriver man att ärende- och brottsamordningen kommer att intensifieras under 2020, vilket kan komma att leda till en ökad redovisning av ärenden till Åklagarmyndigheten.

Den stora satsningen på Polismyndigheten med målet om 10 000 fler anställda inom polisen till 2024 innebär att inflödet av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten kommer att fortsätta öka. Att inflödet ökar kommer i sin tur att leda till ett ökat resursbehov för Åklagarmyndigheten.

Påverkansfaktorerna är inte möjliga att prognostisera på ett tillförlitligt sätt och har därför inte tagits med i beräkningen av prognosen.

7.3 Metod

Åklagarmyndighetens prognos avseende inkomna brottsmisstankar och brottsmisstankar med åtalsbeslut baseras på en beräkningsmodell som beskrivs nedan. Såväl inflödesprognosen som utflödesprognosen är indelade efter brottskategorier, enligt Polismyndighetens gruppering av brott. I bilaga 1 återfinns en beskrivning av vilka brott som ingår i dessa kategorier. Åklagarmyndigheten har, precis som Polismyndigheten, placerat brottskoden 9001 (övriga brott mot specialstraffrätten där endast böter ingår i straffskalan) i brottskategorin trafikbrott. De beräkningssteg som ingår i modellen beskrivs i följande avsnitt.

7.3.1 Trunkerade brottsmisstankar

Brottsmisstankar är den enhet som huvudsakligen används i Åklagarmyndighetens interna verksamhetsuppföljning. Anledningen till detta är att många, i uppföljningssammanhang, intressanta

uppgifter registreras på brottsmisstankenivå, exempelvis brottskoder och åtals-beslut. Måttet brottsmisstankar är dock inte optimalt i alla situationer. Det förekommer att ett fåtal ärenden innehåller mycket stora volymer brottsmisstankar. Som exempel kan nämnas att några stora bedrägeriärenden 2015 innehöll drygt 26 000 brottsmisstankar. I prognossammanhang, där trendutvecklingen är central, kan sådana enstaka jätteärenden utgöra ett hinder när den historiska trenden och den framtida prognosen ska analyseras. För att hantera detta problem använder Åklagarmyndigheten trunkerade brottsmisstankar i beräkningsmodellen. Trunkerade brottsmisstankar beräknas så här: En person får under en tolv månadersperiod maximalt ha 30 brottsmisstankar med samma brottskod och med samma beslut, om beslutade brottsmisstankar studeras. Samtliga brottsmisstankar kategoriseras därmed i två grupper: Över och under trunkeringsnivån. I beräkningsmodellens centrala delar ingår brottsmisstankar som ligger under denna trunkeringsnivån. Cirka 96,1 procent av 2019 års brottsmisstankar ligger under trunkeringsnivån. Avslutningsvis sker en uppräknings av prognoserna genom att den genomsnittliga historiska volymen av brottsmisstankar över trunkeringsnivån inkluderas. Med detta tillvägagångssätt är det måttet brottsmisstankar som presenteras i prognosrapportens tabeller och figurer.

7.3.2 Beräkningsmodell – inflödesprognos

Merparten av Åklagarmyndighetens inflöde av brottsmisstankar kommer från Polismyndigheten. Polismyndighetens prognos avseende antalet ärenden redovisade till åklagare är utgångspunkten för att prognostisera Åklagarmyndighetens inflöde av brottsmisstankar.

Ett utgående ärende hos Polismyndigheten motsvarar i genomsnitt 2,6 inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten. Denna kvot varierar mellan olika brottskategorier och har beräknats för varje år och brottskategori. Ett glidande medelvärde har beräknats för respektive brottskategori för åren 2017–2019 alternativt 2018–2019. För en brottskategori har en konstant modell tillämpats där kvoten för 2019 har använts för prognosen. Kvoten har sedan applicerats på prognosen från Polismyndigheten över antal ärenden redovisade till åklagare. För att prognostisera inflödet av brottsmisstankar från övriga myndigheter har utfallet i antal brottsmisstankar från 2019 använts. Detta avser brottsmisstankar som inkommer från Tullverket, Skatteverket och övriga tillsynsmyndigheter. Rimlighetsbedömningar av inflödesprognosens utfall har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten.

7.3.3 Beräkningsmodell – utflödesprognos

Prognosen för antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut baseras på underlag avseende inflödesvolymen, andelen åtalsbeslut, handläggningstiden och balansvolymen vid prognosstarten. Det prognostiserade inflödet av brottsmisstankar utgör grunden för utflödesprognosen. Andelen åtalsbeslut av det prognostiserade inflödet av brottsmisstankar har uppskattats med underlag från historiskt utfall. Även tidpunkten för åtalsbeslut uppskattas med utgångspunkt från historiskt utfall, avseende handläggningstid mellan inkommen brottsmisstanke och åtalsbeslut. Åtalsfrekvensen för historiska brottsmisstankebalanser har använts för att uppskatta andelen åtalsbeslut av balanserade brottsmisstankar vid prognosstarten. Historisk balansinformation, i form av tiden mellan balansstidpunkt och åtalsbeslut, utgör grunden för att bedöma tidpunkten för åtalsbeslut avseende balanserade brottsmisstankar. Rimlighetsbedömningar av utflödesprognosens utfall har gjorts i samarbete med sakkunniga inom myndigheten. I en elektronisk bilaga på www.bra.se finns en beskrivning av Åklagarmyndighetens beräkningsmodell.

7.4 Prognos över inflödet

Prognosen indikerar att antalet inkomna brottsmisstankar kommer att öka med ca 40 300 (9 %) under perioden 2020–2023. Vid jämförelse av det faktiska utfallet för 2019 och det prognostiserade antalet brottsmisstankar 2023 ökar inflödet till antalet mest i brottskategorierna *narkotikabrott* (+ 15 500) och *bedrägeribrott* (+ 9 400). Även *våldsbrott* (+ 6 900) och *trafikbrott* (+ 6 800) förväntas öka. Ett minskat inflöde prognostiseras i brottskategorin *tillgrepp i butik* (- 2 400). Den största procentuella ökningen av brottsmisstankeinflödet återfinns i brottskategorierna *narkotikabrott* (+ 20 %) och *bedrägeribrott* (+ 18 %). En procentuell minskning förväntas i brottskategorin *tillgrepp i butik* (- 11 %). Under prognosperioden 2020–2023 förväntas inflödet

av brottsmisstankar till Åklagarmyndigheten att öka med ca 2 procent årligen. I tabell 10 redovisas Åklagarmyndighetens prognos över inkomna brottsmisstankar fördelat efter brottskategori fram till 2023.

Tabell 10. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2020–2023 samt faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	91 202	88 663	91 976	94 334	98 300	99 800	100 900	101 200
Övriga brott mot person	35 521	37 165	36 857	37 483	37 000	37 800	37 900	38 300
Skadegörelsebrott	8 857	8 618	8 694	8 229	8 100	8 300	8 600	8 700
Tillgreppsbrott (exkl. i butik)	23 924	21 933	20 617	18 523	19 800	19 300	18 700	18 200
Narkotikabrott	66 027	72 554	76 555	77 909	81 600	85 300	89 300	93 400
Trafikbrott	67 852	69 953	72 208	70 723	71 400	73 300	75 400	77 500
Tillgrepp i butik	29 199	26 757	24 750	22 696	21 800	21 200	20 800	20 300
Bedrägeribrott m.m.	35 830	47 418	53 698	52 570	57 100	59 100	60 700	62 000
Ekonomiska brott	855	92	65	270	160	160	160	160
Övriga BrB-brott	22 609	23 651	23 755	25 092	25 600	25 400	25 500	25 900
Övr. specialstraffrättsliga brott	26 868	25 648	28 051	28 888	30 300	30 600	30 900	31 300
Totalsumma	408 744	422 452	437 226	436 717	451 000	460 400	468 800	477 000
Förändring i antal	- 30 339	13 708	14 774	- 509	14 300	9 400	8 400	8 200
Förändring i procent	- 7 %	3 %	3 %	0 %	3 %	2 %	2 %	2 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					14 300	23 700	32 100	40 300
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					3 %	5 %	7 %	9 %

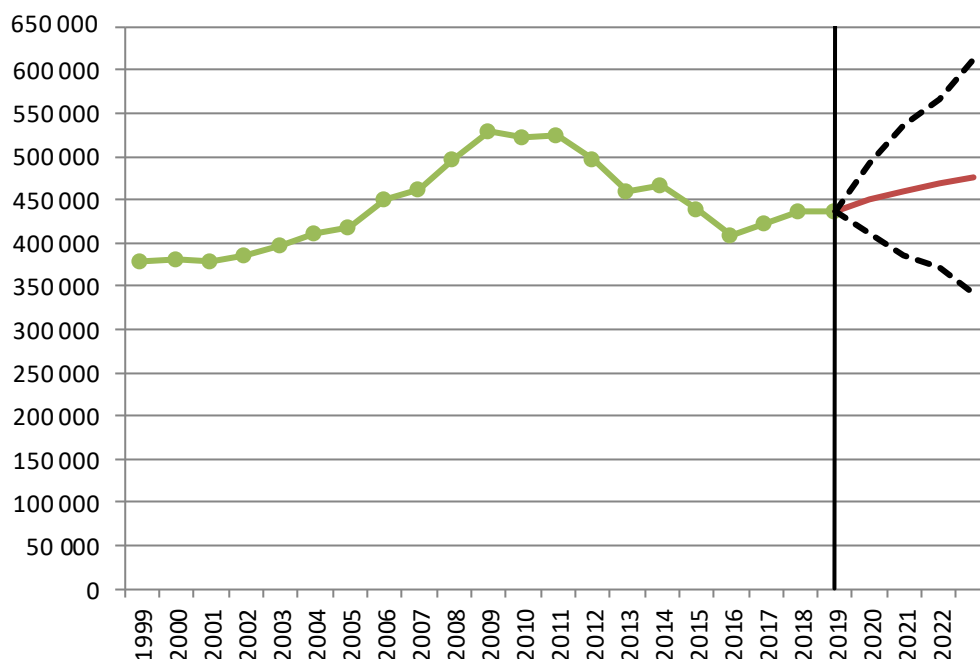
Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratals, med undantag för ekonomiska brott som är avrundat till närmaste tiotal.

I figur 11 beskrivs antalet inkomna brottsmisstankar under perioden 1999–2023, där data fram till och med år 2019 belyser det faktiska utfallet och data för perioden 2020–2023 illustrerar de prognostiserade volymerna. Åklagarmyndigheten har bytt statistikdatalager under den studerade perioden. Statistiken avseende åren 1999–2007 är skattningar gjorda utifrån relationen mellan det gamla och det nya statistikdatalagret.

Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att omfatta de mest väsentliga delarna eller att vissa brott inte utreds alls. Beslut om FU-begränsning kunde tidigare bara fattas av åklagaren, även när polisen var förundersökningsledare, men den 1 januari 2013 infördes en förändring som innebär att även polisen kan besluta om FU-begränsning. Detta innebär att beslutet kan fattas tidigare i processen och därmed inte påverkar efterföljande myndigheter i rättskedjan.

Åklagarmyndighetens verksamhetsstatistik påverkas också av överflyttningen av ekobrotten till Ekobrottsmyndigheten, som sedan halvårsskiftet 2013 handlägger all ekobrottsbekämpning i hela landet.

Figur 11. Prognos över inkomna brottsmisstankar 2020–2023 samt faktiska värden för 1999–2019 med osäkerhetsintervall.

7.5 Prognos över utflödet

Prognosen indikerar att antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut kommer att öka med ca 15 300 (+ 8 %) under perioden 2020–2023. Antalsmässigt ökar utflödet mest i brottskategorierna *narkotikabrott* (+ 8 500), *bedrägeribrott* (+ 3 800) samt *trafikbrott* (+ 3 400) vid jämförelse av det faktiska utfallet för år 2019 med det prognostiserade antalet brottsmisstankar år 2023. Ett minskat antal brottsmisstankar med åtalsbeslut prognostiseras i två brottskategorier, *tillgrepp i butik* (- 1 900) samt *övriga BrB-brott* (- 500). Dessa brottskategorier utgör en liten andel av totala antalet brottskategorier. Den största procentuella ökningen av brottsmisstankar med åtalsbeslut återfinns i brottskategorierna *narkotikabrott* (+ 21 %), *bedrägeribrott* (+ 15 %) samt *trafikbrott* (+ 9 %). Under prognosperioden 2020–2023 ökar utflödet av brottsmisstankar från Åklagarmyndigheten med ca 2,0 procent årligen. Det prognostiserade antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut utgår inte bara från inflödet av brottsmisstankar utan även balansvolymen vid prognosstarten. Totalt återfinns ca 95 300 brottsmisstankar i balansstyperna *FU ej inledd*, *FU pågår* och *FU redovisad* den 31 december 2019. Detta kan jämföras med motsvarande balansvolym den 31 december 2018 (93 000 brottsmisstankar) och den 31 december 2017 (82 500 brottsmisstankar).

I tabell 11 redovisas Åklagarmyndighetens prognos över utflödet, fördelat efter brottskategori, fram till 2023.

Tabell 11. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2020–2023 samt faktiska värden för 2016–2019.

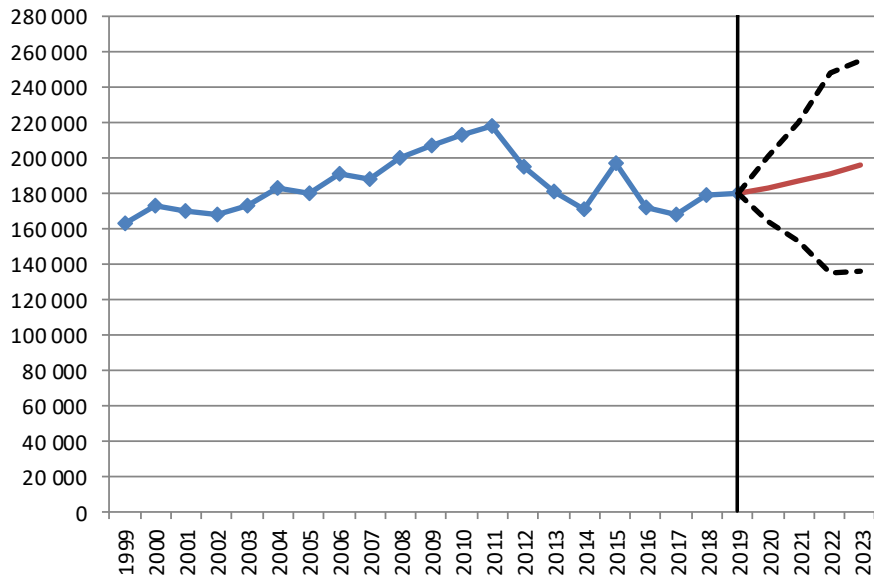
Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Våldsbrott	22 113	21 813	22 507	22 535	24 800	23 900	24 200	24 300
Övriga brott mot person	6 794	7 304	7 764	7 628	7 600	7 300	7 300	7 400
Skadegörelsebrott	3 249	3 188	3 556	3 717	3 600	3 600	3 700	3 800
Tillgrepps-brott (exkl. i butik)	9 475	8 435	8 711	7 660	8 000	7 800	7 600	7 400
Narkotika-brott	35 457	38 360	40 401	41 198	41 900	45 400	47 500	49 700
Trafikbrott	33 881	36 186	38 130	37 544	36 200	38 700	39 800	40 900
Tillgrepp i butik	13 816	13 183	12 739	11 726	10 200	10 200	10 000	9 800
Bedrägeri-brott m.m.	26 770	21 235	24 910	26 371	28 700	28 100	29 300	30 200
Ekonomiska brott	631	6	4	30	50	40	40	40
Övriga BrB-brott	8 531	7 346	8 939	9 212	9 100	8 600	8 600	8 700
Övr. special- straffrättsliga brott	11 232	11 193	11 881	12 758	12 500	13 200	13 300	13 500
Totalsumma	171 949	168 249	179 542	180 379	182 700	186 900	191 400	195 700
Förändring i antal		- 3 700	11 293	837	2 300	4 200	4 500	4 300
Förändring i procent		- 2 %	7 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					2 300	6 500	11 000	15 300
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					1 %	4 %	6 %	8 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal, med undantag för ekonomiska brott som är avrundat till närmaste tiotal.

I figur 12 presenteras antalet brottsmisstankar med åtalsbeslut under perioden 1999–2023. Faktiskt utfall beskrivs för perioden 1999–2019 och prognostiserade volymer beskrivs för perioden 2020–2023.

Bedrägerier är en brottskategori där det vissa år återfinns ett mycket stort antal brottsmisstankar i ett fåtal ärenden. Antalet bedrägeribrottsmisstankar under 2015 påverkades påtagligt av ett fåtal ärenden där drygt 26 000 brottsmisstankar fick åtalsbeslut. Även utfallet för 2016 påverkades av ett fåtal stora bedrägeriärenden, där ca 9 000 brottsmisstankar fick åtalsbeslut.

Figur 12. Prognos över brottsmisstankar med åtalsbeslut 2020–2023 samt faktiska värden för 1999–2019 med osäkerhetsintervall.

8 Sveriges Domstolar

8.1 Bakgrund

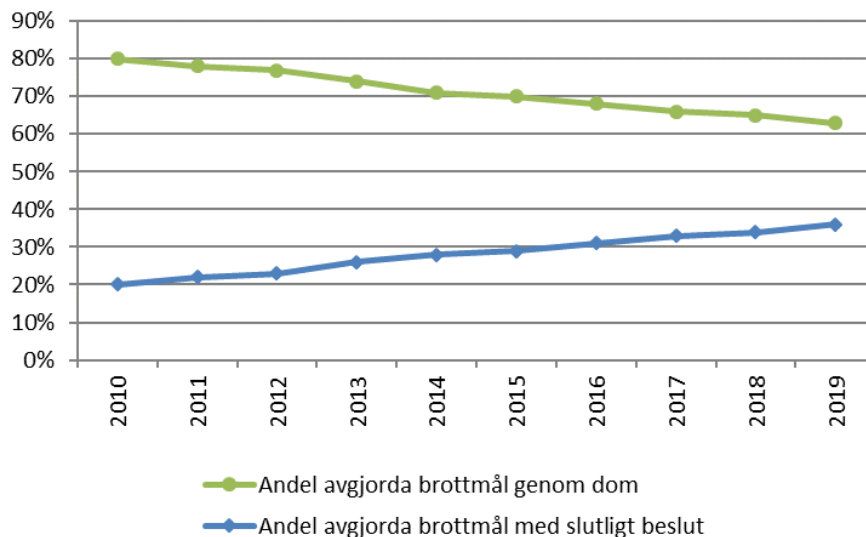
Sveriges Domstolar är den tredje länken i rättskedjan, där inflödet (inkomna brottmål) handläggs för att resultera i ett utflöde (avgjorda brottmål) varav en viss mängd levereras till den sista länken i rättskedjan, Kriminalvården. Inflödet till tingsrätterna som avser verksamhet med anledning av brott utgörs i huvudsak av väckta åtal och därutöver av häktningsframställningar, ansökningar om förordnande av offentlig försvarare och målsägandebiträde samt vissa andra typer av frågor.

Domstolarnas utflöde, det vill säga avgjorda brottmål, utgörs i huvudsak av domar och slutliga beslut. År 2019 avslutades 63 procent av brottmålen genom dom. Resterande brottmål avgörs i allt väsentligt genom slutligt beslut, oftast avskrivningar.²⁷ Dessa mål leder således aldrig till någon kriminalvårdspåföljd. Antalet brottmål som avgörs genom dom minskade under 2011–2016, precis som avgjorda brottmål totalt sett. Minskningen var dock kraftigare än för avgjorda brottmål totalt, som hållits uppe av ett ökat antal brottmål som avgörs genom slutligt beslut. Därmed ses en markant minskning i andelen av brottmålen som avgörs genom dom (se figur 13). Andelsmässigt fortsatte minskningen även 2017–2019 trots att brottmålen som avgörs genom dom åter ökade i antal, i takt med det mycket kraftiga inflödet av brottmål.

Prognosen visar att inflödet kommer att öka från 102 500 mål till 146 000 mål mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 43 procent.

Utflödet (vad avser brottmål avgjorda genom dom) förväntas öka från 62 300 mål till 100 000 mål mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 61 procent.

Figur 13. Andel avgjorda brottmål genom dom och brottmål avgjorda genom slutligt beslut 2010–2019.

Orsaker till utvecklingen är i första hand en ökad frekvens av ansökningar och förordnanden av offentliga försvarare och framför allt av målsägandebiträden. En orsak till detta kan vara att det i lagstiftningen skett en utvidgning av när målsägandebiträde kan förordnas. En annan faktor är att sekretesslagstiftningen ändrades i oktober 2016, något som gör att alla mål som initieras genom en ansökan om förordnande ska sekretessmarkeras. Innehåller gärningen flera tilltalade lägger

²⁷ I denna rapport är fokus i huvudsak på de volymer som kan mätas i antal inkomna respektive avgjorda brottmål. Det bör i sammanhanget framhållas att arbetsbelastning och resursbehov inte enbart avgörs av antalet inkomna brottmål. Av betydelse är också komplexiteten och omfattningen i de inkomna brottmålen, liksom naturligtvis utvecklingen av övrig verksamhet vid tingsrätterna, t.ex. tvistemål och ärenden.

vissa domstolar då upp ett mål per misstänkt. Det kan också vara så att ansökan om målsägandebiträde sker tidigare i processen i dag jämfört med tidigare, långt innan det utretts om ett åtal kommer att väckas. Orsaken till det ökade antalet ansökningar kan vidare vara att antalet anmälda brott där målsägandebiträde normalt förordnas har ökat, och att allmänheten är mer påläst och får mer information om rätten till sådant biträde. Andra bidragande orsaker till det ökande antalet och andelen mål som avgörs genom slutligt beslut kan vara att allt fler ärenden läggs ner hos Polismyndigheten eller inte lagförs hos Åklagarmyndigheten. Även en ökad internationalisering, där det i större utsträckning blir svårare att nå den tilltalade, kan bidra till en ökning av slutliga beslut.

8.2 Påverkansfaktor försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål

På uppdrag av regeringen pågår sedan 2018 en försöksverksamhet med ett *snabbförfarande i brottmål*.²⁸ Under 2018 var Solna tingsrätt och delar av Attunda tingsrätts domkrets berörda och från 2019 ingår hela Attundas domkrets samt Norrtälje tingsrätt. Vad som är tydligt hittills vad avser måltillströmningen är att den synes öka till följd av snabbförfarandet. Exempelvis har inkomna brottmål vid de tre tingsrätterna ökat markant mer än vid övriga tingsrätter 2018–2019 och andelen mål som registrerades som ”snabbspårsmål” uppgick till drygt 22 procent av det totala inflödet av brottmål vid de berörda tingsrätterna 2019. Ökningen bedöms ha flera orsaker. Ökad motivation från Polismyndighetens sida att lagföra berörda mål antas ha ökat. Kvaliteten i utredningarna bedöms öka och färre ärenden läggs ned i tidigare led av rättskedjan. Minskad samordning av ärenden och mål sker hos Åklagarmyndigheten och tingsrätterna då tiden är kortare mellan gärning och stämning. Gärningar som tidigare slogs ihop till ett brottmål hanteras nu separat i flera olika brottmål. Dessutom synes fler ärenden gå till handläggning i tingsrätt i stället för att sluta i strafföreläggande hos Åklagarmyndigheten. Det beror på att bedömningen är att denna hantering går snabbare när väl tid för förhandling är bokad hos tingsrätt än att ändra och i stället hantera det genom strafföreläggande.

Under 2020 kommer försöksverksamheten att utökas med landets två största brottmålsdomstolar, Stockholm och Södertörn samt med Nacka, Södertälje och Gotlands tingsrätter. För 2021 finns förslag om att ytterligare sju tingsrätter ska ansluta. När eller om kvarvarande 33 tingsrätter ansluter är i dagsläget oklart. Hur stor ytterligare ökning av brottmål det förväntas bli under åren 2020–2023 är därmed fortfarande mycket osäkert. I Domstolsverkets prognos antas dock de i dag sju föreslagna domstolarna gå in 2021 och resterande tingsrätter bedöms gå in under 2022–2023. Utöver det finns osäkerhet rörande om den hantering som hittills varit rådande, främst gällande handläggning i tingsrätt framför strafföreläggande och samordningen av ärenden och mål, kommer att fortsätta i den utsträckning som varit hittills. Det är några av de frågor rörande försöksverksamheten som framöver kommer att utredas. Prognosen i denna rapport är baserad på att liknande effekt på målinflödet som skett vid de i dag tre berörda tingsrätterna inom försöksverksamheten även kommer att gälla för resterande tingsrätter som går in i verksamheten 2020–2023.

8.3 Metod

I det följande behandlas inkomna respektive avgjorda brottmål i tingsrätt, dels avgjorda brottmål totalt, dels brottmål som avgjorts genom dom. Domstolsverket har inte möjlighet att redovisa uppgifter enligt samma brottsindelning som övriga myndigheter i rättskedjan, utan målen redovisas sedan 2009 på fem brottmålstyper: *brott mot person*, *bötesmål*, *förmögenhetsbrott*, *ekonomisk brottslighet* och *övriga brottmål* (därutöver registreras ett fåtal brottmål såsom *undandröjande*, *omvandling av fängelse på livstid* och *beredskapsmål*).²⁹ Eftersom historiken från 2009 är relativt kort och det initialt kan ha förekommit vissa kvalitetsbrister, har Domstolsverket valt att fortsätta redovisa uppgifterna i den samlade kategorin *brottmål*. Dock har utvecklingen för de olika brottmålstyperna analyserats som stöd för totalprognoserna.

Domstolsverket har valt att basera sina statistiska prognoser för inkomna brottmål och för brottmål som avgjorts genom dom på månadsdata, 2000–2019 för inkomna mål och 2004–2019 för mål som avgjorts genom dom. Statistiken för denna tidsperiod bedöms hålla god kvalitet, och fler dataobservationer förbättrar precisionen. Domstolsverket vill vidare betona det starka historiska

²⁸ För ytterligare information se Polismyndighetens avsnitt 6.2.4.

²⁹ Beredskapsmål är exkluderade i denna rapport då de annars dubbelräknas. Före 2009 registrerades brottmål som *notariebrottmål* och *övriga brottmål*.

samband som finns mellan det totala antalet inkomna och det totala antalet avgjorda brottmål i tingsrätterna och har detta som utgångspunkt för det fortsatta resonemanget. Under 2000-talet ses en stark trend där inkomna och avgjorda mål följts åt och antalsmässigt ligger nära varandra, i princip under samtliga år. Att de under enskilda år utvecklats något olika kan förklaras av perioder av balanstillväxt och insatser för att minska balanserna vid tingsrätterna. Utvecklingen för såväl inkomna som avgjorda brottmål har varit stigande, bortsett från inkomna mål 2001 och 2011–2015 samt avgjorda mål 2012–2016. Domstolsverket har för inkomna brottmål och brottmål som avgjorts genom dom använt en modell med exponentiell utjämning för åren 2020–2023. Eftersom sambandet mellan inkomna och avgjorda brottmål historiskt är starkt, har ingen separat statistisk prognos tagits fram för avgjorda brottmål totalt. Här har i stället prognosen för inkomna brottmål och utvecklingen för balanserade brottmål legat till grund för prognosen.

Eftersom försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål bedöms ha avsevärd påverkan på inkomna brottmål och därmed avgjorda brottmål samt brottmål avgjorda genom dom är Domstolsverkets slutliga prognoser justerade utifrån bedömd påverkan av försöksverksamheten. Den påverkan som kunnat ses vid de i dag involverade tingsrätterna i försöksverksamheten bedöms återkomma vid resterande tingsrätter som går in i verksamheten.

I en elektronisk bilaga på www.bra.se finns dataunderlagen tillgängliga, liksom en mer detaljerad redovisning av de statistiska modellerna.

8.4 Prognos över inflödet

8.4.1 Prognos över inflödet

Den slutliga prognosen indikerar att antalet inkomna brottmål kommer att fortsätta att öka varje år under perioden 2020–2023 och att ökningen kommer att tillta i takt med att fler tingsrätter ansluter till försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål. Det faktum att både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten dessutom prognostiserar en fortsatt ökning av s.k. ingripandebrott, t.ex. trafik- och narkotikabrott, talar ytterligare för en fortsatt ökning av brottmål, eftersom dessa i relativt hög grad går till lagföring i någon form. Under prognosperioden 2020–2023 ökar inflödet av brottmål till tingsrätterna med mellan 8 och 12 procent årligen. Av prognostiserad ökning av brottmål 2020–2023 beräknas 70 procent av ökningen utgöras av mål inom snabbare lagföring. Nedan redovisas Domstolsverket prognos över inkomna brottmål fram till och med 2023.

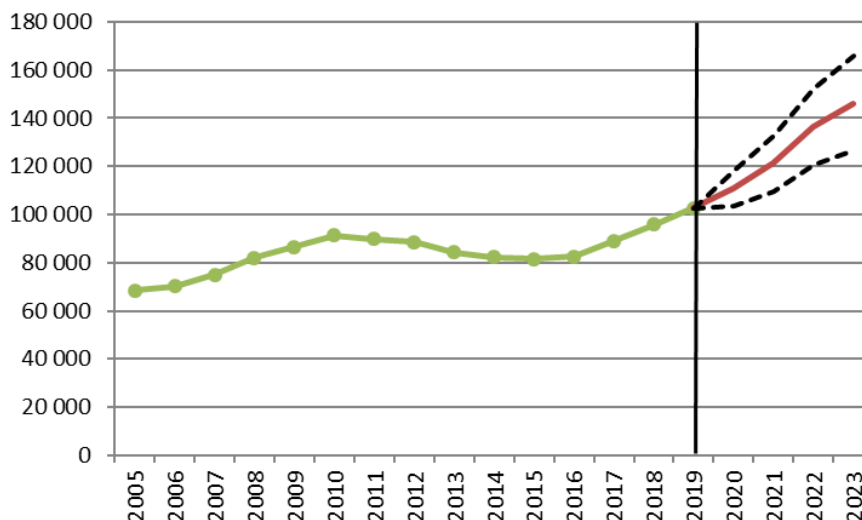
Tabell 12. Statistisk prognos över inkomna brottmål 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019

Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomna brottmål	82 500	89 007	95 736	102 500	110 900	121 300	136 300	146 200
Förändring i antal	928	6 507	6 729	6 804	8 400	10 400	15 000	9 900
Förändring i procent	1 %	8 %	8 %	7 %	8 %	9 %	12 %	7 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					8 400	18 700	33 700	43 600
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					8 %	18 %	33 %	43 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratal.

I figur 14 beskrivs antalet inkomna brottmål under perioden 2005–2023, där data fram till och med 2019 belyser det faktiska utfallet och data för perioden 2020–2023 illustrerar de prognostiserade volymerna. Den röda linjen beskriver det prognostiserade inflödet till tingsrätterna. För att beskriva prognosens osäkerhet används svartprickade linjer i figuren. De illustrerar alltså osäkerhetsintervall.

Figur 14. Antal inkomna brottmål 2005–2019 och statistisk prognos för 2020–2023 med osäkerhetsintervall.

8.5 Prognos över utflödet

8.5.1 Prognos över det totala antalet avgjorda brottmål

Efter några år med minskade brottmålsbalanser har balanserna ökat fyra år i rad och var på historiskt höga nivåer vid utgången av 2019. Även andelen balanserade brottmål i förhållande till inkomna mål har ökat och är nu 41 procent. Det medför att antalet balanserade brottmål numera är en bit över den optimala arbetsbalansen.³⁰ Värt att ha i åtanke är dock att bland de balanserade målen ingår mål utan stämningsansökan, varav ett stort antal kommer att avslutas genom slutligt beslut. Mot bakgrund av det prognostiserade fortsatta höga inflödet av brottmål och det starka sambandet mellan inkomna och avgjorda mål, samt med hänsyn till det historiska och rådande balansläget vid tingsrätterna, antas antalet avgjorda brottmål öka framöver, precis som för inflödet främst av snabbspårsmål. Antalet bedöms inte fullt ut nå upp till det höga inflödet av brottmål vilket skulle ge ytterligare ökade balanser. Andelen balanserade mål av inkomna mål bedöms dock minska på sikt. Detta beror bl.a. på att snabbspårsmålen i regel avgörs snabbt och har en lägre andel i balans än övriga brottmål. Viktigt att betona är dock att det kommer att krävas betydande resursförstärkningar om denna prognos ska bli realitet, även om en stor del av ökningen utgörs av snabbspårsmål. Antalet inkomna brottmål förväntas stiga markant. För att kunna möta denna målökning och undvika ytterligare ökande balanser, och därmed riskera längre omloppstider, krävs en högre tilldelning av medel än vad som är fallet i dag.

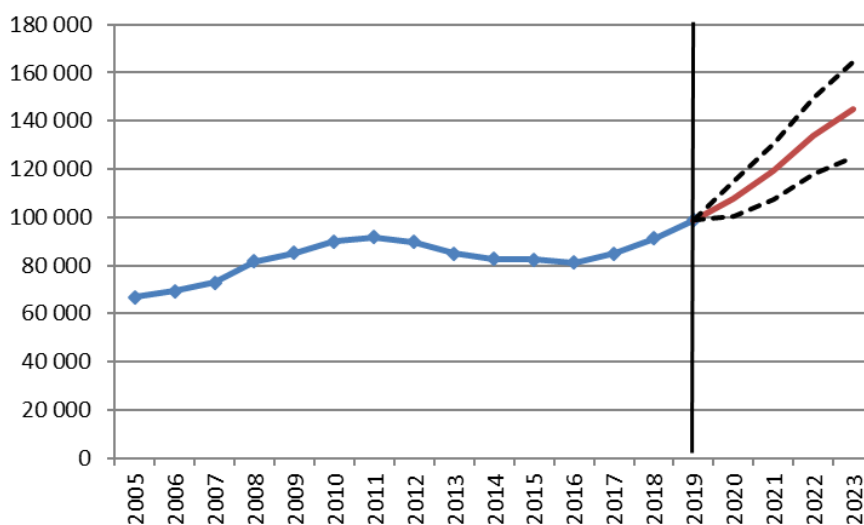
³⁰ Domstolsverket använder ett mått kallat optimal arbetsbalans för att bedöma balanssituationen vid tingsrätterna. Den optimala arbetsbalansen är ett framräknat balansmått som visar hur många balanserade brottmål i förhållande till antalet inkomna brottmål som tingsrätterna bör ha för att klara regeringens verksamhetsmål om fem månaders omloppstid för 75 procent av brottmålen. För brottmål bedöms den optimala arbetsbalansen vara ca 36 procent.

Tabell 13. Prognos över totalt antal avgjorda brottmål 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

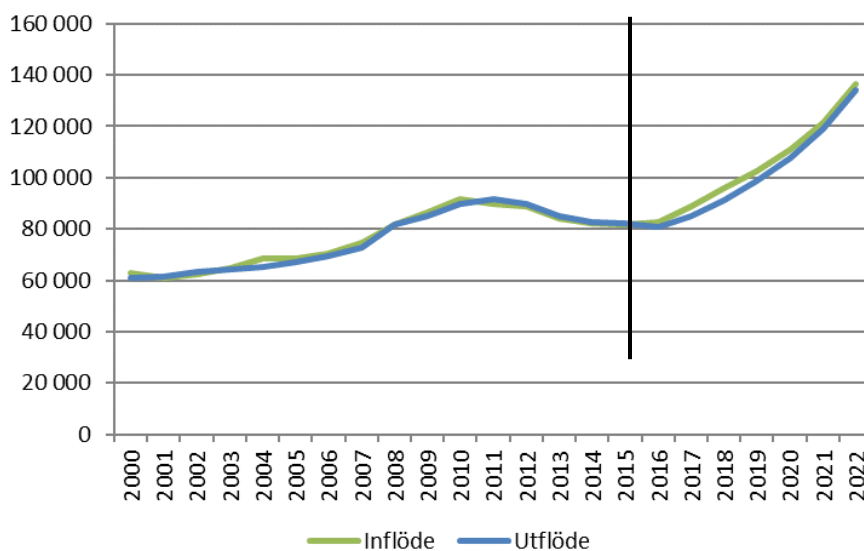
Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Avgjorda brottmål	80 989	84 830	91 143	98 811	107 500	119 000	134 000	145 000
Förändring i antal	- 1 288	3 841	6 274	7 668	8 700	11 500	15 000	11 000
Förändring i procent	- 2 %	5 %	7 %	8 %	9 %	11 %	13 %	8 %
Ackumulerad förändring i antal jfr 2019					8 700	20 200	35 200	46 200
Ackumulerad förändring i procent jfr 2019					9 %	20 %	36 %	47 %

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste hundratals.

Figur 15. Totalt antal avgjorda brottmål 2005–2019 och prognos för 2020–2023 med osäkerhetsintervall.

Figur 16. Utfall antal inkomna och totalt antal avgjorda brottmål 2000–2019 samt prognos 2020–2023.

8.5.2 Prognos över antalet brottmål som avgörs genom dom

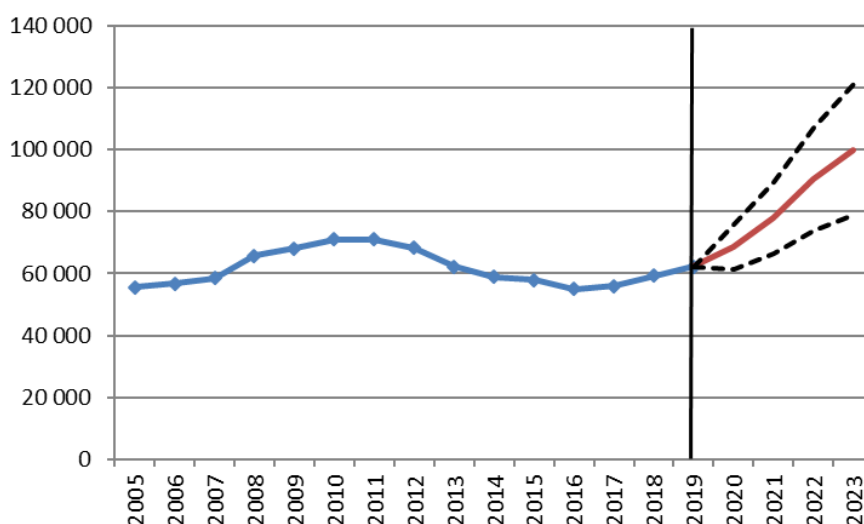
Prognosen indikerar att antalet brottmål som avgörs genom dom kommer att öka under prognosperioden. Eftersom snabbspårmålen i stor utsträckning avgörs med dom, bedöms den rådande

trenden med en minskad andel brottmål som är avgjorda genom dom av det totala antalet avgjorda brottmål att brytas. Utifrån prognostiserat antal avgjorda brottmål och avgjorda brottmål genom dom bedöms de senare utgöra 69 procent av samtliga avgjorda brottmål 2023, att jämföra med 63 procent 2019. Precis som för avgjorda brottmål totalt krävs ett betydande resurstillskott för att denna prognos ska bli realitet, eftersom det är de brottmål som avgörs genom dom som är de mest arbetskrävande.

Tabell 14. Prognos över antal avgjorda mål genom dom 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Brottmål avgjorda genom dom	54 917	56 004	59 367	62 255	68 700	77 800	90 500	100 000
Förändring i antal	- 2 937	1 087	3 363	2 888	6 400	9 200	12 700	9 500
Förändring i procent	- 5 %	2 %	6 %	5 %	10 %	13 %	16 %	10 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					6 400	15 600	28 300	37 700
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					10 %	25 %	45 %	61 %

Figur 17. Antal brottmål som avgjorts genom dom 2005–2019 och prognos för 2020–2023 med osäkerhetsintervall.

9 Kriminalvården

9.1 Bakgrund

Ett av Kriminalvårdens huvuduppdrag är att verkställa de kriminalvårdspåföljder som domstolarna har dömt ut. Utöver det finns Kriminalvården med i tidigare delar av rättskedjan genom t.ex. häktesverksamhet, transporter och frivårdens arbete med personutredningar inför dom.

Inflödet till Kriminalvården utgörs av personer som påbörjat sin verkställighet i kriminalvårdspåföljd. Till dessa hör nyintagna i anstalt samt personer med påbörjad IÖV³¹, påbörjad skyddstillsyn och påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst.³² Inflödet styrs till stor del av vilka straff som domstolarna utdömer. Det är därför intressant att följa detta mått som en koppling mot tidigare led i rättskedjan men även för att visa vilka volymer Kriminalvården måste ta omhand i sin verksamhet

I stället för att prognostisera ett utflöde prognostiserar Kriminalvården medelantalet klienter (häktade, fängelseklienter och klienter i frivård). Medelantalet används för att bedöma klientvolymernas resursbehov i Kriminalvården. Medelantalet visar antalet klienter Kriminalvården har att hantera i den dagliga driften, vilket ett flödesmått inte gör.

Kriminalvården omfattar i dag vid ett givet tillfälle ca 2 000 personer i häkte, 4 700 fängelseklienter och 10 200 klienter inom frivården.

9.2 Påverkansfaktorer

Möjligheten att som myndighet själv påverka verksamhetsvolymerna, i form av antalet klienter inom respektive verksamhetsgren av häkte, anstalt och frivård, är för Kriminalvården relativt liten. Den finns i form av exempelvis förändring av inställelsetid, fördelning av klienter mellan anstalt och frivård genom exempelvis utslussningsåtgärder eller IÖV och verkställande av anstaltspåföljd i häkte och dylika åtgärder. För närvarande bedöms ambitionshöjningar inom frivården gällande att öka antalet klienter som påbörjar IÖV och antalet klienter och tid i de särskilda utslussningsåtgärderna som interna faktorer vilka skulle kunna ha påverkan på verksamhetsvolymerna framöver.

Omfattningen av dessa interna möjligheter är dock, relativt de totala klientvolymerna, tämligen begränsad. De påverkansfaktorer som i nuläget därför identifierats ha störst påverkan på Kriminalvårdens verksamhetsvolym framgent, är således främst yttre påverkansfaktorer i form av straffskärpningar och andra lagändringar samt genomströmningstider och prioriteringar i rättskedjans tidigare led.

Prognoserna bygger på historiskt utfall och tar således inte hänsyn till eventuella framtida händelser som inte ligger i linje med det historiska utfallet. Nedan beskrivs ett antal påverkansfaktorer som bedöms kunna få en påverkan på Kriminalvårdens flöden.

Prognosen indikerar att medelantalet häktade kommer att öka från 1 870 till 2 210 mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 18 procent.

Medelantalet fängelseklienter beräknas öka från 4 700 till 6 060 mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 29 procent.

Medelantalet klienter i frivård beräknas öka från 10 200 till 11 430 mellan 2019 och 2023, vilket motsvarar en ökning med 12 procent.

Totalt beräknas medelantalet klienter öka med 2 930 under prognosperioden.

³¹ IÖV står för intensivövervakning med elektronisk kontroll, så kallad fotboja.

³² Övriga påföljder inom frivårdsområdet gäller klienter som redan finns i Kriminalvården, exempelvis villkorligt frigivna med övervakning, klienter i utökad frigång och klienter i halvvägshus. De räknas därför inte som ett inflöde.

9.2.1 Straffskärpningar

Skärpta straff, framför allt i form av längre strafftider, ger en påverkan på Kriminalvårdens verksamhetsvolymerna både i häkte och på anstalt. Detta beskrivs övergripande i avsnittet kring de myndighetsgemensamma påverkansfaktorer som återfinns i kapitel 4.

9.2.2 Ny lag om villkorlig frigivning

Annan ändring i lagstiftning som framgent bedöms påverka verksamhetsvolymerna inom Kriminalvården är den nya lagen om villkorlig frigivning.

I maj 2019 fattade riksdagen beslut om ny lagstiftning gällande förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning. Lagen träder i kraft den 1 juli 2020. Den nya lagen ger Kriminalvården fler möjligheter att besluta om kontroll- och stödåtgärder mot de som frigives villkorligt från ett fängelsestraff. Dessa förändringar påverkar både häktes-, anstalts- och frivårdsverksamheten, men med tonvikt på frivården.

Ändringarna innebär bl.a. att övervakningstiden efter villkorlig frigivning förlängs, att frivården kan fatta beslut om föreskrifter om vad som ska gälla under övervakningen och att Övervakningsnämnden i stället för enbart 15 dagar i dag kan förverka upp till 90 dagar i taget av villkorligt medgiven frihet på grund av misskötsamhet. Ändringarna innebär också att frivården ska kunna fatta beslut om elektronisk övervakning av den frigivne för att kontrollera att beslutade föreskrifter följs.^[1] Förändringen innebär således att frivården i större utsträckning än tidigare kommer att fatta beslut som får direkta konsekvenser för klienten.

De längre övervakningstiderna medför ökade klientvolymerna inom frivården, vilket kräver en kapacitetsutökning kopplat till frivårdskontoren. På sikt beräknas förändringen medföra en ökning av klientvolymerna inom villkorlig frigivning med ungefär 30 procent. Förändringarna i lagstiftningen kan också komma att påverka klientvolymerna i häkte och på anstalt, när fler förverkade dagar av villkorligt medgiven frihet ska verkställas.

9.2.3 Tidigare led i rättskedjans genomströmningstider

Genomströmningstider i tidigare led i rättskedjan påverkar framförallt klientvolymerna inom häktesdelen av Kriminalvårdens verksamhet, utifrån sin möjliga påverkan av häktningstiden. Längre genomströmningstider kan generellt antas korrelera med längre häktningstider.

Exempel på detta är utredningstider hos Polismyndigheten, vilka i sin tur kan vara beroende av handläggningstider hos Nationellt forensiskt centrum (NFC) och Rättsmedicinalverket (RMV) och kopplade till genomströmningstiden hos Åklagarmyndigheten. Utifrån Polismyndighetens egen uppföljning av sina utredningstider går det inte att dra några skarpa slutsatser om utvecklingen över tid, varken på ett generellt plan eller specifikt i utredningar som omfattar häktade individer. Ett antagande, baserat på utvecklingen vid NFC respektive genomströmningstiderna hos Åklagarmyndigheten, är dock att polisens utredningstider inte har förkortats över tid. Utifrån uppgifter från Polismyndigheten vidtas ett antal åtgärder för att korta handläggningstider etc. Effekterna av detta är för tidiga att bedöma, såväl i vilken omfattning handläggningstiderna kan förkortas som när i tiden detta kan ske. Detta påverkar också genomströmningstiderna hos Åklagarmyndigheten

Om genomströmningstiderna i tidigare led av rättskedjan har ökat, så har omloppstiden i domstol minskat den senaste 5-årsperioden, på såväl nationell som regional nivå. Utvecklingen framåt är mer svårbedömd, men utvecklingen under 2019 indikerar att omloppstiderna inte kan förväntas minska ytterligare. Omloppstiderna framöver skulle kunna minska till följd av arbetet med snabbare lagföring, men detta behöver dock inte innebära kortare häktningstider, eftersom individer som omhändertas inom snabbare lagföring sällan blir häktade.

Sammantaget blir bedömningen att de längre häktningstiderna som Kriminalvården har kunnat se under 2018 och 2019 troligen kommer att bibehållas, och eventuellt öka ytterligare, åtminstone under de närmaste åren. Detta innebär, förutsatt att inflödet av häktesklienter inte minskar, att klientantalet på Kriminalvårdens häkten kommer att vara fortsatt högt även framöver.

^[1] Justitiekontorets bet 2018/19:JuU25

9.2.4 **Brottsbekämpande myndigheters prioriteringar och produktion**

De flöden genom rättskedjan som i slutändan leder till ett inflöde av klienter till Kriminalvården, till häkten respektive anstalter och frivård, påverkas av prioritering och fördelning av resurser inom Polismyndigheten och de andra myndigheterna tidigare i rättskedjan. Dessa flöden påverkas också av hur produktivitet och effektivitet utvecklas i den brottsutredande verksamheten. En ytterligare modererande faktor är hur domstolarnas praxis kring strafftider utvecklas.

Det finns inga enkla eller starka samband mellan resurser till Polismyndigheten, polisens produktion samt efterföljande flöden till Kriminalvården. Personuppleringen har t.ex. minskat sett över längre tid, likaså antal ärenden som redovisas från polis till åklagare. Den ökade komplexitet och omfattning på ärendenivå som kan förväntas framåt, inte minst kopplat till Polismyndighetens fokus på organiserad brottslighet och utsatta områden, kan bedömas göra sambandet mellan resurstilldelning till polisen och inflödet till Kriminalvården än svagare.

Enskilda lagstiftningsförändringar, så som höjningar av minimistraff som föranleder automatisk häktning, kan dock förväntas påverka Polismyndighetens prioriteringar på så sätt att inflödet till Kriminalvården sannolikt ökar i anslutning till den nya lagens ikraftträdande ikraftträdandet. Detta gäller i synnerhet inflödena till häkte.

Det generellt sett stora fokus på satsningar mot organiserad brottslighet, såväl på individer som särskilt utsatta områden, som varit gällande den senaste 10-årsperioden kan förväntas både fortsätta och förstärkas. Troligt är att inflödet till Kriminalvården i och med detta delvis kommer att förändras, gällande vilka brottskategorier som kommer att vara aktuella. Detta kan påverka placementsprocess och differentieringsbehov, där exempelvis en större andel av klienter dömda för ekonomisk brottslighet kan antas ha kopplingar till organiserad brottslighet och därmed kräva säkrare placeringar än vad som i nuläget normalt gäller för ekobrottslingar.

9.2.5 **Påbörjad IÖV**

Kriminalvården beslutade under slutet av 2019 att öka ambitionen gällande IÖV. Målet är att Kriminalvården ska öka antalet påbörjade IÖV med 10 procent nationellt under första halvåret 2020. Detta skulle på nationell nivå innebära ett 90-tal fler påbörjade IÖV under första halvåret 2020, i jämförelse med 2019.

Kriminalvården har även till regeringen lämnat förslag på att justera villkoren för att verkställa genom IÖV. Förslaget innebär att klienter med en strafftid på upp till ett år (tidigare sex månader) ska ha möjlighet att ansöka om IÖV. Skulle en sådan justering träda ikraft skulle det högt troligt påverka antalet påbörjade och medelantalet IÖV kraftigt.

9.2.6 **Ökade flöden i särskilda utslussningsåtgärder**

Kriminalvården beslutade under slutet av 2019 att vidta åtgärder i syfte att öka både antal och tid i de särskilda utslussningsåtgärderna. Särskilt fokus ska sättas på halvvägshus och utökad frigång, men även vårdvistelse ska beaktas.

Målet för uppdraget är dels att minst 15 procent fler särskilda utslussningsåtgärder i form av halvvägshus, utökad frigång och vårdvistelse ska påbörjas första halvåret 2020, jämfört med det annars beräknade flödet baserat på tidigare års utfall, dels att tiden i dessa åtgärder ska öka för de enskilda klienterna.

9.3 **Metod**

Grundläggande data om klienter hämtas från myndighetens klientadministrativa system. Som grund för de statistiska framskrivningarna har månadsdata använts. För olika prognoser har olika långa tidserier använts. För häkte har data sedan 1996 använts och för frivårdspåföljderna data sedan 1998, med undantaget för villkorlig dom med samhällstjänst som har en tidserie sedan 2002. Prognosen över fängelseklienter använder data sedan 2005.

Kriminalvården har till årets rapport gjort en definitionsändring av det tidigare måttet *fängelse-dömda* som byggde på summan av beläggning på anstalt och verkställighetsfall på häkte. Det nya prognosmålet *fängelseklienter* bygger i stället på summan av inskrivna på anstalt och verkställighetsfall på häkte. Att måttet fängelseklienter nu används motiveras av att det är ett renare mått för hur många klienter Kriminalvården har att hantera. Fängelseklienter har varit 300–500 fler per år

sedan 2013 jämfört med fängelsedömda. Måttet beskriver dock inte behovet av fängelseplatser eftersom alla fängelsesklienter inte har behov av en fängelseplats, exempelvis klienter i utslussningsåtgärder.

För de statistiska framskrivningarna har Kriminalvården till största del använt olika ARIMA-modeller,³³ men har i vissa fall även använt Seasonal Exponential Smoothing och Log Winters Additive. Modellvalen bygger på bedömningar av olika modeller för att få fram de mest lämpliga prognosmodellerna.

För fängelsesklienter har Kriminalvården kunskap om klienters beräknade återstående tid på anstalt och kan använda sig av en annan typ av prognosmetod som bedöms ge en mer träffsäker prognos på kort sikt (1 år eller mindre). I denna metod så tas det även hänsyn till kända faktorer som påverkar under första prognosåret. Prognosutfallet från denna metod används som underlag för beräkning av efterföljande tre prognosår.

För några prognoser över små volymer och för inflödet till skyddstillsyn har en konstant alternativ linjär utveckling använts i stället för statistiska framskrivningar. I en elektronisk bilaga på www.bra.se finns dataunderlagen tillgängliga, liksom en mer detaljerad redovisning av de statistiska modellerna.

9.4 Prognos över inflödet

Prognoserna över inflödet till Kriminalvården ses i tabell 15. Inflödet till Kriminalvården prognostiseras att öka med 450 klienter under 2020. Under den kommande fyraårsperioden fram till 2023 förväntas inflödet öka med 8 procent, vilket motsvarar totalt 1 590 klienter. Antalet nyintagna i anstalt ökar under prognosperioden med 980 klienter, vilket motsvarar 11 procent. Inom frivården prognostiseras ett ökat inflöde med 510 klienter för skyddstillsyn. Inflödet till villkorlig dom med samhällstjänst förväntas öka med 110 klienter och inflödet till IÖV förväntas minska svagt med 19 klienter under perioden (- 1 %).

Tabell 15. Prognos över inflödet till Kriminalvården 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019*	2020	2021	2022	2023
Nyintagna i anstalt	8 495	8 423	8 930	9 189	9 410	9 630	9 920	10 170
Påbörjad IÖV	1 817	1 642	1 563	1 609	1 610	1 600	1 600	1 590
Påbörjad skyddstillsyn	5 698	6 110	6 275	6 221	6 350	6 470	6 600	6 730
Påbörjad villkorlig dom med samhällstjänst	3 362	3 199	3 127	2 976	3 080	3 090	3 090	3 090
Totalt	19 372	19 374	19 895	19 995	20 450	20 790	21 210	21 580
Årlig förändring i antal	- 924	2	521	100	460	340	420	370
Årlig förändring i procent	- 5 %	0 %	3 %	1 %	2 %	2 %	2 %	2 %
Ackumulerad förändring i antal jfr 2019					460	800	1 220	1 590
Ackumulerad förändring i procent jfr 2019					2 %	4 %	6 %	8 %

*Siffrorna för 2019 är preliminära.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste tiotal.

³³ Se bilaga 2.

9.5 Prognos över medelantal klienter

Den samlade prognosen för medeltal klienter inom de tre verksamhetsområdena häkte, anstalt och frivård hos Kriminalvården ses i tabell 16. På totalnivå prognostiseras en ökning av medelantalet med 2 930 klienter fram till 2023 (+ 17 %).

Tabell 16. Prognos över medelantalet klienter 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

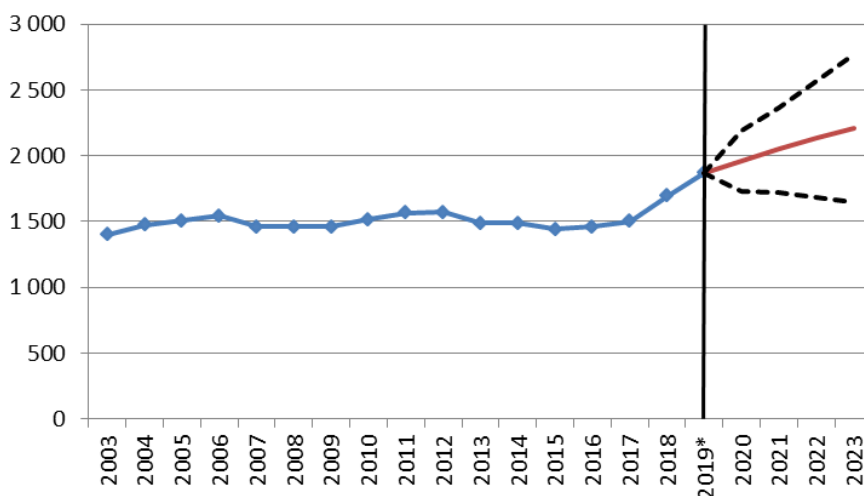
Kategori	2016	2017	2018	2019*	2020	2021	2022	2023
Häktade	1 460	1 502	1 695	1 869	1 960	2 050	2 130	2 210
Övriga i häkte	119	129	135	131	130	130	130	130
Fängelseklienter	4 183	4 187	4 357	4 704	5 180	5 550	5 810	6 060
Frivård	10 763	9 908	9 934	10 198	10 530	10 810	11 130	11 430
Totalt	16 524	15 726	16 121	16 903	17 800	18 540	19 200	19 830
Förändring i antal	- 710	- 798	395	782	900	740	660	630
Förändring i procent	- 4 %	- 5 %	3 %	5 %	5 %	4 %	4 %	3 %
Akkumulerad förändring i antal jfr 2019					900	1 640	2 300	2 930
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					5 %	10 %	14 %	17 %

*Siffrorna för 2019 är preliminära.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste tiotal.

Prognosen över medelantalet häktade visar att antalet ökar med 340 klienter under perioden fram till 2023 (+ 18 %) (figur 18). I måttet medelantal häktade ingår inte klienter som verkställer på häkte, dessa ingår i stället i måttet fängelseklienter, eller övriga i häkte. Detta gör att medelantal häktade inte kan översättas till ett eventuellt platsbehov. För en bedömning av framtida platsbehov hänvisas till Kriminalvårdens budgetunderlag.

Figur 18. Medelantal häktade 2003–2019 och prognos för 2020–2023 med 95-procentigt prediktionsintervall.

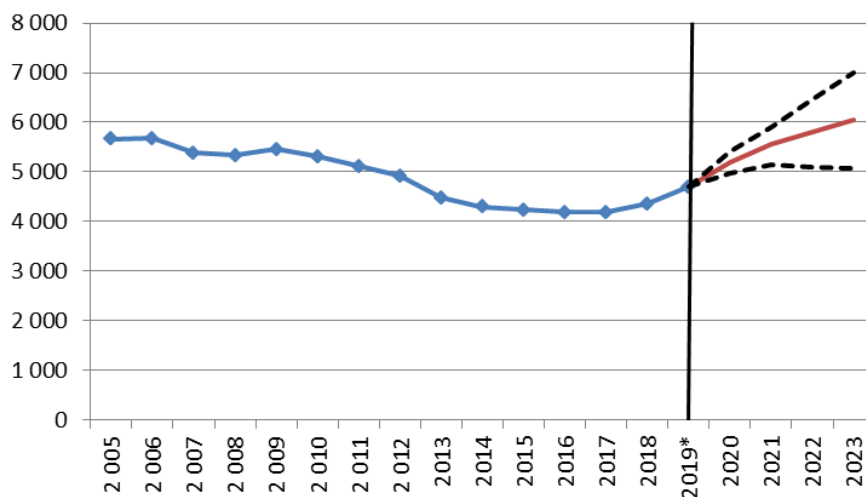

Prognosen över fängelseklienter (se figur 19) visar en ökning under kommande prognosperiod. Över hela perioden förväntas medelantalet fängelseklienter öka med 29 procent, vilket skulle motsvara 1 360 klienter.

På samma sätt som för medelantal häktade kan måttet medelantal fängelseklienter inte översättas

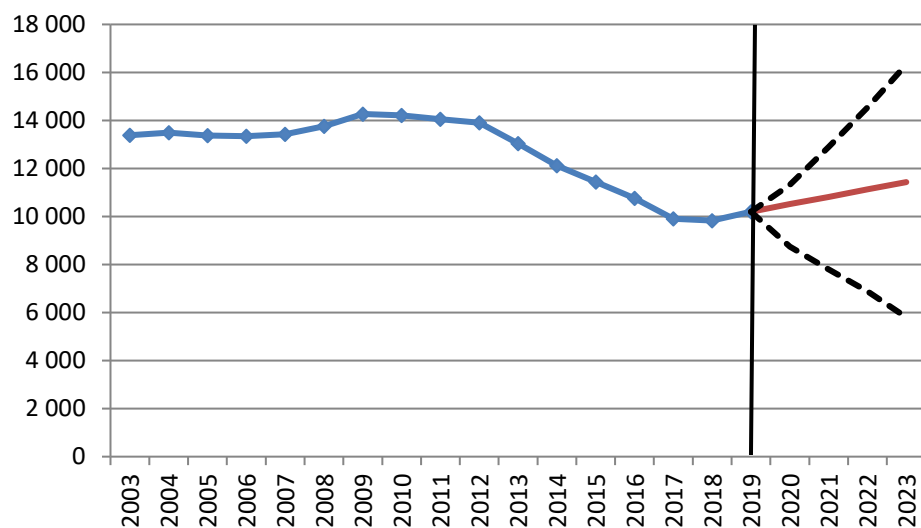
till ett platsbehov. Det beror på att klienter som verkställer på häkte ingår i måttet. Även klienter på utsluss, halvvägshus och utökad frigång, ingår i måttet. För en bedömning av framtida platsbehov hänvisas till Kriminalvårdens budgetunderlag.

Figur 19. Medelantal fängelseklienter 2005–2019 och prognos för 2020–2023 med 95-procentigt prediktionsintervall.

Prognosen för medelantalet klienter i frivård visar ett ökande antal (se figur 20). Under 2020 förväntas en ökning med 400 klienter och fram till 2023 med 1 230 klienter (+ 12 %).

Figur 20. Medelantalet klienter i frivård 2003–2019 och prognos för 2020–2023 med 95-procentigt prediktionsintervall.

I tabell 17 redovisas prognoser för de olika frivårdsdelarna. Som tidigare nämnts prognostiseras en ökning av antalet frivårdsklienter med totalt 12 procent fram till 2023. De största grupperna inom frivård gäller ren skyddstillsyn och villkorlig frigivning med övervakning. Ren skyddstillsyn förväntas öka med 470 klienter (+ 11 %), under perioden fram till 2023. Antalet villkorligt frigivna med övervakning förväntas öka med 740 klienter (+ 24 %), fram till 2023.

Tabell 17. Prognos över medelantalet klienter i olika frivårdspåföljder 2020–2023 och faktiska värden för 2016–2019.

Kategori	2016	2017	2018	2019*	2020	2021	2022	2023
Ren skyddstill- syn	4 368	4 097	4 199	4 292	4 430	4 530	4 650	4 760
Skyddstill- syn med kontrakts- vård	797	725	747	706	640	640	640	640
Skyddstill- syn med samhälls- tjänst	1 181	1 118	1 125	1 122	1 090	1 110	1 130	1 150
Villkorlig frigiv- ning med över- vakning	3 392	2 983	2 909	3 097	3 320	3 500	3 670	3 840
Villkorlig dom med samhälls- tjänst	641	626	614	594	620	620	620	620
IÖV	226	201	194	195	200	200	200	200
Utökad frigång	126	129	116	137	160	160	160	160
Halvvägshus	33	29	32	56	70	70	70	70
Totalt	10 763	9 908	9 934	10 199	10 530	10 830	11 140	11 440
Förändring i antal	671	- 855	26	265	330	300	310	300
Förändring i procent	6 %	- 8 %	0 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
Akkumulerad förändring i an- tal jfr 2019					330	630	940	1 240
Akkumulerad förändring i procent jfr 2019					3 %	6 %	9 %	12 %

*Siffrorna för 2019 är preliminära.

Det prognostiserade utfallet för perioden 2020–2023 är avrundat till närmaste tiotal.

10 Uppföljning av tidigare prognoser

För att göra så korrekta prognoser som möjligt är det viktigt att studera hur tidigare prognoser har avvikit från den faktiska utvecklingen. Det är intressant att se om prognoserna i genomsnitt läggs nära utfallet eller om det finns tendenser till över- eller underskattning. Frågeställningarna är:

- Hur stora är prognosavvikelseerna?
- Finns det tendenser till över- eller underskattning i prognoserna?

Innan vi presenterar uppföljningen är det bra att tänka på att vissa volymer är svårare att prognostisera än andra. Till exempel är det svårare att prognostisera en tidsserie som varierar på ett oregelbundet sätt än att prognostisera en tidsserie som varierar på ett regelbundet sätt.

Uppföljningen fokuserar på de centrala verksamhetsmåten, det vill säga det totala in- och utflödet från polisen, Åklagarmyndigheten och Sveriges Domstolar, liksom Kriminalvårdens volymer; medelantal i häkte, anstalt och frivård.

Först redovisas de genomsnittliga prognosavvikelseerna för olika årsrapporter. Sedan redovisas prognoser, utfall och prognosavvikelse³⁴ för var och en av de olika huvudvolymerna och sist en avslutande analys.

10.1 Sammantagen bild

För att få en bild av prognosprecisionen så kan man jämföra prognoserna och utfallen på 1 års sikt i de olika årsrapporterna, sett till samtliga myndigheters verksamhetsvolymer. Här ingår i regel alla inflöden och utflöden från myndigheterna. Fram till prognosrapport 2016 redovisas avgjorda brottmål totalt och därefter avgjorda brottmål genom dom. I beräkningen av sammantagna prognosavvikelse i 2017 års prognosrapport ingår inte fängelsedömda/fängelseklienter eftersom Kriminalvården har bytt prognosmått.

Samtliga avvikelser mäts i plusvärden och avvikelserna summeras och omvandlas till ett medelvärde. Prognoserna i 2018 års rapport avvek med - 1,7 procent, + 2,6 procent, + 4,2 procent, + 3,3 procent, - 2,5 procent, - 0,8 procent, - 7,5 procent, - 1,7 procent respektive - 0,1 procent (se tabeller nedan). Beräkningen, som bara bygger på positiva värden, visas nedan:

$$\frac{1,7 \% + 2,6 \% + 4,2 \% + 3,3 \% + 2,5 \% + 0,8 \% + 7,5 \% + 1,7 \% + 0,1 \%}{8} = 2,6 \%$$

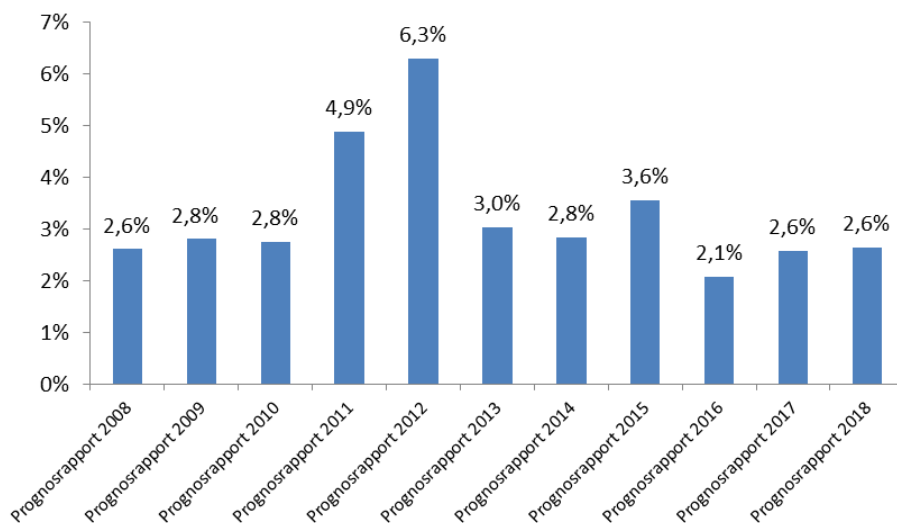
Denna procentsats (2,6 procent) redovisas också i figur 21 tillsammans med motsvarande mått i de tidigare prognosrapporterna. Sett till samtliga prognosrapporter har ettårsprognoserna i genomsnitt avvikit med 3,3 procent. De största prognosavvikelseerna skedde i 2011 och 2012 års rapporter.

Sett till samtliga prognosrapporter har ettårsprognoserna i genomsnitt avvikit med 3,3 procent.

Prognoserna har i högre utsträckning överskattat än underskattat utvecklingen.

³⁴ Enbart slutliga prognoser, alltså inklusive relations- och bedömningsjusteringar.

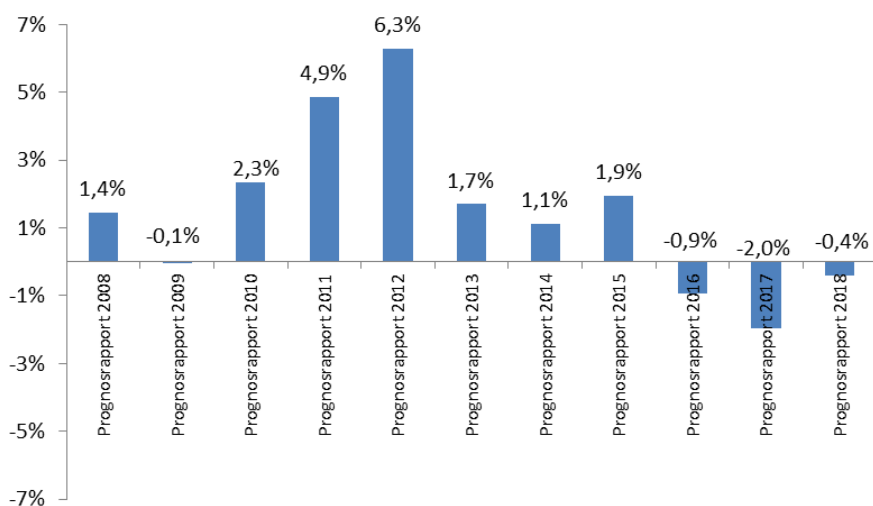
Figur 21. Genomsnittliga absoluta prognosavvikelser (%) i olika prognosrapporter. Ej hänsyn till riktningen på avvikelserna (dvs. om det är en överskattning eller en underskattning). Enbart 1-årsprognoser.

Utöver att prognoserna ska vara precisa bör prognoserna inte systematiskt avvika åt något håll, det vill säga de ska inte systematiskt läggas över eller under det faktiska utfallet. För att undersöka detta har den genomsnittliga prognosavvikelsen i var och en av prognosrapporterna beräknats (se figur 22).

I 7 rapporter överskattades utvecklingen och i 4 rapporter underskattades utvecklingen. Sett över alla rapporter och alla 1-årsprognoser var den genomsnittliga överskattningen 1,5 procent. Det kan tolkas som att det rör sig om systematiska överskattningar.

Figur 22. Genomsnittliga prognosavvikelser (%) i olika prognosrapporter. Hänsyn till riktningen på avvikelserna (dvs. om det är en överskattning eller en underskattning). Enbart 1-årsprognoser.

10.2 Polismyndigheten

I tabell 18 redovisas polisens faktiska inflöde, det vill säga utfallet. I samma tabell visas prognoserna uppdelade per rapport och uppdelade per prognoshorisont (1, 2, 3 och 4 år). I tabellen visas 14 prognosvärden och lika många faktiska utfall. I 11 fall lades prognosen högre än utfallet och i 3 fall lades prognosen lägre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med - 1,8 procent, + 1,2 procent, + 1,2 procent, + 0,4 procent respektive - 1,7 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 18. Uppföljning av prognoser för inkomna ärenden (Polismyndighetens inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna ärenden	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	1 240 700	1 246 000	1 251 400	1 256 800	
Utfall	1 262 810	1 228 470	1 222 290	1 217 860	
Över-/underskattning	- 1,8 %	+ 1,4 %	+ 2,4 %	+ 3,2 %	
Prognos i 2015 års rapport		1 243 800	1 248 800	1 253 700	1 258 700
Utfall		1 228 470	1 222 290	1 217 860	1 239 275
Över-/underskattning		+ 1,2 %	+ 2,2 %	+ 2,9 %	+ 1,6 %
Prognos i 2016 års rapport			1 236 600	1 239 800	1 243 100
Utfall			1 222 290	1 217 860	1 239 275
Över-/underskattning			+ 1,2 %	+ 1,8 %	+ 0,3 %
Prognos i 2017 års rapport				1 223 100	1 224 800
Utfall				1 217 860	1 239 275
Över-/underskattning				+ 0,4 %	- 1,2 %
Prognos i 2018 års rapport					1 218 800
Utfall					1 239 275
Över-/underskattning					- 1,7 %

Tabell 19 visar Polismyndighetens faktiska utflöde, det vill säga utfallet, och respektive prognos. I 8 fall lades prognosen högre än utfallet och i 6 fall lades prognosen lägre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med + 3,6 procent, + 10,9 procent, - 0,8 procent, + 0,1 procent respektive + 2,6 procent i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 19. Uppföljning av prognoser av ärenden redovisade till åklagare (Polismyndighetens utflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Ärenden redovisade till åklagare	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	166 800	158 900	151 000	143 100	
Utfall	160 987	144 868	149 276	154 858	
Över-/underskattning	+ 3,6 %	+ 9,7 %	+ 1,2 %	- 7,6 %	
Prognos i 2015 års rapport		160 600	156 000	151 300	146 800
Utfall		144 868	149 276	154 858	156 002
Över-/underskattning		+ 10,9 %	+ 4,5 %	- 2,3 %	- 5,9 %
Prognos i 2016 års rapport			148 100	151 700	155 800
Utfall			149 276	154 858	156 002
Över-/underskattning			- 0,8 %	- 2,0 %	- 0,1 %
Prognos i 2017 års rapport				155 000	158 900
Utfall				154 858	156 002
Över-/underskattning				+ 0,1 %	+ 1,9 %
Prognos i 2018 års rapport					160 100
Utfall					156 002
Över-/underskattning					+ 2,6 %

10.3 Åklagarmyndigheten

I tabell 20 visas inflödet till Åklagarmyndigheten och prognoser där prognoserna lades högre än utfallet i 12 fall och lägre än utfallet i 2 fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 8,9 procent,

+ 8,7 procent, + 0,6 procent, + 1,1 procent, respektive + 4,2 procent i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 20. Uppföljning av prognoser för inkomna brottsmisstankar (Åklagarmyndighetens inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna brottsmisstankar	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	478 300	474 100	468 600	461 800	
Utfall	439 083	408 744	422 452	437 226	
Över-/underskattning	+ 8,9 %	+ 16,0 %	+ 10,9 %	+ 5,6 %	
Prognos i 2015 års rapport		444 470	438 910	432 880	426 380
Utfall		408 744	422 452	437 226	436 717
Över-/underskattning		+ 8,7 %	+ 3,9 %	- 1,0 %	- 2,4 %
Prognos i 2016 års rapport			425 100	443 700	463 600
Utfall			422 452	437 226	436 717
Över-/underskattning			+ 0,6 %	+ 1,5 %	+ 6,2 %
Prognos i 2017 års rapport				441 900	458 400
Utfall				437 226	436 717
Över-/underskattning				+ 1,1 %	+ 5,0 %
Prognos i 2018 års rapport					455 100
Utfall					436 717
Över-/underskattning					+ 4,2 %

I tabell 21 visas inflödet till Åklagarmyndigheten och prognoser där prognoserna lades högre än utfallet i 7 fall och lägre än utfallet i 7 fall. De ettåriga prognoserna avvek med - 5,7 procent, - 1,1 procent, - 0,9 procent, - 3,7 procent, respektive + 3,3 procent i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 21. Uppföljning av prognoser för brottsmisstankar med åtalsbeslut (Åklagarmyndighetens utflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Brottsmisstankar med åtalsbeslut	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	186 000	180 300	176 300	172 800	
Utfall	197 322	171 949	168 249	179 542	
Över-/underskattning	- 5,7 %	+ 4,9 %	+ 4,8 %	- 3,8 %	
Prognos i 2015 års rapport		170 140	173 680	172 610	170 360
Utfall		171 949	168 249	179 542	180 379
Över-/underskattning		- 1,1 %	+ 3,2 %	- 3,9 %	- 5,6 %
Prognos i 2016 års rapport			166 700	180 300	190 800
Utfall			168 249	179 542	180 379
Över-/underskattning			- 0,9 %	+ 0,4 %	+ 5,8 %
Prognos i 2017 års rapport				172 900	181 500
Utfall				179 542	180 379
Över-/underskattning				- 3,7 %	+ 0,6 %
Prognos i 2018 års rapport					186 300
Utfall					180 379
Över-/underskattning					+ 3,3 %

10.4 Sveriges Domstolar

I tabell 22 visas inflödet till Sveriges domstolar där prognoserna lades högre än utfallet i 1 fall och lägre än utfallet i 13 fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 0,9 procent, - 1,8 procent,

- 5,6 procent, - 2,2 procent respektive - 2,5 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 22. Uppföljning av prognoser för inkomna brottmål (Sveriges domstolars inflöde). De fem senaste prognosrapporterna.

Inkomna brottmål	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport*	83 600	83 600	83 600	83 600	
Utfall*	82 854	83 863	90 469	97 426	
Över-/underskattning	+ 0,9 %	- 0,3 %	- 7,6 %	- 14,2%	
Prognos i 2015 års rapport		81 000	80 500	80 000	80 000
Utfall		82 500	88 988	95 736	102 540
Över-/underskattning		- 1,8 %	- 9,5 %	- 16,4%	- 22,0%
Prognos i 2016 års rapport			84 000	86 200	88 400
Utfall			88 988	95 736	102 540
Över-/underskattning			- 5,6 %	- 10,0%	- 13,8%
Prognos i 2017 års rapport				93 600	96 700
Utfall				95 736	102 540
Över-/underskattning				- 2,2 %	- 5,7 %
Prognos i 2018 års rapport					100 000
Utfall					102 540
Över-/underskattning					- 2,5 %

* Beredskapsmål ingick i totalmålet i 2014 års rapport, men sedan 2015 års rapport redovisas totalsiffrorna exklusive beredskapsmål. Därför är utfallsiffrorna olika. Beredskapsmål innebär en sorts dubbelräkning, varför måttet numera är exklusive beredskapsmål.

Brottmål kan avgöra antingen genom dom eller genom slutgiltigt beslut – en sorts avskrivning. Prognoserna över avgjorda brottmål, som visas i tabell 23, inkluderar alltså både domar och slutgiltiga beslut.

I 4 fall lades prognosen högre än utfallet och i 10 fall lades prognosen lägre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med + 0,6 procent, + 0,6 procent, - 1,0 procent, + 2,7 procent, respektive - 2,3 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 23. Uppföljning av prognoser för avgjorda brottmål. De fem senaste prognosrapporterna.

Avgjorda brottmål	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	84 000	83 500	83 500	83 500	
Utfall	83 535	82 337	86 258	92 839	
Över-/underskattning	+ 0,6 %	+ 1,4 %	- 3,2 %	- 10,1%	
Prognos i 2015 års rapport		81 500	81 000	80 500	80 000
Utfall		80 989	84 830	91 143	98 811
Över-/underskattning		+ 0,6 %	- 4,5 %	- 11,7%	- 19,0%
Prognos i 2016 års rapport			84 000	86 500	88 500
Utfall			84 830	91 143	98 811
Över-/underskattning			- 1,0 %	- 5,1 %	- 10,4%
Prognos i 2017 års rapport				93 600	96 700
Utfall				91 143	98 811
Över-/underskattning				+ 2,7 %	- 2,1 %
Prognos i 2018 års rapport					96 500
Utfall					98 811
Över-/underskattning					- 2,3 %

* Beredskapsmål ingick i totalmålet i 2014 års rapport, men sedan 2015 års rapport redovisas totalsiffrorna exklusive beredskapsmål. Därför är utfallsiffrorna olika. Beredskapsmål innebär en sorts dubbelräkning, varför måttet numera är exklusive beredskapsmål.

I 2017 års rapport ändrade Domstolsverket sitt huvudsakliga utflödesmått till avgjorda brottmål genom dom (se tabell 24). Till skillnad från ovanstående mått ingår bara de brottmål som avgörs

genom dom. De ettåriga prognoserna avvek med + 0,9 procent respektive - 0,8 procent, i var och en av rapporterna under 2018 och 2019, jämfört med utfallet.

Tabell 24. Uppföljning av prognoser för avgjorda brottmål genom dom (Sveriges domstolars utflöde). Den senaste två prognosrapporterna.

Brottsmål avgjorda genom dom	2018	2019
Prognos i 2017 års rapport	59 900	61 000
Utfall	59 367	62 300
Över-/underskattning	+ 0,9 %	- 2,1 %
Prognos i 2018 års rapport		61 800
Utfall		62 300
Över-/underskattning		- 0,8 %

10.5 Kriminalvården

I tabell 25 visas medelantalet häktade där prognoserna lades högre än utfallet i 2 fall och lägre än utfallet i 12 fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 2,6 procent, - 2,7 procent, - 3,6 procent, - 10,9 procent, respektive - 7,5 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 25. Uppföljning av prognoser för medelantalet häktade. De fem senaste prognosrapporterna.

Häktade	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	1 480	1 480	1 480	1 480	
Utfall	1 442	1 460	1 494	1 695	
Över-/underskattning	+ 2,6 %	+ 1,4 %	- 0,9 %	- 12,7 %	
Prognos i 2015 års rapport		1 420	1 410	1 400	1 390
Utfall		1 460	1 494	1 695	1 869
Över-/underskattning		- 2,7 %	- 5,6 %	- 17,4 %	- 25,6 %
Prognos i 2016 års rapport			1 440	1 440	1 440
Utfall			1 494	1 695	1 869
Över-/underskattning			- 3,6 %	- 15,0 %	- 23,0 %
Prognos i 2017 års rapport				1 510	1 520
Utfall				1 695	1 869
Över-/underskattning				- 10,9 %	- 18,7 %
Prognos i 2018 års rapport					1 730
Utfall					1 869
Över-/underskattning					- 7,5 %

Det faktiska medelantalet fängelsedömda/fängelseklienter, det vill säga utfallet, visas i tabell 26. Eftersom Kriminalvården har bytt mått från fängelsedömda till fängelseklienter går det inte att följa upp alla prognoser. Därför redovisas enbart 7 prognosavvikelser i tabellen.

I 7 fall lades prognosen högre än utfallet och i inget fall lades prognosen lägre än utfallet. De ettåriga prognoserna avvek med - 0,2 procent, - 1,7 procent, - 1,7 procent respektive - 1,7 procent, i var och en av rapporterna under åren 2015, 2016, 2017 och 2019, jämfört med utfallet.

Tabell 26. Uppföljning av prognoser för medelantalet fängelsedömda/fängelseklienter. De fem senaste prognosrapporterna.

Fängelsedömda/Fängelseklienter	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport*	3 930	3 800	3 690	3 570	
Utfall*	3 939	3 915	3 947	N/A	
Över-/underskattning	- 0,2 %	- 2,9 %	- 6,5 %	N/A	
Prognos i 2015 års rapport*		3 850	3 780	3 720	3 670
Utfall*		3 915	3 947	N/A	N/A
Över-/underskattning		- 1,7 %	- 4,2 %	N/A	N/A
Prognos i 2016 års rapport*			3 880	3 860	3 850
Utfall*			3 947	N/A	N/A
Över-/underskattning			- 1,7 %	N/A	N/A
Prognos i 2017 års rapport*				4 040	4 060
Utfall*				N/A	N/A
Över-/underskattning				N/A	N/A
Prognos i 2018 års rapport					4 310
Utfall					4 362
Över-/underskattning					- 1,7 %

N/A = Ej tillgängligt

I tabell 27 visas medelantalet klienter i frivård där prognoserna lades högre än utfallet i 9 fall och lägre än utfallet i 5 fall. De ettåriga prognoserna avvek med + 1,3 procent, + 3,3 procent, + 3,4 procent, -1,3 procent, respektive - 0,1 procent, i var och en av rapporterna under perioden 2015–2019, jämfört med utfallet.

Tabell 27. Uppföljning av medelantalet klienter i frivård totalt. De fem senaste rapporterna.

Frivården	2015	2016	2017	2018	2019
Prognos i 2014 års rapport	11 580	11 360	11 170	10 990	
Utfall	11 434	10 772	9 911	9 934	
Över-/underskattning	+ 1,3 %	+ 5,5 %	+ 12,7 %	+ 10,6 %	
Prognos i 2015 års rapport		11 130	10 890	10 660	10 450
Utfall		10 772	9 911	9 934	10 198
Över-/underskattning		+ 3,3 %	+ 9,9 %	+ 7,3 %	+ 2,5 %
Prognos i 2016 års rapport			10 250	9 910	9 540
Utfall			9 911	9 934	10 198
Över-/underskattning			+ 3,4 %	- 0,2 %	- 6,5 %
Prognos i 2017 års rapport				9 800	9 550
Utfall				9 934	10 198
Över-/underskattning				- 1,3 %	- 6,4 %
Prognos i 2018 års rapport					10 190
Utfall					10 198
Över-/underskattning					- 0,1 %

Tabellerna ovan innehåller 122 prognosvärden och lika många faktiska utfall. I 61 fall lades prognosen högre än utfallet och i 61 fall lades prognosen lägre än utfallet.

10.6 Avslutande analys

Det kan vara lämpligt att beakta så kallade trendbrott när man analyserar prognosavvikelser. Trendbrott är ofta svåra att prognostisera. Därför blir prognosavvikelseerna ofta höga i samband med trendbrott och åren därefter. Mellan 2004 och 2019 har det skett två trendbrott för de olika volymerna i rättskedjan; ett omkring 2009/2010 och ett omkring 2016/2017. Sett till ettårsprognoserna var prognosavvikelseerna som störst i 2011 och 2012 års rapporter, det vill säga något år efter det första trendbrottet.

Under 2016/2017 inträffade ett andra trendbrott. Efter några år av minskningar i polisens utflöde

vände utvecklingen och utflödet ökade. Det ledde vidare till ett ökat flöde också i efterföljande led, framför genom en ökning av antalet trafik- och narkotikabrott. Det vill säga sådana brottskategorier som i huvudsak påverkas av polisens egna aktiviteter.

Polisen prognostiserade ett trendbrott under 2016 och hamnade därmed väldigt nära utfallet i sina utflödesprognoser. Även Åklagarmyndigheten prognostiserade ett trendbrott under 2016; där förklaringen är att prognoserna är länkade till polisens prognoser. Om polisen prognostiserar ett ökat flöde kommer även Åklagarmyndighetens prognos göra det (och vice versa).

Sett till 1-årsprognoserna är de genomsnittliga prognosavvikelseerna för rapporterna 2008–2018 3,3 procent. Prognoserna har i högre utsträckning överskattat än underskattat utvecklingen.

11 Källförteckning

Brottsförebyggande rådet, Brå (2019). *Handlägningsresultat för brottsmisstankar i brottmålsprocessen 2018 – Sammanhållen statistik över utredning och lagföring av brottsmisstankar*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2019), *Utvärdering av försöksverksamheten Snabbare lagföring, - En delredovisning*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2018) *Förundersökningsbegränsning. Ambition och verklighet*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå, Kriminalvården, Polismyndigheten, Sveriges domstolar och Åklagarmyndigheten (2019). *Den framtida verksamhetsvolymen i rättskedjan (2019–2022) – centrala prognoser för perioden 2019–2022*. Norrköping: Kriminalvården.

Andersson, G., Jorner, U. och Ågren, A. (2007). *Regressions- och tidsserieanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.

Björkman, N-M. (1983). Tre metodologiska teman – teoretiska utgångspunkter, mätfel och mätkontroller, multivariat analys. Sociologiska institutionen, Stockholms universitet.

Frankfort-Nachmias, C. och Nachmias, D. (2008). *Research methods in social sciences*. Worth Publishers.

Hyndman, R. J. (2013). *The difference between prediction intervals and confidence intervals*. Publicerat 2013-03-13 på: <http://robjhyndman.com/hyndsight/intervals/>. Hämtat 2015-01-25.

Lindstone, H och Turoff, M. (1975). *The Delphi Method: Techniques and Applications*. Addison-Wesley.

Makridakis, S. G., Wheelwright, S. C. och Hyndman, R. J. (1998). *Forecasting: Methods and applications*. John Wiley & Sons.

Wahlin, K. (2008). Roadmap for Trend Detection and Assessment of Data Quality. *Linköping Studies in Statistics No. 10, Linköping Studies in Arts and Science No. 454*. Linköping: Institutonen för datavetenskap, Linköpings universitet.

12 Bilaga 1 – Polismyndighetens indelning i 10 brottskategorier

Våldsbrott

I brottskategorin ingår bl.a.

- misshandel enligt 3 kap. 5–6 §§ BrB
- våldtäkt enligt 6 kap. 1, 4 §§ BrB
- olaga hot enligt 4 kap. 5 § BrB
- rån mot privatperson enligt 8 kap. 5–6 §§ BrB
- grov kvinnofridskränkning enligt 4 kap. 4a § BrB.

Övriga brott mot person

Brottskategorin består bl.a. av brottstyperna

- ofredande enligt 4 kap. 7 § BrB
- ärekränkingsbrott enligt 5 kap. BrB
- hemfridsbrott (olaga intrång) enligt 4 kap. 6 § BrB
- dataintrång enligt 4 kap. 9c § BrB
- sexuellt tvång/övergrepp/ofredande enligt 6 kap. BrB (ej våldtäkt)
- vållande till annans död enligt 3 kap. 7, 10 §§ BrB
- vållande till kroppsskada eller sjukdom enligt 3 kap. 8, 10 §§ BrB
- människohandel enligt 4 kap. 1a § BrB.

Skadegörelsebrott

Brottskategorin består av

- skadegörelsebrott enligt 12 kap BrB.

Tillgreppsbrott (exkl. tillgrepp i butik)

Brottskategorin består av

- tillgreppsbrott enligt 8 kap. BrB, exklusive rån och tillgrepp i butik, varuhus o.d.

Narkotikabrott

I brottskategorin ingår bl.a. brottstyperna

- innehav och bruk av narkotika samt överlåtelse enligt narkotikastrafflagen (1968:64)
- dopningsbrott enligt lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

Trafikbrott

I trafikbrott ingår

- brott mot trafikbrottslagen (1951:649)
- brott mot sjölagen (1994:1009), 20 kap.
- vållande till annans död i samband med trafikolycka, enligt 3 kap. 7 § BrB och övrig trafiklagstiftning.

De vanligast förekommande brottstyperna i trafikbrottslagen är olovlig körning/grov olovlig körning, rattfylleri/grovt rattfylleri och rattfylleri under påverkan av narkotika.

I övrigt är de största brottstyperna brott mot hastighetsbestämmelserna, beteendebrott och brott mot brukande av oregistrerat, avställt, oskattat, körförbudsbelagt fordon.

Brottskod 3006–3008 och 3161 har tagits bort, eftersom det nu registreras många händelser som inte är brott under dessa. Dessutom har brottskod 9001 lagts till, eftersom den nu innehåller mest trafikbrott.

Tillgrepp i butik

I brottskategorin ingår brottstypen

- stöld, ringa stöld utan inbrott från butik, varuhus, kommersiell utställningslokal, enligt 8 kap, 1, 2, 4 §§ BrB.

Bedrägeribrott m.m.

Brottskategorin består av

- brott enligt 9 kap. BrB – bedrägeri och annan oredlighet
- brott mot bidragsbrottslagen (2007:612).

Övriga BrB-brott

Brottskategorin består av ett antal kapitel i brottsbalken. Det mest tongivande är

- 10 kap. BrB – Förskingring och annan trolöshet.

Övriga specialstraffrättsliga brott

I brottskategorin ingår brott mot specialstraffrätten (exklusive trafikbrottslagen och narkotikabrottslagen), såsom

- brott mot alkohollagen (2010:1622)
- brott mot vapenlagen (1996:67)
- brott mot knivlagen (1988:254).

13 Bilaga 2 – Metodbilaga

I denna bilaga beskrivs hur prognoserna tas fram, vilka datamaterial som används, hur man identifierar en modell, vilka olika prognosmodeller som förekommer och hur osäkerhetsintervall beräknas.

13.1 Prognosernas framtagning

Myndigheterna tar fram prognoserna var för sig genom en överenskommen process som är uppdelad i följande steg:

1. Under hösten görs preliminära statistiska prognoser utifrån analys och modellering av tidsrerier.
2. Kvalitativa påverkansfaktorer identifieras där fokus är på *betydande* förändring som inte återkommer med ett visst tidsintervall. Exempel är specifika händelser, lagändringar och liknande. Därefter görs en bedömning om hur och hur mycket faktorerna kan tänka påverka prognosvolymen, det vill säga om faktorn kan tänkas ha en ökande eller minskande påverkan på volymen. Prognosen justeras om faktorn bedöms ha betydande påverkan på volymen och den statistiska modellen inte tar hänsyn till detta.
3. Prognoserna över verksamhetsvolymerna hos respektive myndighet studeras och jämförs. I de fall relationerna mellan prognoserna bedöms som orimliga övervägs justering av en eller flera prognoser.
4. I steg 4 är prognoserna klara.

I vissa fall är relationen till tidigare led inbakad i den statistiska prognosen, det vill säga beaktas redan i steg 1. Påverkansfaktorer kan i vissa fall beaktas vid valet mellan olika statistiska modeller och prognoser.

Tillvägagångssättet har använts även i årets rapport, med undantag för med undantag för att vissa prognoser är rena bedömningsprognoser och att Åklagarmyndigheten använder en så kallad beräkningsmodell för sitt utflöde. Denna beräkningsmodell kräver i viss mån ett annat tillvägagångssätt, något som presenteras närmare i Åklagarmyndighetens kapitel (kapitel 7), i metodbilagan och i resultatbilagan (elektronisk bilaga tillgänglig på www.bra.se).

13.2 Datamaterial

Polismyndigheten använder årsdata för 2004–2019, Åklagarmyndigheten månadsdata för 2008–2019, Domstolsverket månadsdata för 2000–2019 respektive 2004–2019 och Kriminalvården månadsdata för 1996–2019. För vissa volymer använder Kriminalvården en kortare tidsperiod.

För att utöka den statistiska verktygslådan är det eftersträvarsvärt att ha så långa tidsserier som möjligt, förutsatt att de håller tillräckligt god kvalitet. Det som har använts är därför i hög grad de längsta tidsserier som finns tillgängliga för de valda verksamhetsvolymerna. I vissa fall kan det dock vara lämpligt att använda kortare tidsserier, t.ex. när något speciellt har inträffat, såsom ett trendbrott. Längden och kvaliteten på tidsserierna påverkar också vilka statistiska modeller som används. När tidsserierna är korta kan enkla modeller vara att föredra. Mer avancerade modeller kan användas om serierna sträcker sig långt tillbaka i tiden, t.ex. flera decennier, alternativt finns på kvartals- eller månadsnivån och bedöms hålla god kvalitet.

13.3 Hur en statistisk modell identifieras

För att välja modell analyseras först respektive tidsserie visuellt. Trender och eventuella trendbrott diskuteras. Om det finns misstänkta *outliers*, det vill säga extremvärden, diskuteras orsakerna, och dessa hanteras på lämpligt sätt. Ofta görs en bedömning av rimligheten i prognoserna i detta läge, utifrån förväntad inverkan från påverkansfaktorer och relationer till tidigare led i rättskedjan. Därefter beräknas modellenpassningsmått som beskriver hur väl modellerna anpassar sig till det kända datamaterialet. Vilket mått som används varierar mellan myndigheterna.

Åklagarmyndigheten, och i viss mån också polisen, använder en annan beräkningsmodell än övriga myndigheter, vilket har inneburit ett annat tillvägagångssätt. Hur beräkningsmodellen tas

fram beskrivs i resultatbilagan (elektronisk bilaga) och i Åklagarmyndighetens och polisens kapitel.

Nedan presenteras de olika modellanpassningsmått som används (R^2 , MAPE och AIC) och hur man kan resonera kring residualdiagnostik.

13.3.1 Förklaringsgrad (R^2)

Förklaringsgraden (R^2) mäter hur stor del av det historiska datamaterialet som kan förklaras av den statistiska modellen. R^2 beräknas som andelen förklarad varians av den totala variansen.

R^2 kan anta värden mellan 0 och 1. Ju högre måttet är, desto mer av det faktiska utfallet förklarar modellen. När $R^2 = 0$ förklarar modellen inget av det historiska utfallet och när $R^2 = 1$ förklarar modellen det historiska utfallet.

13.3.2 Procentuell medelabsolutavvikelse (MAPE)

Procentuell medelabsolutavvikelse (MAPE) är den procentuella medelavvikelsen mätt i absolutvärden. Avvikelsemålet är, liksom R^2 , ett relativt mått. MAPE är alltså oberoende av datamaterialets nivå. Dessutom är det angivet i absoluta tal, vilket innebär att alla tal, även de negativa, räknas som positiva. På så sätt tar måttet inte hänsyn till om modellen över- eller underskattar, utan det undersöker endast storleken på de genomsnittliga avvikelserna.

$$\text{MAPE} = 100 * |(F_t - Y_t)/Y_t|$$

där F_t är modellvärdet och Y_t är det verkliga värdet.

13.3.3 Akaikes informationskriterium (AIC)

Akaikes informationskriterium (AIC) är ett mått som ofta används vid ARIMA-modellering. Om modellens komplexitet ökar, det vill säga innehåller fler variabler, beaktar måttet detta genom att öka den uppmätta prognosavvikelsen.

$$\text{AIC} = -2 * \log(L) + 2 * m$$

där L = Likelihoodfunktionen

m = p + q + P + Q (det vill säga antalet variabler vid ARIMA-modellering).

13.3.4 Residualdiagnostik

I de fall där relativt avancerade prognosmodeller och stora datamaterial använts, kontrolleras residualerna utifrån följande checklista:

1. Är residualernas medelvärde konstant (residualerna ökar eller minskar inte över tid)?
2. Är residualerna oberoende av varandra (ingen autokorrelation³⁵ mellan residualerna)?
3. Är residualernas varians konstant (residualernas varians ökar eller minskar inte över tid)?
4. Är residualerna normalfördelade?

Om möjligt identifieras modeller där alla fyra frågorna besvaras jakande, men viktigast är att residualerna är oberoende och att medelvärdet är nära noll. Residualerna bör vara relativt konstanta över tid, det vill säga varken öka eller minska. Utöver detta är det bra om residualerna är normalfördelade och varierar ungefär lika mycket under hela tidsperioden, vilket gör att prediktionsintervallen blir mer korrekta.

Dessvärre finns det andra fallgropar, såsom att modellerna blir väl komplexa i de fall då många variabler inkluderas. Det finns också risk för att modellerna blir överanpassade, det vill säga att även slumpmässig variation inkluderas i modellerna. Komplexa och/eller överanpassade modeller kan leda till höga prognosavvikelser.

Modellerna kontrolleras alltså utifrån checklistan och ett resonemang förs om modellernas komplexitet och eventuella överanpassning.

³⁵ Autokorrelation definieras som graden av linjärt beroende mellan två värden på tidsavstånd s i tidsserien.

13.4 Prognosmodeller

Rapporten innehåller ett flertal prognoser, och olika prognosmodeller används för olika typer av in- respektive utflöden. Prognosmodellerna kan grovt delas in i:

- beräkningsmodeller
- tidsseriemodeller.

En *beräkningsmodell* är en modell som utgår från detaljerad information samt antaganden och bedömningar som genererar en prognos över hur flödena kommer att se ut i framtiden. Modellen nyttjar detaljerad information i nutid och baseras på olika antaganden. Utöver beräkningsmodeller används tidsseriemodeller av olika slag. *Tidsseriemodellerna* baseras uteslutande på tidsserier som baserar prognosen på hur verksamhetsvolymen historiskt har varierat. I vissa fall baseras modellen på utvecklingen i tidigare led. Nedan redovisas de tidsseriemodeller som används i rapporten.

13.4.1 Konstant modell

I den *konstanta modellen*, som egentligen kallas *naiv modell* i prognoslitteraturen, sätts prognosen till det senaste kända värdet.

$$F_t = Y_{t-1}$$

där

- F_t är prognosen för år t
- t är tiden mätt i år.
- Y_{t-1} är den observerade verksamhetsvolymen år $t-1$.

13.4.2 Medelvärdesmodell

Medelvärdesmodellen konstrueras genom att beräkna medelvärdet av tidigare år. Prognosen innehåller ingen trendmässig ökning utan är därmed helt horisontell.

$$F_t = \sum_{i=1}^n Y_i / n$$

där

- F_t är den modellerade verksamhetsvolymen år t
- Y_i är den faktiska verksamhetsvolymen år i
- n är totalt antal år.

13.4.3 Linjär modell

Linjär modell kallas egentligen *enkel linjär regression*, där tiden används som förklarande variabel.

$$F_t = a + bt$$

där

- F_t är prognosen för år t
- a och b är konstanter
- t är tiden mätt i år.

13.4.4 Modeller med exponentiell utjämning

Modeller med *exponentiell utjämning* (även kallade *smoothingmodeller*) skiljer sig från den linjära modellen och medelvärdesmodellen, i och med att de nyaste observationerna viktas tyngre än de äldsta observationerna. Vikterna bestäms genom minsta kvadratmetoden (OLS³⁶). Modellerna anses också vara specialfall av ARIMA-modeller.

Det finns flera typer av utjämningsmodeller. Det som framför allt skiljer utjämningsmodeller åt är om de inkluderar trend och/eller säsong. Ytterligare en aspekt är om trenden är dämpad, det vill säga avtar med tiden.

---

³⁶ Ordinary Least Squares.

13.4.5 Glidande medelvärden

En enkel modell med exponentiell utjämning är *glidande medelvärden*. Där ges en lika stor vikt vid var och en av observationen. Till exempel kan en sådan modell innebära att man ger en tredjedels vikt åt var och en av de tre senaste observationerna.

13.4.6 Säsongsbaserade ARIMA-modeller

ARIMA-modeller är en sorts *endimensionella regressionsmodeller*, där regressionen sker med den beroende variabeln vid tidigare tidpunkter och med glidande medelvärden³⁷ som förklarande variabler. Utgångspunkten är att det aktuella värdet på en variabel ofta beror av tidigare värden på variabeln. En ARIMA-modell ger ingen information om varför variabeln ändras på det sätt den gör. Modellen tar som utgångspunkt den information, alltså det matematiska mönster, som finns i den observerade tidsserien och använder därefter detta mönster för att göra prognoser. Det finns ingen möjlighet att förklara förändringar i det observerade förloppet eller enstaka händelser, t.ex. en lagförändring, annat än som ett brott i tidsserierna. Modellens giltighet, eller prognosprecision, är alltså helt beroende av om det matematiska mönstret i datamaterialet upprepar sig eller inte.

ARIMA-modellen kan skrivas som $ARIMA(p,d,q)(P,D,Q)S$

där

- p = antal autoregressiva parametrar
- d = antal differensbildningar på tidsavstånd 1
- q = antal löpande medelvärdesparametrar
- P = antal autoregressiva säsongsparametrar
- D = antal differensbildningar på säsongsavstånd
- Q = antal löpande medelvärdes säsongsparametrar
- S = antal perioder per säsong.

För grundligare genomgången av modellerna hänvisas till relevant litteratur.³⁸

13.4.7 Modeller som tar hänsyn till oberoende faktorer

Det finns också inslag av modeller som tar hänsyn till andra oberoende faktorer. Dessa kallas ofta multivariata tidsseriemodeller, det vill säga modellerna och prognoserna baseras på flera olika tidsserier.

13.4.8 Intervall som beaktar osäkerhet

I rapporten redovisas statistiska prognoser och beräkningsprognoser över flera olika verksamhetsvolym. Prognoserna ger en fingervisning om hur volymerna kan utvecklas baserat på det historiska mönstret. I myndigheternas respektive kapitel illustreras osäkerheterna med osäkerhetsintervall för de mest centrala prognoserna. Intervallen visar en övre och en undre osäkerhetsgräns för prognosvärdet.

Om tidsserierna varierar mycket blir prognoserna i regel mer osäkra. En tidsserie som svänger mycket kring en trend eller ett medelvärde är svårare att prognostisera än en tidsserie med små svängningar kring. Speciellt osäkra är tidsserier som innehåller mycket oregelbunden variation. Osäkerheten är större för långsiktiga än för kortsiktiga prognoser. I rapporten används i regel 95-procentiga osäkerhetsintervall, vilket lite förenklat kan beskrivas som att det är till 95 procent sannolikt att intervallet täcker det verkliga utfallet.

Alla prognoser innehåller ett mått av osäkerhet. En del av denna osäkerhet kan normalt beräknas, t.ex. den statistiska osäkerhet som är förknippad med själva modellskattningarna men också med hur mycket den historiska serien varierat. Ett vanligt sätt att presentera denna typ av osäkerhet är

³⁷ Tidigare tidsperioders residualer används som förklaringsvariabler, vilket benämns glidande (eller löpande) medelvärden.

³⁸ Se exempelvis Makridakis, S., Wheelwright, S. C. och Hyndman, R. J. (1998). *Forecasting – Methods and applications*. Se även Andersson, G., Jorner, U. och Ågren, A. 2007. *Regressions- och tidsserieanalys*.

genom att ange *prediktionsintervall*. Ett prediktionsintervall³⁹ visar en övre och undre gräns för prognosvärdet. Hur stort intervallet är beror på vilken säkerhet som väljs. I rapporten används 95-procentiga prediktionsintervall, vilket något förenklat kan beskrivas som att sannolikheten är 0,95 att intervallet täcker det verkliga utfallet. För varje prediktionsintervall finns ett värde, en så kallad konfidensgrad, t.ex. 95 procent, som anger sannolikheten för att det sanna värdet för den uppmätta storheten ligger inom det givna prediktionsintervallet.

I de fall det har varit möjligt att ta fram teoretiskt utprovade prediktionsintervall har vi gjort det. I vissa fall medger inte prognosmodellerna något prediktionsintervall, vilket gjort att vi har tagit fram osäkerhetsintervall som baseras på en beräkning av osäkerheten. Dessa beräkningar är endast i vissa fall teoretiskt förankrade men ger ändå läsaren en bild av osäkerheten. Bedömningen är att intervallen, trots att de inte är helt teoretiskt förankrade, ger en bättre bild av osäkerheten i prognoserna än alternativet, det vill säga att inte presentera osäkerhetsintervall. För vissa underprognoser, på brottskategorinivå eller annan underkategori, presenteras i regel inte intervall utan enbart punktskattningar.

I rapporten används inte samma typer av osäkerhetsintervall utan typen av osäkerhetsintervall varierar mellan de olika volymerna. Tabell 28 redovisar de olika typer av intervall som använts för att beakta osäkerheten.

Tabell 28. Typ av intervall som används vid olika prognoser.

Verksamhetsvolym	Myndighet	Metod för att ta fram osäkerhetsintervall
Inkomna ärenden	Polismyndigheten	Intervallet beräknas utifrån 90 % av historisk prognosavvikelse. Intervallet bygger alltså inte på skillnaden mellan modellens värden och datamaterialets värden, utan på faktiska prognosavvikelser i tidigare prognosrapporter. Därutöver finns en restriktion att intervallet inte får vara snävare vid en längre tidshorisont än vid en kortare.
Ärenden redovisade till åklagare	Polismyndigheten	Se <i>inkomna ärenden</i> .
Inkomna brottsmisstankar	Åklagarmyndigheten	Se <i>inkomna ärenden</i> .
Brottsmisstankar med åtalsbeslut	Åklagarmyndigheten	Se <i>inkomna ärenden</i> .
Inkomna brottmål	Domstolsverket	Prognoser görs per månad, vilket innebär att prediktionsintervallen bara erhålls per månad, inte per år. Därför görs en ny statistisk prognos på årssiffrorna, där ett prediktionsintervall erhålls. Intervallet appliceras sedan på den ursprungliga prognosen.
Avgjorda brottmål	Domstolsverket	Se <i>inkomna brottmål</i> .
Avgjorda brottmål genom dom	Domstolsverket	Se <i>inkomna brottmål</i> .
Häktade	Kriminalvården	Prognoser görs på månadsstatistik, vilket gör att prediktionsintervallen erhålls för månadsvärden. Årsintervallen tas därefter fram med <i>bootstrap</i> -metoden ⁴⁰ utifrån de 12 undre och 12 övre intervallgränserna för varje år.
Fängelseklienter	Kriminalvården	Se <i>häktade</i> .
Frivård	Kriminalvården	Se <i>häktade</i> .

³⁹ För en beskrivning av prediktionsintervall, se t.ex. Hyndman, R. J. 2013.

⁴⁰ *Bootstrap* är en ickeparametrisk metod för att skatta osäkerhetsintervall genom återsampling med återläggning ur stickprovet. Återsamplingen görs tusentals gånger, vilket skapar en empirisk samplingsfördelning för respektive intervallgräns. För mer om *bootstrapping*, se Wahlin, K. 2008.